

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**KÜLTÜRLERARASI DİYALOG AÇISINDAN
ÖĞRENCİ DEĞİŞİM PROGRAMLARI
-ERASMUS ÖRNEĞİ-**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşenur SANCAK

Enstitü Anabilim Dalı : Sosyoloji

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Fethi GÜNGÖR

EYLÜL - 2009

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**KÜLTÜRLERARASI DİYALOG AÇISINDAN
ÖĞRENCİ DEĞİŞİM PROGRAMLARI
- ERASMUS ÖRNEĞİ -**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayşenur SANCAK

**Enstitü Anabilim Dalı : Sosyoloji
Enstitü Bilim Dalı : Sosyoloji**

Bu tez 14/09/2009 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Fethi GÜNGÖR

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Yrd. Doç. Dr. İsmail HİRA

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Yrd. Doç. Dr. İrfan HAŞLAK

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ayşenur SANCAK

14.05.2009

ÖNSÖZ

“Kültürlerarası Diyalog Açısından Öğrenci Değişim Programları -Erasmus Örneği-” konusu, küreselleşmenin doğal bir getirisi olarak çok kültürlülüğün ve bu kültür yoğunluğunun diyalogları açısından Erasmus Programı, AB Gençlik ve Eğitim Programlarının alt eylem alanı olarak değişim programları çerçevesinde incelenmeye değer bulunmuştur. Bu çalışmanın hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Fethi GÜNGÖR’e teşekkürlerimi bir borç bilirim. Ayrıca annem Seher SANCAK ve babam Hasan SANCAK’a özverileri ve bana aşıladıkları güven duygusu için sonsuz teşekkürler. Kardeşlerim Kübra ve F. Mert SANCAK’a ,sevgili dostlarım;Ayça AKSEL, Gülşah DEMİRARSLAN’a da ayrıca çalışmam boyunca verdikleri manevi destekten dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Ayşenur SANCAK

14.05.2009

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ.....	iv
TABLOLAR LİSTESİ.....	v
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
ÖZET.....	ix
SUMMARY.....	x

GİRİŞ.....	1
-------------------	----------

BÖLÜM 1: METODOLOJİ.....	5
---------------------------------	----------

1.1.Araştırmanın Konusu Ve Problemin Ortaya Konması	5
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3.Araştırmanın Hipotezleri.....	6
1.4.Araştırmanın Önemi Ve Gerekçesi.....	7
1.5. Araştırmanın Metodu Ve Teknikleri	8
1.6. Araştırmanın Modeli	8
1.7. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	8
1.8. Araştırmanın Veri Toplama Teknikleri.....	9

BÖLÜM 2: BOLOGNA SÜRECİ VE AB GENÇLİK- EĞİTİM PROGRAMLARI.....	10
---	-----------

2.1. Bologna Süreci	10
2.2.Avrupa Yükseköğretim Alanının (AYÖA) Oluşumu	13
2.3. AB Gençlik Ve Eğitim Programları Nedir?.....	15
2.3.1.Socrates Programı.....	17
2.3.1.1. Comenius (Örgün Eğitim).....	18
2.3.1.2.Grundtvig(Yetişkin Eğitimi ve Diğer Eğitim Yolları).....	20
2.3.1.3. Minerva (Uzaktan Eğitim)	21
2.3.1.4. Lingua Programı (Dil Öğretimi ve Öğrenimi).....	22
2.3.1.5. Erasmus Programı (Yüksek Öğrenim).....	24

2.3.1.6. Gözlem ve Yenilikler (Observation and Innovation).....	26
2.3.1.7. Ortak Faaliyetler (Joint Actions).....	26
2.3.1.8. Destek Faaliyetleri (Accompanying Measures).....	26
2.3.2. Leonardo Da Vinci Programı (Mesleki Eğitim).....	26
2.3.2.1. Hareketlilik	28
2.3.2.2. Yenilik Transferi	29
2.3.2.3. Ortaklık Projeleri	29
2.3.2.4. Hazırlık Ziyaretleri	29
2.3.3. Youth (Gençlik Programları)	29
BÖLÜM 3: ERASMUS PROGRAMI VE KÜLTÜRLERARASI DİYALOG.....	31
3.1. Erasmus Programı	31
3.1.1. Erasmus Programının Amaçları.....	31
3.1.2. Erasmus Programına Dahil Ülkeler.....	32
3.1.3. Erasmus Programı Ne Değildir?.....	32
3.1.4. Mali Destek Sağlanan Erasmus Faaliyetleri.....	33
3.2. Erasmus Programının Alt Eylem Alanları.....	33
3.2.1. Erasmus Öğrenci Öğrenim Hareketliliği.....	34
3.2.2. Öğrenci Hareketliliğini Etkileyen Faktörler.....	36
3.2.3. Yerleştirme (Staj) Hareketliliği	40
3.2.4. Karşılıklı Akademisyen Değişimi (Teaching Staff Mobility TS).....	41
3.2.4.1. Personel Eğitimi Hareketliliği.....	42
3.2.5. Karşılıklı Değişimin Organizasyonu (Organisation of Mobility- OM).....	42
3.2.6. Yoğun Programlar (Intensive Programmes –IP).....	43
3.2.7. Erasmus Yoğun Dil Kursları (Erasmus Intensive Language Course (EILC).....	43
3.2.8. Ortak Müfredat Geliştirme.....	44
3.2.9. Avrupa Kredi Transfer Sistemi–AKTS (European Credit Transfer System- ECTS).....	45

3.2.10. Akademik Uzmanlık Ağları	47
3.3. Türkiye’de Erasmus Programı Uygulaması	48
3.4. Kültürel Açıdan Erasmus Programı	51
3.5. Kültürlerarası Diyalog Kavramı.....	53
3.5.1. Kültürlerarası Diyalog Açısından Erasmus Programı.....	55
BÖLÜM 4: ARAŞTIRMANIN BULGULARI.....	58
4.1. Araştırmanın Bulguları ve Yorumları.....	58
4.1.1. Demografik Verilerin Dağılımı.....	58
4.1.2. Deneklerin Erasmus Programına İlişkin Durum ve Kanaatlerinin Dağılımı...59	
SONUÇ.....	82
KAYNAKÇA.....	88
EKLER.....	92
ÖZGEÇMİŞ.....	97

KISALTMALAR LİSTESİ

DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurumu
AYÖA	: Avrupa Yükseköğretim Alanı
AKTS	: Avrupa Kredi Transfer Sistemi
AB	: Avrupa Birliği
UA	: Ulusal Ajans
SM	: Karşılıklı Öğrenci Değişimi (Student Mobility)
TS	: Karşılıklı Akademisyen Değişimi (Teaching Staff Mobility)
OM	: Karşılıklı Değişimin Organizasyonu (Organisation of Mobility)
IP	: Yoğun Programlar (Intensive Programmes)
EILC	: Erasmus Yoğun Dil Kursları (Erasmus Intensive Language Course)
EÜB	: Erasmus Üniversite Beyannamesi
TÖMER	: Türkçe Öğretim Merkezi

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Kişilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılım.....	59
Tablo 2: Araştırmaya Katılan Kişilerin Yaşlarına Göre Dağılım.....	59
Tablo 3: Araştırmaya Katılan Öğrencilerinin Erasmus Programına Katıldıkları Akademik Dönemlerin Dağılımları.....	60
Tablo 4: Araştırmaya Katılan Kişilerin Okudukları Üniversitelere Göre Dağılımı.....	61
Tablo 5: Araştırmaya Katılan Kişilerin Üniversitede Okudukları Programa Göre Dağılımları.....	62
Tablo 6: Araştırmaya Katılan Kişilerin Okudukları Alanlara Göre Dağılımları.....	62
Tablo 7: Araştırmaya Katılan Kişilerin Erasmus Programı ile Gittikleri Ülkelerin Dağılımı.....	63
Tablo 8: Araştırmaya Katılan Kişilerin Erasmus Programına Katılma Amaçları Dağılımı.....	64
Tablo 9: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin Gittikleri Ülkelerde İkamet Sürelerine Göre Dağılımı.....	65
Tablo 10: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin İkamet Ettikleri Ülkede Kaldıkları Yere Göre Dağılımı	66
Tablo 11: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin Gittiği Ülkede Uyum Sağlama Durumları Dağılımları.....	66
Tablo 12: Gittikleri Ülkeye Uyum Sağlamakta Zorlanan Erasmus Öğrencilerinin, Uyum Sorunlarının Nedenlerine Göre Dağılımı	67
Tablo 13: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin Erasmus Programı ile Gittikleri Ülkede Geçimlerini Nasıl Sağladıklarına Dair Dağılımı.....	68
Tablo 14: Erasmus Öğrencilerinin Gittikleri Ülkelerde Kendilerine Yardımcı Kişilerin Bulunma Durumlarıyla İlgili Dağılım.....	69

Tablo 15: Erasmus Öğrencilerinin İkamet Ettikleri Ülkede Türk Öğrencilerin Bulunmasıyla İlgili Dağılım.....	70
Tablo 16: Erasmus Öğrencilerinin Diğer Türk Öğrencilerin Uyum Sağlamadaki Etkisine Yönelik Düşünceleri Dağılımı.....	70
Tablo 17: Erasmus Öğrencilerinin Kaldıkları Yerdeki Diğer Yabancıların Türklere Yaklaşımı ile İlgili Verdikleri Yanıtın Dağılımları	71
Tablo 18: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin Aldıkları Derslerden Başarı Oranları Dağılımı.....	72
Tablo 19: Erasmus Öğrencilerinin ,Erasmus Programının Katkılarına Yönelik Fikirlerinin Dağılımı.....	73
Tablo 20: Erasmus Öğrencilerinin Türkiye’ye Döndüklerinde Yaşadıkları Uyum Sorunları Dağılımı.....	74
Tablo 21: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin Türkiye’ye Döndüklerinde Yaşadıkları Uyum Sorunlarının Nedenlerine Yönelik Dağılım.....	75
Tablo 22: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin “Erasmus Programı Diğer Kültürlere Bakış Açımı Olumlu Yönde Değiştirdi.” İbaresine Katılımlarına Göre Dağılımları.....	76
Tablo 23: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin “Erasmus Programı Sayesinde Farklı Kültürlerle Kaynaştım.” İbaresine Katılımlarına Göre Dağılımı.....	77
Tablo 24: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Erasmus Programı Kültürlerarası Diyalogları Pekiştirmektedir.” İbaresine Katılımlarına Göre Dağılımları.....	77
Tablo 25: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin “Erasmus Programı Yabancılarla İletişimi Kuvvetlendirdi” İbaresine Katılımlarının Dağılımları.....	78

Tablo 26: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin “Erasmus Programı Üniversite Eğitimimi Olumlu Yönde Etkilemiştir” İbaresine Katılımlarının Dağılımları.....	78
Tablo 27: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin “Erasmus Programı Beklentilerimi Karşıladi.” İbaresine Katılımlarının Dağılımları.....	79
Tablo 28: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin “Erasmus Programı Kendime Olan Özgüvenimi Arttırdı.” İbaresine Katılımlarının Dağılımları.....	80
Tablo 29: Katılan Öğrencilerin “Erasmus Programı Türkiye’ nin Tanıtımını Olumlu Yönde Etkilemiştir” İbaresine Katılımlarının Dağılımları.....	80
Tablo 30: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin Erasmus Programının Olumsuz Yönlerine Yönelik Yanıtlarının Dağılımları.....	81

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 : AKTS(ECTS) Notlandırma Sistemi.....	46
---	----

Tezin Başlığı: Kültürlerarası Diyalog Açısından Öğrenci Değişim Programları-Erasmus Örneği-

Tezin Yazarı: Ayşenur SANCAK

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Fethi GÜNGÖR

Kabul Tarihi: 14.09.2009

Sayfa Sayısı: x (ön kısım)+ 91(tez)+ 4 (ekler)

Anabilimdalı: Sosyoloji

Bilimdalı: Sosyoloji

Dünya küreselleşme süreçleri ve bunların etkisi ile yeni bir dönüşüme girmiştir. Bu süreçler kapsamında sosyal bilimleri de yakından ilgilendiren çeşitli kavramlar ortaya çıkmıştır. Bu kavramlardan yaşadığımız yüzyılı en çok alakadar edenlerinden biri de 'medeniyetler çatışması'dır. Bu kavram varlığından sıkça söz ettire dursun toplumlar arası etkileşimler, farklı kültürlerin çeşitli şekillerde bir arada bulunması ve çok kültürlülük, medeniyetler arasındaki çatışmalarını adete kültürlerarası bir diyaloga dönüştürmektedir.

Türkiye AB'ye uyum sürecinde ,birbirini tamamlayan ve rekabet gücü yüksek "Avrupa Yüksek Öğretim Alanı"nın kurulması olarak özetlenebilecek olan Bologna Deklarasyonu'na 2001 yılında Prag'da dahil olmuştur. Bu süreçle Avrupa ,2010 yılına kadar bilgi Avrupa'sı olmayı kendine hedef belirlemiştir.

AB Gençlik ve Eğitim Programlarının yükseköğretimle ilgili olan eylem alanı Erasmus Programı , anlaşmalı AB üye ve aday ülkeleri arasındaki anlaşmalara bağlı olarak öğrenci ve akademisyen değişimlerini kapsamaktadır. Bu değişimler sayesinde de küreselleşmenin doğal bir getirisi olan çok kültürlülüğün meydana getirdiği kültürlerarası diyaloglar çoğalmakta ve kültürlerarası çatışmalar yerini eğitim alanındaki değişim programlarının da katkılarıyla empatik bir iletişime dönüştürmektedir.

Bu çalışmada AB Gençlik ve Eğitim Programlarının alt eylem alanlarından olan Erasmus Programının kültürlerarası diyalogdaki rolünü ve Erasmus Programına dahil olmuş değişim öğrencilerinin bu konuya bakış açılarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Araştırmada Erasmus Programına dahil olmuş öğrencilerin programa katılmaktaki temel amaçları eğitimidir. İkinci sırada ise kültürle ilgili konular gelmektedir. Erasmus programının kültürlerarası diyalogdaki rolünün büyük olduğunu düşünmektedirler ve programın kültürlerarası ilişkileri pekiştirdiğini düşünmektedirler.

Öğrenciler Erasmus Programıyla ilgili değerlendirmeleri oldukça olumlu yönlerdedir. Genel anlamda programdan hepsi memnun kalmıştır. Erasmus programının hiçbir olumsuz yanının olmadığını söyleyen öğrenci sayısı yüksektir. Öğrenciler programın en olumsuz yanının , öğrencilere verilen hibenin yetersiz olmasından dolayı olduğunu ifade etmişlerdir. Kaldığı ülkeye uyum vb. süreçlerle ilgili uyum sorunu yada problemler yaşayan öğrencilerin , genelde benzer ülkelere gittikleri gözlenmiştir.

Erasmus Programına dahil olmuş öğrencilerin gittikleri ülkelerde Türkiye'nin modern yüzünü tanıtmaya gibi bir görev üstlendiklerini de araştırma sonucunda söylenilmesi mümkündür. Araştırmaya katılan öğrenciler gittikleri ülkelerde genelde Türklere yönelik olumlu bakış açılarıyla karşılaşsalar da olumsuz ve yanlış bilgilere sahip olanların Türk öğrencileri tanıdıktan sonra önyargılarının ortadan kalktığını ifade etmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Erasmus Programı, Bologna Süreci , Kültürlerarası Diyalog

Title of the Thesis: Exchange Student Programmes in Terms of Intercultural Dialogue-Sample of Erasmus-	
Author: Ayşenur SANCAK	Supervisor: Assistant Prof.Dr. Fethi Güngör
Date: 14.09.2009	Nu. of pages: x(pre text)+91 (main body) +4(appendices)
Department: Sociology	Subfield: Sociology
<p>The world has been entered a new transformation with the effect of the globalization. Within the context of that process the intimately matter of the social science are arised. One of the concept that most interest of our century is; clash of civilization .Whitin that concept has been continue to talked by everybody, the interaction of between the society has being together with different way to the different culture and multicultural, it has nearly turned into the clash of civilization to the cultural dialogue.</p> <p>In 2001, Praha, in adaptation process with EU, Turkey was included to Bologna Declaration which can be defined as complementary and high competitive strenght “European High education Area” . With this process, Europe determined her destination to become” europe of knowledge” till the 2010 .</p> <p>Erasmus Programme , which is the European Union Education and Youth Programmes’ radius of action related to higher education ,consists of exchanging the students and academics bound to agreements between members and cadidates of EU. Thanks to these exchanges , intercultural dialogues are achieved by multi culture which is the natural yield of globalization and the intercultural conflicts turn into an empatic communication with the help of exchange programmes in education field.</p> <p>This paper aimes to uncover the role of Erasmus Programme which is one of the European Union Education and Youth Programmes’ radius of action ,in intercultural dialogue and the ideas of students who took part in this programme.</p> <p>In this research, the main goal of students in participating in Erasmus Programme is education. Second goal is about cultural exchanges. It ‘s considered that Erasmus Programme has a great role in intercultural dialogue and also it reinforces the intercultural relations.</p> <p>Students’ evaluations about Erasmus Programme are very affirmative. In general they were all pleased about the programme. The number of students who thought that Erasmus programme has no negative effect is very high. Students also denoted that the only negative side of Erasmus is that the donation is not enough. It is observed that students who had difficulties in adaptation in host country or problems like that ,had gone to simillar countries.</p> <p>It is possible to say that students who participated in Erasmus programme assumed the role of advertising the modern side of Turkey. Students that took part in this research emphasized that even they mostly encountered with the positive visions about Turkey ,the ones who had had wrong and negative points of view about Turkey changed their minds and broke their prejudices we they got to know Turkish students.</p>	
Keywords: Erasmus Programme, Process of Bologna, Intercultural Dialogue	

GİRİŞ

Dünya küreselleşme süreçlerinin ardı sıra getirdiği değişimlerle çalkalanmaktadır. Küreselleşme süreçleri her alanda etkisini gözle görülür biçimde ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra küreselleşme süreçlerinin birçok alanda tartışmalar ortaya çıkarması çok olası bir sonuçtur.

Sosyal bilimlerde küreselleşme süreçleri ile ilgili öne çıkan temel tartışmalardan birisinin, belki de en temelinin kültürel alanda yaşanan tartışmalar olduğu söylenebilir. Son yirmi yılda ağırlık kazanan 'kültür emperyalizmi', 'Amerikanlaşma', 'tarihin sonu', 'medeniyetler çatışması', 'çok kültürlülük', 'melezleşme' gibi yaklaşımlar ve bir sürü kavramsallaştırma çabaları kültüre ilişkin tartışmaların uzandığı ve uzanacağı boyutu ortaya koymaktadır (Bülbül, 2007:7). Bahsi geçen 'çok kültürlülük' kavramı ve 'medeniyetler çatışması' kavramının dönüşümü olarak 'kültürlerarası diyalog' kavramı çalışmamızın temel unsurlarındandır.

'Çok kültürlülük' kavramının ortaya çıkması sürecinin tek zamanlı bir yapı gösterdiğini söylememiz zordur. 1989'da Sovyetler Birliği'nin dağılmaya başlamasıyla dünya politikası bazı sarsıntılar yaşamıştır. Bu dağılma sürecinin temeldeki etkisi daha önce iletişimi olmayan, birbirlerinden kopuk hatta birbirlerini düşman olarak nitelendirebilecek halkların etkileşime girmeleri şeklinde olmuştur. Ruslar Amerika, Avrupa ve NATO ülkelerini keşfetmeye, Amerikalılar, İngilizler, Fransızlar ve Almanlar Rusya'yı ve diğer eski Sovyet cumhuriyetlerini keşfetmeye başladılar. Bugün on yıl öncesinden daha çok insanların kitleler halinde bir ülkeden başka bir ülkeye göç ettiklerini ve kendi ülkelerinden başka ülkelere yerleştiklerini, bir yerlerde azınlık olarak yaşamaya devam ettiklerini görmekteyiz. İşte 'çok kültürlülük' paradigması özellikle bu grup ve kitlelerin göç ettikleri toplumca kabul edilmelerini sağlamıştır ve yaşam hakkı elde etmelerini kolaylaştırmıştır (Şimşek, 1997:118).

Kongar'a göre bir toplumu oluşturan bireylerin ve grupların dil, din, ırk, tarih, coğrafya açısından farklı kökenlerden gelmesine dayanan çok kültürlülük, tek bir siyasal birim halinde ve ortak sınırlar içinde yaşayan toplumlarda söz konusudur. Toplumdaki çok kültürlülük olayını, bireysel özgürlükler bazında genel toplumsal ve siyasal yapının bir

parçası olarak algılayan ABD oldukça başarılı bir uygulama ile hem siyasi kimliğini hem de özgürlükleri koruyan bir çizgi izlemiştir. Buna karşılık, Sovyetler Birliği, bireysel özgürlükleri hemen hemen yok sayarak giriştiği deneyim çerçevesinde, sistemin karşılaştığı başka tür zorlukların sonunda, dağılıp gitmiştir (<http://www.kongar.org/makaleler/>).

Dünya Soğuk savaş esnasında, birinci, ikinci ve üçüncü dünyalara bölünmüştü. Bu bölünmeler artık münasebetsiz düşmektedir. Şimdiki halde ülkeleri siyasi ve iktisadi sistemleri veya ekonomik gelişme sistemleriyle alakalı terimlerle gruplandırmak çok daha manidardır (Huntington, 1999:25).

Fukuyama'ya göre (2000:13) geçtiğimiz yüzyıl içerisinde ABD ve ekonomik olarak gelişmiş öteki ülkeler yavaş yavaş 'bilgi toplumu', 'bilgi çağı' ya da 'endüstri sonrası dönemi' olarak adlandırılan aşamaya geçmektedirler. Bu geçiş 'üçüncü dalga' diye nitelendirilmektedir. Bilgi toplumuna geçiş hemen hemen herkes tarafından sevinçle karşılanırsa da sonuçlarından tam manasıyla olumlu diye söz etmek yersiz olacaktır. Kimileri tarafından İnternet'in keşfi ile bilgi çağının başladığı düşünülse de, çağın başlangıcı Amerika'da Rust Belt'in endüstri dışına çıkarılmasıyla ve öteki endüstri toplumlarında da buna benzer üretimden uzaklaşma hareketiyle başlamıştı. 1960'lardan 1990'ların başlarına kadar ulaşan süreç, endüstrileşmiş dünyada ciddi olarak kötüye giden toplumsal koşullarla da belirlenmiştir.

Huntington'a göre yeni dünyada mücadelenin esas kaynağı öncelikle ideolojik ve ekonomik olmayacaktır. Beşeriyet arasındaki büyük mücadele kaynağı kültürel olacaktır. Medeniyetler çatışması global politikaya hakim olacaktır (1995:23). Bu hakimiyetin doğal bir getirisi de mücadeleler medeniyetlerin birbirlerini birbirlerinden ayırdıkları kültürel fay kırıkları boyunca meydana gelmektedir. Bunun nedenleri ise şöyle sıralanabilir;

1. Medeniyetler birbirlerinden tarih, dil, kültür, gelenek ve en mühimi de din yoluyla farklılaşır.
2. Farklı medeniyetlerin insanları arasındaki etkileşimler artıyor. Bu artan etkileşimlere medeniyet şuuru ve medeniyetlerin kendi bünyelerindeki

müşterekliklerin yanı sıra medeniyetler arasındaki ayrılıkların fark edilmesini güçleştiriyor.

3. Dünya çapındaki sosyal değişme ve ekonomik modernleşme süreçleri insanları çok eski mahalli kimliklerden koparıyor.

4. Medeniyet şuurunun gelişmesi Batı'nın iki yönlü rolü tarafından güçlendiriliyor. Batı bir yandan kudretin zirvesindedir. Mamafih aynı zamanda ve belki bir netice olarak, batılı olmayan medeniyetler arasında ecdat fenomenine dönüş ortaya çıkıyor.

5. Siyasi ve ekonomik olanlara nispetle daha az değişme istidadı gösteren kültürel hususiyet ve farklılıkların uyuşma ve ayrışmaları da onlara göre daha kolaydır (Huntington, 1995:27-28).

Soğuk savaşın sona ermesiyle birlikte, milletlerarası siyaset batılı görünüşünün dışına çıkıyor ve batı ile batılı olmayan medeniyetler arasında ve batı dışı medeniyetlerin kendi aralarındaki etkileşim milletlerarası siyasetin odak noktası haline geliyor (Huntington, 1995:24). İnsanlar kimliklerini etnik ve dini terimlerle tanımladıkça, farklı din ve etnik yapılara mensup insanlarla kendileri arasında birbirlerine karşı bir 'biz' ve 'onlar' ilişkisinin var olduğunu muhtemelen görecektir (Bülbül, 2007:288).

Fendoğlu'na göre (1998:54) geçmiş zamanın büyük bir kısmının savaşlarla geçmiş olması, medeniyetlerin 21. yüzyılda buluşmasına engel değildir. İçinde bulunduğumuz zaman diliminde medeniyetlerin buluşabileceğine tanık olabiliriz. "Medeniyetler Çatışması" teorisi kaynağını tarihten almaktadır. Geçmişteki savaşlar, çatışmalar, tarihi düşmanlıklar, geleneksel ihtilaflar, siyasi ihtiraslar ve dünya menfaatlerini paylaşma gibi bireysel-toplumsal ve devletsel olgular çatışmanın kaynaklarını oluşturmuşlardır.

Medeniyetler insan topluluklarını birbirlerinden ayıran kültürel kimliklerdir. Bu kültürel kimliklerin medeniyetlerin arasında temel sorunlar teşkil etmesi yönündeki etkisi de tarihe bakıldığında yadsınamaz bir gerçektir. Bir medeniyete mensup olan grup veya ülkeler farklı medeniyetten bir milletle savaşa girdiklerinde tabii olarak kendi medeniyetlerinin diğer üyelerinden yardım bulmaya gayret ederler (Huntington, 1995:36). Burada altı çizilmesi gereken unsur ortak medeniyetlerdir. Ortak medeniyetlerden kasıt ortak yaşanılan ülke değildir. Yugoslavya'daki çatışma buna en

güzel örnektir. Huntington'a göre (1995:99) burada yaşayan grupların üyeleri kendilerinin farklı medeniyetlere ait oldukları görüşünü savunmaktadırlar. Sırlar kendilerini Ruslarla, Bosnalı Müslümanlar da kendilerini İslam ülkeleriyle irtibatlandırılmıştır.

Medeniyetler çatışması günümüz dünyasında mücadelenin esas kaynağını oluşturmaktadır. Ancak söz konusu çatışma adeta kendini eriterek, farklılıklar sonucu ortaya çıkan anlaşmazlıkları medeniyetlerin lehine bir durum haline getirip 'medeniyetler çatışması' kavramının günümüzde bu çatışmayı yer yer medeniyetler arası bir diyaloga bıraktığını söylemek mümkündür. Bu anlamda küreselleşme ile ilgili sosyal değişimlerde kültür oldukça derinlikli ve kapsamlı bir paya sahip olup bu durum çok yönlü ve çok çeşitli biçimlerde karşımıza çıkar (Bülbül, 2007:35). Bunun en güzel etkilerini eğitim alanında görmekteyiz. Avrupa, eğitim ve öğretim sisteminin modernizasyonu ilkesi ile 1999'da Bologna Bildirgesi yayınlandı ve Bologna Süreci resmen başlamış oldu. Bologna sürecinin hedefleri temelde Avrupa Yüksek Öğretim Alanı yaratmaktı. Avrupa Birliği'nin Genel Eğitim programına verdiği ad Socrates'tir. Programın alt eylem alanlarında çerçevesinde çeşitli öğrenci ve akademisyen hareketlilikleri üye ülkeler arasında sağlanmaktadır. Bu hareketlilikler çeşitli kültürlerden programa katılan üyeleri belli çatılar altında toplayıp bir araya getirmektedir. Bu süreçler çerçevesinde karşılıklı etkileşimler oluşacak ve program üyeleri 'öteki' olarak algıladıkları bireylerle birebir ilişkiler kuracaklardır.

BÖLÜM 1: METODOLOJİ

1.1. Araştırmanın Konusu Ve Problemin Ortaya Konması

Dünya 21. yy.da küreselleşmenin de doğal getirisi olarak yeni bir dönüşüm sürecine girmiştir. Bu dönüşüm sürecinde adından sıkça söz ettiren ‘çok kültürlülük’ ve ‘medeniyetler çatışması’ kavramları sosyal bilimler alanlarında sıkça tartışılır hale gelmiştir.

“Çok kültürlülük” kavramının ortaya çıkış süreci tek zamanlı bir nitelik göstermese de ilk izlerini Soğuk savaş dönemi sonrasında görülmesi mümkündür. Dünya Soğuk savaşın bitiminden itibaren dünya kendine yeniden değerlendirme sürecini girmiştir. Birbirlerini düşman ilan etmiş ülkeler ve bu ülkelerde yaşayan insanların diğerlerinden kopuk olan iletişimleri savaş sonrası tam tersi hale dönmüştür. Artan etkileşimler ‘çok kültürlülük’ kavramını da adete belirginleştirmiş ve farklı toplumların birbirlerine adaptasyonu ile ilgili de belli bir zemin hazırlamıştır.

21. yüzyılda Türkiye çağa ayak uydurmak adına, toplumunun ihtiyaç duyduğu niteliklerdeki bireyleri yetiştirebilmek için yeni politikalar hayata geçirmektedir. Planlanan hedefe varılmasının da ilk basamağı eğitim sistemlerinden geçmektedir. Bu anlamda Türkiye, Avrupa’da ortak bir sistem oluşturulma çabasının bizi en ilgilendiren noktalarından biridir ve diğer Avrupa ülkelerinin kendi aralarındaki gelişmelerinden yararlanabilmek için eğitim anlamında bazı dönüşümlere gitmesi söz konusudur.

Bu çalışmada Türkiye’nin de içinde dahil olduğu eğitim alanındaki değişim programlarından Erasmus programının kültürlerarası diyalog açısından taşıdığı önemi ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

AB Eğitim ve Gençlik Programları kapsamında yürütülen birçok faaliyetten bahsetmemiz mümkündür. Bu faaliyet alanlarını Socrates, Leonardo Da Vinci ve Youth (Gençlik Programları) olmak üzere kategorize etmemiz mümkündür.

Socrates programının alt eylem alanlarından biri olan Erasmus programı, karşılıklı öğrenci ve akademisyen değişimine olanak tanıyan değişim programıdır. Program temelde yüksek öğretim alanında faaliyet gösterir. Program kurumlar arası yapılan çeşitli anlaşmalar sayesinde öğrenci ve akademisyen değişimine olanak tanır.

Öğrenci değişim programlarının faaliyetleri neticesinde öğrenciler farklı ülkelerde, belirli süreler içerisinde eğitim görebilmektedirler. Yapılan bu değişimler vasıtası ile farklı ülkelere gelmiş olan öğrenciler bir arada olmanın yanı sıra ülkelerinin ve kültürlerinin sınırlarını da aşarak birbirleri ile iletişimde bulunmaktadırlar. Kültürlerarası diyaloglar bu şekilde güçlenmektedir.

Kültürlerarası diyalogda bahsi geçen öğrenci değişim programlarının etkilerini ortaya koymak ve geçmiş senelerde Erasmus Öğrenci Değişim Programına katılmış öğrencilerin Erasmus programının kendilerine sunduğu kazanımı incelemek, bunların yanı sıra Erasmus Programının olumlu ve olumsuz yönlerine de değinmek amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Hipotezleri

- Erasmus programı ile yurtdışına gitmiş öğrencilerde uyum sorunu olmuştur.
- Erasmus programı sonunda Türkiye'ye dönen öğrencilerde, Türkiye'ye alışma sorunu olmuştur.
- Erasmus programı sayesinde farklı kültürler kaynaşmasında olumlu anlamda etkilemektedir.
- Erasmus programı ile öğrencilerin gittikleri yerde kendilerinden başka Türkler olması uyum sürecine faydalı olmuştur.
- Erasmus programı sayesinde katılan öğrenciler yabancı dillerini geliştirmişlerdir
- Erasmus programı Türkiye'nin tanıtımı açısından faydalı olmuştur.

- Erasmus programına katılan öğrencilerin farklı kültürlere olan bakış açıları, Erasmus programı sayesinde olumlu yönde değişmiştir.
- Erasmus programına katılım eğitim amaçlıdır.

1.4. Araştırmanın Önemi Ve Gerekçesi

Türkiye, küreselleşme sürecinin de beraberinde getirdiği modernleşme çabaları ile toplumsal anlamda bir dönüşüm sürecine girmiştir. Bu süreç son dönemlerde büyük bir hız kazanmıştır. Tüm bunların yanında Türkiye bulunduğu konum itibari ile diğer ülkelerin yükseköğretim sistemlerine uyum göstermek-ki bu Avrupa'da ortak bir sistem oluşturulma çabasının bizi en çok ilgilendiren noktasıdır- ve diğer Avrupa ülkelerinin kendi aralarındaki gelişmelerinden yararlanabilmek için eğitim anlamında bazı dönüşümlere gitmesi söz konusudur. İşte bu noktada Türkiye'nin Bologna sürecine dâhil olmayı istemesi ve de dâhil olması bağlamında da eğitim alanındaki dönüşüm süreçlerinin işaretini vermiştir.

Avrupa, eğitim ve öğretim sisteminin modernizasyonu ilkesi ile 1999'da Bologna Bildirgesi yayınlandı ve Bologna Süreci resmen başlamış oldu. Bologna sürecinin hedefleri temelde Avrupa Yüksek Öğretim Alanı yaratmaktı. Bu sayede yükseköğretim alanlarında uyum daha da artacak ve yükseköğretim sisteminin uluslar arası rekabet gücü artacaktı. İşte bu amaçlarla Haziran 1999'da 29 Avrupa ülkesi ile ilk adımlar atılmıştır.

Socrates adı verilen Avrupa Birliği'nin Genel Eğitim Programı'nın en önemli alt birimlerinden birini oluşturan Erasmus Programı aynı zamanda Avrupa Yüksek Öğretim Alanı'nın (AYÖA) oluşmasında öncü konumuna sahiptir. Programın amacı Avrupa'da yüksek öğretimin kalitesini artırmak ve Avrupa boyutunu güçlendirmektir. Kültürlerarası çatışmaların günümüzde yerini kültürlerarası diyalogları bırakması da söz konusu süreçlerin bir getirisi. Tüm bu bilgiler ışığında kültürlerarası diyalog açısından öğrenci değişim programlarının Erasmus örneğinde sosyolojik bir incelenmeye tabi tutulması alana önemli bir katkı olarak değerlendirilmiştir.

1.5. Araştırmanın Metodu Ve Teknikleri

Bu çalışmada anket tekniğinden yararlanılmıştır. Yeteri sayıda sorudan oluşan anket formu internet üzerinden, önceki senelerde Erasmus programına dahil olmuş öğrencilere ulaştırılmıştır ve yanıtlar alınmıştır.

1.6. Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modeline uygun olarak yapılmıştır. Öncelikli olarak konu ve problem ortaya konularak hipotezler oluşturulmuş, daha sonra uygun veri toplama teknikleri kullanılıp saha araştırması yapılarak hipotezler test edilmiştir.

1.7. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni geçmiş senelerde Erasmus Değişim Programına katılmış öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise, Erasmus Değişim Programının alt eylem alanlarından 'öğrenci değişimi' kapsamında 2005-2006, 2006-2007 ve 2007-2008 akademik dönemlerinde yurt dışına gitmiş olan öğrencileri kapsamaktadır. Mail yoluyla 120 kişiye gönderilen anketlerden 56 tanesinden geri dönmüştür. Bu 56 kişinin 6'sı çeşitli sorulara yanıt vermemelerinden dolayı değerlendirme dışı bırakılmıştır.

1.8. Araştırmanın Veri Toplama Teknikleri

Araştırma tarama modeline uygun olarak yapılmıştır. Öncelikli olarak konu ve problem ortaya konularak hipotezler oluşturulup, uygun veri toplama teknikleri kullanılıp saha araştırması yapılarak hipotezler test edilmiştir.

Araştırmanın evreni Erasmus programına dahil olmuş öğrencilerdir. Örnekleme, bir çalışma için seçildikleri büyük grubu (evren) temsil edebilecek şekilde, grup içerisinde belli sayıda elemandan (denek) oluşan, bir alt elemanlar grubu oluşturulması sürecidir. Araştırmanın örnekleme ise 2005-2006, 2006-2007 ve 2007-2008 akademik dönemlerinde yurt dışına gitmiş olan öğrencileri kapsamaktadır.

Araştırma betimleyici niteliktedir. Veriler anket yoluyla toplanmış. Çalışmanın teorik boyutunu oluşturmak için konuyla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Veriler araştırmacı

tarafından araştırmanın amaçlarına uygun olarak geliştirilen anket formunun internet üzerinden araştırma grubuna gönderilmesi aracılığı ile toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS (13.0) programı aracılığı ile işlenmiş ve çözümlenmiştir. zmlelerde araştırmanın amacına uygun olarak sıklık, yüzdelik gibi istatistiksel teknikler kullanılmıştır.

BÖLÜM 2:BOLOGNA SÜRECİ VE AB GENÇLİK- EĞİTİM PROGRAMLARI

2.1. Bologna Süreci

Kendi içinde uyumlu, birbirini tamamlayan ve rekabet gücü yüksek “Avrupa Yüksek Öğretim Alanı”nın kurulması olarak özetlenebilecek olan Bologna Süreci, bilgi çağı, küreselleşme ve dijital ekonomi gibi temel terimlerle ifade edilebilecek çağımız gelişmelerine bir uyum çabası olarak ortaya çıkmıştır. Adını dünyanın ilk üniversitesinin bulunduğu kentten almıştır. Bologna süreci 1999 yılında 29 ülke ile yolculuğuna başlamıştır (Gümrükçü,2005:259).

Bologna süreci hem Türkiye, hem de Avrupa Birliği için yeni bir süreçtir. Avrupa 2010 yılına kadar bilgi Avrupa’sı olmayı kendine hedef belirlemiştir. Bu yolda izlediği politika ve çalışmalar bu sürece dahil olmaktadır (Tanyeri,2006:57). Sorbonne’da başlatılan girişimden bir yıl sonra Haziran 1999’da 29 Avrupa ülkesi Bologna Bildirisi’ni yayınlarak Bologna süreci ve AYÖA’nın (Avrupa Yükseköğretim Alanı) oluşturulması yönündeki ilk adımı atmışlardır. Bu bildiride;

1. İki aşamalı bir yapı oluşturulması (lisans-yüksek lisans),
2. Avrupa Kredi Transfer Sistemi (European Credit Transfer System, ECTS)’nin benimsenmesi ve sömester sistemlerine geçilmesi,
3. Akademik hareketliliğin artırılması ve önündeki engellerin azaltılması, önerileri kabul edilmekte ve bunlara ek olarak,
4. Akademik derecelerin “okunabilir” (readable) ve karşılaştırılabilir olması için alınan eğitimin içeriğini özetleyen “diploma eki” (diploma supplement) verilmesi,

5. Yükseköğretimde kalite güvencesini sağlamak için Avrupa ülkeleri arasında işbirliği yapılması (European Co-operation in Quality Assurance),

6. Yükseköğretim kurumlarının eğitim ve araştırmalarında Avrupa'ya özel konulara gerekli ağırlığı vermesi,

2003 Bologna Süreci toplantıları ise Graz ve Berlin'de gerçekleştirilmiştir. Prag Bildirisi (2001) 32 ülkenin eğitim bakanları tarafından imzalanmıştır. Bu toplantılarda yeni konular gündeme gelmiştir. Gündeme gelen konular şu şekildedir;

- Yaşam boyu öğrenme,
- Yüksek öğretimde öğrenci katılımı
- Avrupa yüksek öğreniminin daha cazip hale getirilmesidir şeklinde belirtilmiştir

(Soran, Akkoyunlu, Kavak ,2006).

Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 33 ülkenin eğitim bakanlarının katılımı ile gerçekleşen Berlin Konferansı'nda (2003) alınan kararlar ise aşağıdaki gibidir:

- Kalite Güvencesi Çatısı 2005' e kadar oluşturulmalı.
- Mezuniyet dereceleri için ortak bir yapı oluşturulmalı (karşılaştırılabilir, birbiri ile uyumlu dereceler).
- Üretilen bilginin topluma katkısının sağlanması
- Yüksek öğretimde Avrupa Boyutu öne çıkarılmalı.
- Karar alma mekanizmalarına öğrenci katılımı sağlanmalı.
- Avrupa Yüksek Öğrenim Alanı cazip hale getirilmeli.
- Yaşam boyu eğitim olanakları desteklenmeli.

- Hareketlilik desteklenmeli (Soran, Akkoyunlu, Kavak,2006).

19 Haziran 1999 Bologna Konferansında Bologna Sürecine katılan 29 ülke mevcut idi. Katılımcı ülkeler; Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, İngiltere, İtalya, İzlanda, Finlandiya, Fransa, Macaristan, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Hollanda, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, , Slovenya, İspanya, İsveç, İsviçre, Slovak Cumhuriyeti İrlanda ve Yunanistan'dır. 19 Mayıs 2001 Prag'da ise sürece dahil olan ülke sayısı Hırvatistan, Kıbrıs, Lihtenştayn ve Türkiye.

ile 33 olmuştur.19 Eylül 2003 Berlin Bakanlar Konferansında ise Arnavutluk, Andora, Bosna-Hersek, Vatikan Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu, Sırbistan-Karadağ ve Makedonya ile üye sayısı 40'a yükselmiştir. 18-19 Mayıs 2005 Bergen Bakanlar Konferansında Sürece dahil olan ülke sayısı ile 45'e ulaşmıştır. Karadağ'ın bağımsızlığının ardından 2007 yılında gerçekleştirilen Londra Bakanlar Konferansında alınan karar ile Karadağ'ın sürece dahil olmasıyla üye ülke sayısı 46 ya yükselmiştir (<http://bologna.yok.gov.tr>).

Bologna hedeflerinin gerçekleştirilmesine yardımcı olmak ve Bologna hedeflerini tanıtmak amacı ile bazı alanlarda bir uzman havuzu oluşturarak, ulusal ihtiyaçlar ve hedefler doğrultusunda Bologna Uzmanları Ulusal Takımı Projesi oluşturulmuştur. Ülkemizde bu yıl dördüncü dönemi gerçekleştirilen "Bologna Uzmanları Ulusal Takımı Projesi"nin uygulanmasındaki finansal koordinasyon, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Ulusal takımın şu alanlarda yükseköğretim kurumlarına danışmanlık yapacaktır;

1.Kalite Güvencesi

2.Müfredat reformu, Yükseköğretim alanında Ulusal ve Avrupa Yeterlikler Çerçevesi

Tanıma: Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS), Diploma Eki, Europass, Lizbon Tanıma Konvansiyonu) (<http://bologna.yok.gov.tr>).

2008-2009 Dönemi Bologna Uzmanları Ulusal Takımı Aşağıda Belirtildiği Şekildedir;

- Prof. Dr. Miraç Akçay -KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
- Prof. Dr. Süheyda Atalay -EGE ÜNİVERSİTESİ
- Prof. Dr. İ.Naci Cangül -ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
- Doç. Dr. İlker Çarıkçı -SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
- Doç. Dr. Emin Y.Demirci- YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
- Yrd. Doç. Gonca B. Durgun- BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
- Prof. Dr. Kerim Edinsel-ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
- Prof. Dr. Nejat Erk -ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
- Prof. Dr. Ramazan Gözen- ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
- Prof. Dr. Zafer Gül- MARMARA ÜNİVERSİTESİ
- Prof. Dr. Reşat Kasap -GAZİ ÜNİVERSİTESİ
- Prof. Dr. Emin Köktaş -DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
- Doç. Dr. Önder Kutlu -SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
- Prof. Dr. Selda Önderoğlu -HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
- Prof. Dr. Lerzan Özkale - İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
- Öğrenci Sultan Gürol -ATILIM ÜNİVERSİTESİ (<http://bologna.yok.gov.tr>).

2.2.Avrupa Yükseköğretim Alanının (AYÖA) Oluşumu

Üniversite kurumunu yaratan ve tüm dünyaya yayılmasını sağlayan, 20.yüzyılın başına kadar bu alanda rakipsiz olan Avrupa Üniversiteleri 20. yüzyılın ortalarından itibaren bir

duraklama dönemine girmiştir bu ve alandaki üstünlüklerini ABD’de de bulunan üniversitelere kaptırmışlardır. Shanghai indeksine göre dünyanın en iyi 20 üniversitesinin 17’si ABD’de de bulunmaktadır.

Küreselleşen dünyada birleşerek ve genişleyerek tek bir pazar ve tek bir blok halinde “dünyanın en rekabetçi bilgi tabanlı ekonomik gücü” olmayı hedefleyen Avrupa, bu hedefin odak noktasında yer alan üniversitenin sorunlarına ciddi olarak ancak 1990’lı yılların ortasından itibaren eğilmeye başlamıştır.

1990’lı yıllar boyunca ve 2000’li yılların başında hemen hemen tüm Avrupa ülkeleri, kendi yükseköğretim sistemlerinin sorunlarına çözüm bulmak amacıyla idari ve mali konularda yasal düzenlemeler yapmışlardır. Ancak tüm Avrupa ülkelerini ve özellikle AB’yi ilgilendiren ortak sorun ülkelerin çok farklı üniversite geleneklerine ve en önemlisi kalite ve eğitim süreçlerine sahip olmasıdır. Bu farklılıklar eski sosyalist ülkelerin Avrupa ile bütünleşmesinden sonra daha da artmış ve Avrupa’da ve öncelikle AB’de yükseköğretim sistemlerinin uyumlaştırılması, yakınlaştırılması ve uzun dönemde ortak bir Avrupa Yükseköğretim Alanı (European Higher Education Area EHEA) oluşturulması girişimini tetiklemiştir (www.yok.gov.tr).

Avrupa Yüksek Öğretim Alanının yani AYÖA’nın oluşturulmasının büyük önemleri şöyle sıralayabiliriz;

- Hizmetlerin serbest dolaşımı önündeki bazı engellerin, diplomaların tanınması ve akreditasyon mekanizmalarıyla kaldırılması,
- Öğrenci hareketliliğinin artırılması ve ortak bir “Avrupalı” bilinç ve kültürünün oluşturulması,
- Üniversiteler arasında işbirliği yoluyla bilim ve teknolojide rekabet gücünün geliştirilmesi (www.yok.gov.tr).

2.3. AB Gençlik ve Eğitim Programları Nedir?

Avrupa Birliği, tüm toplumsal alanlarda olduğu gibi, eğitim alanında da üye ülkelere belirli bir model uygulama zorunluluğu getirmektedir. Eğitim alanında Avrupa Birliği'nin temel yaklaşımı, üye ülkelerin eğitim sistemlerinin belirlenen genel ilkeler ve ölçülerle çelişmeyecek biçimde düzenlenmesidir. Yöntem, içerik ve yapı bakımından "tek tip" bir eğitim yerine, üye ülkelerin kendi ulusal özelliklerine göre biçimlenen eğitim politikalarının karşılıklı görüş alışverişiyle uyumlaştırılmasına çalışılmaktadır (Lembet,2006:66).

Gençlik Programlarının ana hedef kitlesi gençlik çalışanları ve 13-30 yaş arasındaki gençlerdir (Eğitim&Gençlik,2007). Gençler bu program ile yurtiçinde veya yurtdışında çeşitli etkinliklere dahil olabilmektedirler. Ayrıca uluslararası veya yerel projeler hazırlayabilmektedirler (www.ua.gov.tr). Bu programlara 25 Avrupa Birliği ülkesi, 3 aday ülke yani Bulgaristan, Romanya ve Türkiye, 3 Avrupa Serbest Ticaret Birliği ülkesi yani İzlanda, Lihtenştayn ve Norveç katılabilmektedir. Toplam 31 ülke, 3 alt programın tamamında eşit haklara sahiptir.

Gençlik programlarında yabancı dil bilme zorunluluğu söz konusu değildir yani Gençlik Programlarına katılmak için yabancı dil şartı yoktur.Gençlik programlarında hibe şeklinde destekler mevcuttur (www.ua.gov.tr).

AB Eğitim Programlarının amacı; Avrupa'daki tüm yaş düzeylerindeki öğrencilerin bireysel anlamda bir gelişime ulaşabilmeleri için gerekli tüm bilgi, teknik vb. hususlarda gerekli tüm koşulları meydana getirmektir. Bu koşulları sağlayan tüm faaliyetler Avrupa Komisyonu'nca değerlendirmeye alınır ve hayata geçirilir.

AB Eğitim Programları'nın Hedefleri ise:

- Üye ülkelerin dillerinin öğretilmesi ve yaygınlaştırılması yolu ile eğitimin geliştirilmesi,
- Diplomaların ve eğitim sürelerinin karşılıklı olarak tanımlanmasını (akreditasyon)

özendirerek, öğrenci ve öğretmenlerin hareketliliğine destek sağlanması,

- Avrupa vatandaşlığı kavramının yerleşmesine katkıda bulunulması,
- Eğitim – Öğretim kurumları arasında işbirliğinin geliştirilmesi,
- Üye ülkelerin eğitim sistemlerinin ortak sorunlarına ilişkin bilgi ve deneyimlerin paylaşılması,
- Açık öğretim, Uzaktan Öğretimin ve Hayat Boyu Öğrenmenin geliştirilmesi,
- Uluslar arası kurumlar ile eğitim işbirliğinin geliştirilmesi,
- Teknolojik gelişmelere uyum sağlanması,
- Sürekli mesleki eğitimin iyileştirilmesi ve mesleki eğitime erişim olanaklarının artırılması,
- Gençlerin mesleki ve toplumsal yaşama hazırlanması ve uyumlarının kolaylaştırılması,
- Eğitim kurumlarıyla işyerleri arasında işbirliğinin geliştirilmesi (Tuzcu,2008).

AB gençlik ve eğitim programlarının eylem alanları şu şekildedir;

- Sokrates Programı
- Leonardo Da Vinci Programı (Mesleki Eğitim)
- Youth Programı (Gençlik Programı)

Türkiye'nin AB eğitim programlarına katılım süreçleri; hazırlık önlemleri, pilot uygulamalar ve mutabakat zaptının imzalanması ile tam katılım olarak incelenebilir. Hazırlık önlemleri 2002/2003 arasındaki dönemi kapsamaktadır. Pilot uygulamalar ise hazırlık önlemleri tamamlandıktan sonra 2003/2004 akademik yılında gerçekleştirilmiştir. Mutabakat zaptı imzalandıktan sonra resmi katılım gerçekleşmiş ve Erasmus Programı Türkiye'deki üniversitelerde kurumsallaşmaya başlamıştır (Ağrı,2006:145).

Türkiye'nin AB'nin Eğitim Programları'na katılımı, 1999 Helsinki zirvesinde aday ülke olarak kabul edilmesi ile gündeme alınmıştır. Ancak alt yapı oluşturma ve yasal süreç uzun sürmüştür bunun nedeni olarak, Türkiye'nin o dönemde içinde bulunduğu ekonomik ve siyasi belirsizlikler gösterilmektedir. Türkiye'nin programa katılım amacıyla 2000 yılı itibariyle yürütmesi gereken hazırlık çalışmaları 2002 yılında başlayabilmiştir (Ağrı,2006:141) .

2.3.1. Socrates Programı

Socrates Eğitim Programı adını M.Ö 470 yıllarında yaşamış ilk anlambilimci olan Yunanlı bilim adamı Sokrates'ten almıştır. Socrates AB'nin genel eğitim alanındaki eylem programıdır. AB'nin eğitim alanındaki eylem programı Socrates'in ilk safhası 1994 yılında planlanmış ve eğitim alanında Avrupa'nın ilk çerçeve programı olarak, Erasmus ve Lingua gibi önceki sektörel programların, çok taraflı okul ortaklıkları ve pilot projelerin deneyimi üzerine inşa edilerek 1995'te yürürlüğe girmiştir (Bardakçı,2005:13). Türkiye Socrates programına 2002 yılından itibaren hazırlık önlemlerini yürüterek dahil olmuştur.

Socrates Programı'nın parasal kaynağı katılımcı ülkelerin paylarına düşen para ile oluşturulan havuzdur. Her ülkenin havuza aktaracağı para miktarı belirli kriterlere göre saptanır Sokrates (II) Dönemi bütçesi 1.850 milyon Euro'dur ve her yıl yaklaşık 120.000 öğrenci ve 25.000 öğretim kadrosu bu programa katılmaktadır. Sokrates Programı bütçesinin yaklaşık %80'i Erasmus Programına; Erasmus Programı Bütçesinin yaklaşık %88'i de öğrenci ve öğretim üyesi hareketliliğine ayrılmaktadır (Lembet,2006:69).

Öğrenci değişimleri 3 ay ile 12 ay arasında; öğretim üyesi değişimleri 1 hafta ile 6 ay arasında sürmektedir (Hartoka,2005).

Socrates programı doğrultusunda yapılacak tüm faaliyetlerin sorumluluğu ülkelerin elindedir. Türkiye'de programın yürütülmesi Socrates başta olmak üzere diğer iki program içinde Ulusal Ajans'tadır. Socrates programı 8 alt programa ayrılmaktadır. Bunlar; Comenius (Okul Eğitimi) ,Grundtvig (yaygın Eğitim, Minerva (Uzaktan Eğitim),

Lingua (Dil Öğrenimi) ,Erasmus (Yüksek Öğrenim), Observation and Innovation (Gözlem ve Yenilikler), Joint Actions (Ortak Faaliyetler) ,Accompanying Measures (Destek Faaliyetleri)'dir.

“Socrates Programı'nın hedeflerine ilişkin Ulusal Ajans (2003,a), İnci (2005) ve Duman (2001) Socrates programını başlatan Karar'da belirtilen Socrates Programı hedeflerini:

1- Eğitimin her kademesinde Avrupa boyutunu, üye ülkelerin kültürel özelliklerini koruyarak bütün düzeylerde geliştirmek, Avrupa'da ülkelerarası eğitim kaynaklarına erişimi kolaylaştırarak,

2- Üye ülkelerde eğitimin her düzeyinde kurumlar arası işbirliği, entelektüel öğretim potansiyellerini geliştirmek, Avrupa Birliği dillerinde, az kullanılan ve öğretilen dillere ilişkin bilginin kalite ve nicelik yönünden gelişimini ve eğitimin kültürler arası boyutunu desteklemek,

3- Eğitimin kurumları arası değişimini teşvik etmek,

4- Açık ve uzaktan öğrenmeyi desteklemek,

5- Diploma ve öğrenim sürelerinin tanınması ve iyileştirmeleri teşvik etmek,

5- Bilgi değişimini geliştirmek, bu yönde engellerin kaldırılmasına yardımcı olmak,

6- Eğitim uygulamaları ve malzemelerinin geliştirilmesi konusundaki yenileştirmeleri desteklemek, şeklinde belirtirler.” (İşeri,2005:63).

2.3.1.1. Comenius (Örgün Eğitim)

Program adını Amos Comenius'dan almıştır.28 Mart 1592'de Çek Cumhuriyeti'nde doğmuş olan Comenius Almanya'da Heidelberg Üniversitesi'nde eğitim görmüş, papaz ve okul müdürü olmuştur. En çok öğretim teknikleri konusunda katkılarından dolayı tanınmıştır. Comenius tüm çocukların, sosyo-ekonomik durum ve cinsiyet gözetmeksizin,

okula gitmelerini ve yaşadıkları medeniyeti anlamaları ve kabul etmeleri için aynı eğitim görmelerinin gerektiğine inanmıştır.

Comenius programına dahil ülkeler 27 AB ülkesi, Norveç, Lihtenştayn, İzlanda ve Türkiye'dir. Programın alt faaliyetleri şunlardır;

- Çok Taraflı Projeler
- Comenius Ağları
- Comenius Okul Ortaklıkları
- Comenius Asistanlığı, Hizmet-içi Eğitim
- Bireysel Öğrenci Hareketliliği(2010),Comenius Regio(2009)

Comenius programının hedeflerini şu şekilde sıralayabiliriz;

- 1- Öğrencilere ve eğitim personeline Avrupa'daki farklı kültürleri, dilleri ve düşünce yapılarını tanıtmak.
- 2- Öğrencilere kişisel gelişimleri, gelecekteki kariyerleri ve aktif bir Avrupa vatandaşı olmaları yolunda gerekli olan temel yaşam becerilerini elde etmeleri için yardım etmek
- 3- Okullar ve öğretmen yetiştiren kurumlar arasında uluslar arası işbirliği ve değişimi teşvik etmek
- 4- Pedagojik metotlar ve materyaller geliştirmeyi teşvik etmek
- 5- Okulların idaresine yönelik güzel çalışmaların ve yeniliklerin uluslar arası boyutta yaygınlaştırılmasını desteklemek
- 6-Eğitimde dışlanma ve okulda başarısızlıkla mücadele etmek, özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin entegrasyonunu sağlamak ve eğitimin bütün sektörlerinde fırsat eşitliğini sağlamak için yöntemler geliştirmek ve bunları yaygınlaştırmak

- 7- Okul eğitiminde ve okul eğitiminde görev yapan personelin eğitiminde Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin kullanımını teşvik etmek
- 8- Modern yabancı dillerin öğretimini teşvik etmek
- 9- Dil öğretmenlerinin pedagojik yeteneklerini geliştirmek
- 10- En az kullanılan ve öğretilen dillerin öğretmenlerinin dil yeteneklerini geliştirmek
- 11- Öğretilen yabancı dil çeşitliliğini arttırmak
- 12- Bütün öğretmen ve öğrencilerin konuşabildikleri yabancı dil sayısını artırmak ve konuşma düzeylerini yükseltmek
- 13- Değişik kültürlere yönelik farkındalığın geliştirilmesini teşvik etmek
- 14- Okul eğitimi sektöründe kültürler arası eğitim girişimlerini geliştirmek
- 15- Kültürler arası eğitim alanında öğretmenlerin yeteneklerini geliştirmek
- 16- Irkçılık ve yabancı korkusu\düşmanlıkla mücadele için desteklemek (www.ua.gov.tr).

2.3.1.2.Grundtvig (Yetişkin Eğitimi ve Diğer Eğitim Yolları)

Grundtvig, Avrupa Birliği'nin yürüttüğü Eğitim ve Gençlik Programlarından genel eğitim programı Socrates'in faaliyet alanlarından biri olup, yetişkin eğitimini ve yaşam boyu öğrenimi kapsamaktadır.

Grundtvig kapsamında yetişkin eğitime yönelik 4 grup program bulunmaktadır. Bunlar;

- Grundtvig 1 Projeleri
- Grundtvig 2 Öğrenme Ortaklıkları
- Grundtvig 3 Bireysel Yurtdışı Eğitim Destekleri

- Grundtvig 4 Bilgi ve İletişim Ağları (<http://www.grundtvig.sakarya.edu.tr>).

Grundtvig programının öncelikli kitlesi temel eğitimden uzak yetişkinler, kendilerine ulaşılması zor olan gruplar yani etnik gruplar, sosyo-ekonomik açıdan geride kalmış durumlarda,yörelerde yaşayanlar ve özel eğitime,yardıma ihtiyacı olan gruplar oluşturmaktadır. Hedef kitlesi 25 yaşın üstündeki herkeştir. Grundtvig programı sayesinde şu faydalar kazanılır;

- 1- Eğlencelidir. Öğrenme ve öğretme motivasyonunu artırır.
- 2- Diyalog kurma fırsatı sağlar.
- 3- Yeni öğretim yöntemlerinin ve yaklaşımlarının öğrenilmesine fırsat verir.
- 4- Öğretim ve öğrenim deneyimlerinin paylaşılmasını, üstüne yenilikler katılmasını sağlar.
- 5- Kurumun yeni bağlantılar oluşturmasını,
- 6- Kurumun imajının yükselmesini,
- 7- Bizzat Avrupa deneyiminin yaşanmasını,
- 8- Ön yargıların yok olmasını ve başka kültürlerin ve toplumların anlaşılmasını,
- 9- Yeni arkadaşlıkların kurulmasını,
- 10- Herkesin eğitime karşı daha olumlu yaklaşmasını ve önemini anlaşılmasını sağlamaktadır (<http://www.grundtvig.sakarya.edu.tr>).

2.3.1.3. Minerva (Uzaktan Eğitim)

Minerva programının temel amacı, açık ve uzaktan öğretim ile ilgili alınan kararları ve eğitim alanında bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımını desteklemek ve böylece de eğitimde yenilikçi kavram ve yaklaşımlar geliştirmektir.

Temel olarak gruplayacak olursak programın eylem amaçları şunlardır;

- Eğitimin açık ve uzaktan öğrenim aracılığıyla ve bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak desteklenmesi,
- Eğitimde yenilikçi kavram ve yaklaşımlar geliştirmek,
- Çeşitli çalışmalar sonucu geliştirilmiş yöntemlere, eğitim kaynaklarına ve alınmış sonuçlara erişimi desteklemek,
- E-Öğrenmenin faydalarını gösterip teşvik etmektir.

2.3.1.4. Lingua Programı (Dil Öğretimi ve Öğrenimi)

Programın amacı yabancı dil eğitim ve öğretimiyle ilgili projelere özel öncelik vermektedir. Bunu yaparken dilin kültür, eğitim, iletişim, istihdam, anlaşma, kaynaşma, gelişme, sosyal ve benzeri konularıyla önemini dikkate alır.

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları kapsamında yürütülen faaliyetler arasında dil öğrenme özel bir yere sahiptir. Her programın öncelikleri arasında yer alan dil öğrenme aynı zamanda Avrupa Birliğinin 2010 hedefidir. Bu hedefe göre, her Avrupa vatandaşı anadilin dışında iki yabancı dili yeterli düzeyde öğrenecektir. Bu noktadan bakıldığında, dil öğrenme ve öğretme işinin önemi görülmektedir. Dil bilmezseniz hiçbir alanda iletişim ve rekabete giremezsiniz (Şahin,2006).

Yabancı dillerin bilinmesi kişisel gelişim ve kendini gerçekleştirme unsuru olmanın yanı sıra istihdam edilebilirliğe de katkıda bulunabilmekte, farklılık ve çoğulculukla vasıflandırılan Avrupa'da diğer kültürlerin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Diller insanlığın ortak bir hazinesi, farklı kültürlerin sesi-soluğu, tarih boyunca değişik medeniyetlerin gelenek, görenek, bilim, kültür ve edebiyatlarının rengi ve zenginliği olmaları itibariyle, Avrupa çapında dil çeşitliliğinin korunması (günümüzde az kullanılan ve öğretilen Lüksemburgca ve İrlandaca gibi dillerin unutulmaması dahil) özel çaba harcanmaktadır. Yabancı dil bilen insanların sayılarının artırılması Socrates programlarının hepsinde ortak bir amaç olmakla birlikte, dil eğitim, öğretim ve

öğreniminin geliştirilmesi, çeşitli yönleriyle ve kapsamlı olarak Lingua programının odak noktasını oluşturmaktadır.

Lingua programının hedef kitlesi bulunduğu bir grubun tüm üyeleridir. Buradan da kasıt şudur; bebeklikten okul öncesine kadar olan grup yani çocuklar, tüm öğrenciler yani ilkokuldan yükseköğretime kadar olan grup, yediden yetmiş tüm Avrupa ülkelerinin vatandaşlarını dahil etmektedir hedef kitlenin içine. Fakat projeler hazırlanırken bu hedef kitlenin sınırları iyice belirlenmelidir. Lingua programı bir dil kursu niteliği taşımamaktadır ve hedef kitleye doğrudan yabancı dil eğitimi verilmez. Bu program kişilere yönelik bir program değildir. Lingua programı kurumlara yöneliktir ve ilgili kurumlar Lingua projelerine katılabilmektedirler.

Lingua Programının Amaçlarını kısaca şöyle özetleyebiliriz;

- Avrupa Birliğinin dilsel çoğulculuk ve zenginliğini korumak ve geliştirmek,
- Değişik dil öğrenim metot, sistem, yol ve yöntemlerini geliştirmek, bunların kalitesini artırmak,
- Teori ve uygulamadaki yeni gelişmeler hakkında bilgi toplamak ve ilgili kitleye sunmak,
- Socrates eğitim programlarına üye olan Avrupa ülkelerinin vatandaşlarına Topluluğa üye ülkelerde konuşulan dilleri yabancı dil olarak öğretmek,
- Yabancı dilleri bilmenin fayda ve avantajları konusunda bilinç düzeyini artırarak Avrupa dillerinin daha etkin, verimli ve kaliteli bir şekilde öğretilmesini sağlamak,
- Herkese yaşam boyu yabancı dil eğitim ve öğretimini yaygınlaştırmak, özendirmek ve desteklemek,
- Mevcut yabancı dil öğrenim kaynak ve imkânlarına herkesin kolayca ulaşip, yararlanabilmesini sağlamak,

- Dil eğitim ve öğreniminde ihtiyaç duyulan yeni araç, gereç ve materyallerin üretimini gerçekleştirmek, geliştirilmesini teşvik etmek, bunların yaygınlaştırılmasını sağlamak,
- Değişik ülkelerde dil eğitimi ve öğrenimi alanında ortaya çıkan yeni bilgi, bulgu, araç ve gereçlerin diğer ilgili kurum ve kuruluşlara ulaştırılmasını ve paylaşılmasını temin etmektir (<http://www.uim.aku.edu.tr/lingua.htm>).

2.3.1.5. Erasmus Programı (Yüksek Öğrenim)

Programı adını veren Desiderius Erasmus, 1465-1536 yılları arasında yaşamış Hollandalı bir felsefe adamıdır. Rönesans'la birlikte ortaya çıkan hümanizm akımının öncülerinden ve en büyük temsilcilerinden biri olan Erasmus, Avrupa'nın ortak bir sanat ve bilim çatısı altında birleşmesine yaptığı katkılardan dolayı ve çağının eğitim felsefesine olan etkisi ile programa uygun bir isim olarak düşünülmüştür (<http://www.ua.gov.tr/index>).

20. yüzyılın sonlarında Avrupa, 21. yüzyılın bilgi çağı olacağı tespitinden hareketle Bilgi Avrupası'nı oluşturmak amacıyla eğitim alanında uygulanacak bir dizi kararlar aldı. Gücünü bilgidен ve bilimden alacak olan Bilgi Avrupa'sında, Avrupa coğrafyasındaki ülkeleri hem birbirleri ile uyumlu - birbirlerini tamamlayıcı, hem de rakiplerinden üstün kılacak bir yükseköğretim sistemi oluşturulması hedeflendi. Programın temelinde üniversite öğrencilerinin, bir yarıyıl ya da bir öğretim yılını bir başka AB ülkesindeki üniversitelerde okumalarını öngörülmektedir.

Ülkeler arasında karşılıklı tanımayı, mevcut eğitim potansiyellerini daha iyi kullanmayı ve geliştirmeyi amaçlayan AB Eğitim ve Gençlik Programlarından Erasmus, Socrates programlarından yüksek öğretim düzeyindeki işbirliğini düzenleyen programdır. Avrupa Birliği ülkelerinde 1987'den beri uygulanmakta olup 1995'te Socrates programları kapsamına alınmıştır (www.ua.gov.tr).

9 Haziran 1999'da Bologna Bildirisi'nin 29 ülke tarafından imzalanması ile Bologna Süreci resmi olarak başlamış ve süreci takip etmek üzere bir Bologna İzleme Grubu (Bologna Follow-up Group - BFUG) oluşturularak iki yılda bir eğitim bakanlarının

toplantısı kararlaştırılmıştır. Türkiye bu sürece 2001 yılında Prag toplantısında dahil olmuştur (<http://www.ua.gov.tr/index>).

Erasmus programının temelinde üniversite öğrencilerinin, bir yarıyıl ya da bir öğretim yılını bir başka AB ülkesindeki üniversitelerde okumaları öngörülmektedir. AB Eğitim ve Gençlik Programlarından Sokrates programı faaliyet alanlarında yer alan Erasmus, Sokrates programlarından yüksek öğretim düzeyindeki eylem alanını kapsayan programdır.

Programa katılabilmek için AB Eğitim ve Gençlik Programlarına ülke olarak katılım gerçekleştikten sonra Erasmus programının katılım için Erasmus Üniversite Beyannamesi'ne (Erasmus University Charter –EUC) başvurulmalıdır. Erasmus Programının Alt Eylem Alanları aşağıdaki gibidir;

- Karşılıklı Öğrenci Değişimi (Student Mobility -SM)
- Karşılıklı Akademisyen Değişimi (Teaching Staff Mobility-TS)
- Karşılıklı Değişimin Organizasyonu (Organisation of Mobility- OM)
- Yoğun Programlar (Intensive Programmes –IP)
- Erasmus Yoğun Dil Kursları (Erasmus Intensive Language Course- EILC)
- Ortak Müfredat Geliştirme
- Avrupa Kredi Transfer Sistemi-ACTS(European Credit Transfer System-ECTS)
- Akademik Uzmanlık Ağlar
- Diploma Eki

2.3.1.6. Gözlem ve Yenilikler (Observation and Innovation)

Bu eğitim politikaları Avrupa işbirliğini teşvik amaçlamamaktadır. Programın amacı, Avrupa'daki ülkeler arası etkileşim ve yardımlaşmayı sağlamak olarak belirtir. Program kapsamınca desteklenen faaliyetler şunlardır;

1- Arion: Eğitim politikalarını oluşturmak ve uygulamakla yükümlü personel tecrübelerinin artırılması ve uygulamaları yerinde gözlemlenmeleri için eğitim personelinde oluşmuş karşılıklı araştırma ziyaretleri programı.

2- Naric: Eğitimde geçirilen tüm sürelerin, mesleki anlamda niteliklerin karşılıklı olarak tanınmasına yönelik faaliyetlerin desteklenmesi.

3- Eurydice: Avrupa Eğitim Sistemleri ve Politikaları Bilgi Ağının Tüm Faaliyetleri

4- Eğitim kalitesinin değerlendirilmesi için pilot projelerin yapımı ve uygulanması,

5- Eğitimde değişik ülkeler arası yenileştirici ve geliştirici projelerin yapılması ve Değerlendirilmesi program kapsamınca desteklenen faaliyetlerdir.

2.3.1.7. Ortak Faaliyetler (Joint Actions)

Socrates Programının alt programlarından biri olan ortak faaliyetlerde Leonardo da Vinci, Gençlik ve diğer Avrupa programlarıyla işbirliği ile çalışılması ve ortak projeler geliştirilmesi öngörülmektedir.

2.3.1.8. Destek Faaliyetleri (Accompanying Measures)

Destek faaliyetlerinin çalışma alanı yerel düzeyde ya da daha geniş alanlara yayılmış sivil toplum örgütlerinin, vakıf vb kuruluşların üstlendiği eylemlerdir. Irkçılık, yabancı düşmanlığı ile mücadele konusunda eylem alanıdır. Ayrıca engellilerin haklarının

korunması gibi öncelikler söz konusudur. Socrates programının asıl hedeflerine katkıda bulunan girişimler desteklenmektedir.

2.3.2. Leonardo Da Vinci Programı (Mesleki Eğitim)

AB Mesleki Eğitim Programı olan Leonardo da Vinci Programı, AB'ye üye veya aday ülkelerin mesleki eğitime yönelik politikalarını desteklemek ve geliştirmek için yürütülen bir programdır. Bu program, ülkelerin birbirleriyle işbirliğinin kullanılarak mesleki eğitim sistemleri ile uygulamalarında kalitenin geliştirilmesini, yeniliklerin teşvik edilmesini ve Avrupa boyutunun yükseltilmesini amaç edinmiştir (Hareketlilik Projeleri Başvuru Rehberi, 2009:2).

Leonardo da Vinci Programının temel amaç ve hedefleri; ilk olarak kişilerin, temel mesleki eğitim içindeki beceri ve yeterliliklerinin artırılması amaçlanmıştır. Bu amaç, istihdamın artırılması ve mesleki entegrasyonun yeniden entegrasyonun kolaylaştırılması amacıyla diğerleriyle birlikte mesleki eğitim ve çıraklık yoluyla gerçekleştirilebilir. İkinci olarak teknolojik ve örgütsel değişimi güçlendirmek ve uyum sağlayabilmeyi artırıp geliştirmeye yönelik sürekli-mesleki eğitimde ve hayat-boyu beceri ve yeterlilikler kazanmada kalitenin yükseltilmesi, bunlara erişimin iyileştirilmesini amaçlamaktadır. Son olarak ise rekabet edebilmeyi ve girişimciliği, yeni istihdam fırsatları açısından da, geliştirmek üzere mesleki eğitimin yenileşme sürecine katılımını destekleyip artırmaktır. Bu bağlamda da üniversiteler dahil mesleki eğitim kurumlar ile işletmeler arasında işbirliğinin artırılmasına özel önem verilecektir (<http://www.ua.gov.tr>). Leonardo da Vinci programından yararlanabilecekler;

- Mesleki eğitim kuruluşları, üniversiteler, araştırma merkezleri ve enstitüler
- El sanatlarıyla ilgili sanayi kuruluşları, işletmeler ve KOBİ'LER
- Ticaret ve sanayi ile ilgili teşkilatlar
- Sivil toplum örgütleri ve gönüllü kuruluşlarıdır (Bardakçı, 2005:21).

2.3.2.1. Hareketlilik

Temel düzeyde mesleki eğitim almakta olan öğrenciler (IVT) ile, işsizler de dahil olmak üzere işgücü dünyasındaki kişiler (PLM) ve mesleki eğitimden sorumlu kişilerin (VETPRO) katıldığı ülkelerarası staj ve çalışma ziyareti olarak adlandırılacak hareketlilik faaliyetleridir (<http://www.ua.gov.tr//index.cfm?action>).

1-IVT; Temel mesleki eğitim almakta olan kişiler gidebilir. Mesleki eğitim kuruluşlarına veya işletmelere 2 hafta -39 hafta süre ile gidebilirler. Hibe miktarı ise; kişi başına ayrılacak ödenek, yerleştirmenin süresine bağlı olarak, her katılımcı için değişiklik göstermektedir.Hedef grubun pedagojik, kültürel ve dil yeterlikleri hazırlıkları için tüm proje sahiplerine ilave ödenek verilir.Katılımcı engelli ise bu miktar iâşe-ibate ve seyahat harcamaları %50 oranında arttırılabilir.

2-PLM; iş piyasasındaki kişiler gidebilir. Mesleki eğitim kuruluşlarına veya işletmelere 2 hafta -26 hafta süre ile gidebilirler. . Hibe miktarı ise; kişi başına ayrılacak ödenek, yerleştirmenin süresine bağlı olarak, her katılımcı için değişiklik göstermektedir. Hedef grubun pedagojik, kültürel ve dil yeterlikleri hazırlıkları için tüm proje sahiplerine ilave ödenek verilir. Katılımcı engelli ise bu miktar iâşe-ibate ve seyahat harcamaları %50 oranında arttırılabilir.

3-VETPRO; İşletmelerdeki insan kaynakları yöneticileri; mesleki eğitim programı planlayıcıları, yöneticileri, eğitimciler ve mesleki rehberlik uzmanları; dil eğitimcileri, kamu ve özel kurum ve kuruluşlarda çalışan ve mesleki bilgilenmeye ihtiyaç duyan herkes gidebilir. Kuruluşlar ve/veya işletmelere 1 hafta – 6 hafta süre ile gidebilirler. . Hibe miktarı ise ;kişi başına ayrılacak ödenek,yerleştirmenin süresine bağlı olarak, her katılımcı için değişiklik göstermektedir.Hedef grubun pedagojik, kültürel ve dil yeterlikleri hazırlıkları için tüm proje sahiplerine ilave ödenek verilir.Katılımcı engelli ise bu miktar iâşe-ibate ve seyahat harcamaları %50 oranında arttırılabilir (Hareketlilik Projeleri, Başvuru Rehberi,2009).

2.3.2.2. Yenilik Transferi

Yenilik Transferi başlıklı bu eylemde, mesleki eğitim ve öğretimi geliştirmek ve teşvik etmek amacıyla daha önceden yapılmış Leonardo da Vinci veya başka yenilikçi proje sonuçlarının ya da çıktılarının yeni ülkelere, bölgelere ya da sektörlerle transfer edilmesi amacıyla hazırlanan çok ortaklı projelerdir.

Bu projelerin amacı hedef kitle için ya da sektör için yenilikçi eğitim araçlarını ve imkanlarını kazandırmaktır. Bu projeler program katılımcısı en az üç ülkeden üç kurumun ortaklığıyla yapılmaktadır (<http://www.ua.gov.tr//index.cfm?action>).

2.3.2.3. Ortaklık Projeleri

Faaliyet en az 3 farklı ülkeden ortaklar içermelidir. Grubu oluşturan bu ortaklardan en az bir tanesi AB üyesi olmak zorundadır. Proje teklifleri, AB ülkeleri dillerinden birinde hazırlanır ve teklifteki her kuruluş aynı başvuru formunu kendi ülkesindeki ulusal ajans görevi yapan kuruma sunar. Ortaklık projeleri eyleminde ürün ya da çıktı amaçlı ortaklıklar oluşturulacak ve bu amaca yönelik çalışma ziyaretleri gerçekleştirilecektir (<http://www.ua.gov.tr//index.cfm?action>).

2.3.2.4. Hazırlık Ziyaretleri

Leonardo da Vinci Programı kapsamında sunulacak projelere hazırlık yapmak maksadı ile ilgili diğer kuruluşlara, proje ortaklarını daha yakından tanımaları, çalışma planı hazırlamaları ve başvuru formu ile diğer gerekli dokümanları birlikte doldurmaları için oluşturulmuş bir süreçtir. Bu hazırlık ziyareti sürecinde, yazılı yahut elektronik ortamda gerçekleşecek iletişimden daha yoğun ve verimli bir iletişim sağlanacağı düşünülmüştür (<http://www.ua.gov.tr//index.cfm?action>).

2.3.3. Youth (Gençlik Programları)

Gençlik Programları'nın alt programları şöyledir;

- Avrupa İçin Gençlik: Gençlerin hareketliliğini kapsamaktadır.
- Avrupa Gönüllü Hizmeti: Dayanışma ruhunu geliştirmek için yapılan bir değişim programıdır.
- Dünya için Gençlik: AB'ye yeni katılan ülkeler ile yapılacak olan projeleri kapsamaktadır.
- Genç alışanlar ve Destek Sistemleri: Avrupa çapında faaliyet gösteren kuruluşların projeleri için yapılan bir programdır.
- Gençlik Alanında Politika Geliştirmeye Destek: Politika üreten kuruluşların çalışmalarını kapsamaktadır (Lembet,2006:79).

BÖLÜM 3: ERASMUS PROGRAMI VE KÜLTÜRLERARASI DİYALOG

3.1.Erasmus Programı

Erasmus programı, Socrates programının alt eylem alanlarından yüksek öğretim alanında olanıdır. Programın temel içeriği belirli anlaşmalar doğrultusunda yapılan öğrencilerin ve akademisyenlerin karşılıklı değişimidir. Bu değişim yapılan ülkelerden biri mutlaka AB ülkesi olmalıdır. Söz konusu bu değişim sürecinde verilen hibe ile destek de sağlanmaktadır. Türkiye bu programa 2004 yılında katılmıştır. Erasmus içinde de en büyük pay öğrenci ve öğretim üyesi değişimine ayrılmıştır.

Öğrenciler istedikleri takdirde hibe almaksızın Erasmus değişim öğrencisi olabilirler.Hibesiz öğrenciler de diğer başvurularla beraber genel değerlendirmeye tabi tutulur ve hibeli Erasmus öğrencileriyle aynı süreçten geçer. Hibesiz Erasmus öğrencisinin farkı, öğrencinin bütçe hesaplamalarına dahil edilmemesi ve kendisine ödeme yapılmamasıdır (Erasmus uygulama kitabı,2007:7).

3.1.1. Erasmus Programının Amaçları

Programın amacı Avrupa'da yüksek öğretimin kalitesini artırmak ve Avrupa boyutunu güçlendirmektir. Erasmus programı, üniversiteler arasında ülkelerarası işbirliğini teşvik ederek; öğrencilerin ve eğitimcilerin Avrupa'da karşılıklı değişimini sağlayarak; programa katılan ülkelerdeki çalışmaların ve alınan derecelerin akademik olarak tanınması ve şeffaflığın gelişmesine katkıda bulunarak bu amacı gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Daha kaliteli yükseköğretim sunan Avrupa'da mezunlar daha donanımlı, iş dünyasının beklentilerine daha fazla cevap veren bireyler olacaklardır.

Program, sunduğu hareketlilik olanağı ile Avrupa halklarının birbirlerini algılamadaki önyargıların yükseköğretim çevrelerinde kırılmasına hizmet etmektedir. Erasmus programı ile 1987'den günümüze kadar 1,5 milyondan fazla yükseköğretim öğrencisi,

başka bir Avrupa ülkesinde öğrenim hayatının bir dönemini geçirmiş; o ülkenin insanlarını ve kültürünü de tanıma imkanı elde etmiştir. Program 2012 yılı itibariyle 3 milyon öğrencinin Erasmus öğrencisi olmasını hedeflemektedir (<http://www.ua.gov.tr/index>).

3.1.2.Erasmus Programına Dahil Ülkeler

Erasmus programı Hayatboyu Öğrenme Programına dahil ülkeler olan Avrupa Birliği üyesi 27 ülke,Avrupa Birliğine üye olmayıp Avrupa Ekonomik Alanı üyesi İzlanda, Lihtensteyn, Norveç ve Avrupa Birliğine üye olmaya aday Türkiye yüksek öğretim kurumlarının istifadesine açıktır.Erasmus programı kapsamında bir hareketlilik faaliyeti gerçekleştirebilmek için taraflardan birinin AB üye ülkesi olması gerekmektedir.Türkiye henüz üye olmadığı için ortak kurumun mutlaka AB üyesi ülkelere olması gerekir (Erasmus El Kitabı 2007-2008). Üniversitelerin Erasmus Programına katılım hakkı elde etmek için Erasmus Üniversite Beyannamesi'ne (Erasmus University Charter-EUC) başvurup AB Komisyonu'ndan onay almaları gerekmektedir.

3.1.3. Erasmus Programı Ne Değildir?

Erasmus bir burs programı değildir. Sadece öğrenci değişimi yapabilen kurumların öğrencilerine bireysel olarak gittiği ülkeye göre değişebilen miktarda maddi katkı sağlanır. Öğrenciler için belirlenen hibe tutarları 27 AB ülkesinin yaşam standardına göre ayarlanmaktadır. (Erasmus El Kitabı 2007/2008). Sadece öğrenci değişimi yapabilen kurumların öğrencilerine bireysel olarak gittiği ülkeye göre değişebilen miktarda maddi katkı sağlanır.

Erasmus bir burs programı olmadığı için de program ile başka ülkelere gidecek olan öğrenciler gittiklerinde maddi anlamda sıkıntı yaşamamak için, gidecekleri ülkenin geçim şartları ile ilgili bilgiye eğer başka kaynakları yoksa erasmus koordinatörleri vasıtasıyla ulaşabilmektedir.

- Erasmus bir yabancı dil öğrenme programı değildir .

- Bir burs programı değildir
- Bir diploma programı değildir

3.1.4. Mali Destek Sağlanan Erasmus Faaliyetleri

1- Öğrenci Hareketliliği

- Öğrenim Hareketliliği
- Staj Hareketliliği

2- Personel Hareketliliği

- Ders Verme Hareketliliği
- Personel Eğitimi Hareketliliği

3-Hareketliliğin organizasyonu

4-Erasmus Yoğun Dil Kursları

5-Yoğun Programlar

3.2.Erasmus Programının Alt Eylem Alanları

- Karşılıklı Öğrenci Değişimi (Student Mobility -SM)
- Karşılıklı Akademisyen Değişimi (Teaching Staff Mobility-TS)
- Karşılıklı Değişimin Organizasyonu (Organisation of Mobility- OM)
- Yoğun Programlar (Intensive Programmes –IP)
- Erasmus Yoğun Dil Kursları (Erasmus Intensive Language Course- EILC)

- Ortak Müfredat Geliştirme
- Avrupa Kredi Transfer Sistemi-ACTS(European Credit Transfer System-ECTS)
- Akademik Uzmanlık Ağları
- Diploma Eki
- Karşılıklı Öğrenci Değişimi (Student Mobility -SM)
- Öğrenci hareketliliği iki şekilde gerçekleştirilmektedir; Öğrenim hareketliliği ve Yerleştirme (staj) hareketliliği.

3.2.1. Erasmus Öğrenci Öğrenim Hareketliliği

Erasmus öğrenci öğrenim hareketliliği, Erasmus Üniversite Beyannamesi ve yükseköğretim kurumunun Erasmus değişimi yapmak üzere var olan ikili anlaşmaları çerçevesinde gerçekleştirilir. Ön lisans ve lisans programlarının birinci sınıfında okuyan öğrenciler Erasmus öğrenim hareketliliği faaliyetinden yararlanamaz.(Erasmus El Kitabı 2007-2008). Erasmus Üniversite Beyannamesi (EÜB) sahibi bir yüksek öğretim kurumunda kayıtlı öğrenciler 1 akademik yıl içinde 1 veya 2 dönemliğine diğer bir Avrupa ülkesi EÜB sahibi yükseköğretim kurumunda değişim öğrencisi olma şansına sahip olabilmektedirler. Ayrıca Yurtdışında kaldıkları süreç içerisinde öğrencilere mali bir destek sağlanmaktadır. Sağlanan bu mali destek geri ödeme karşılığında değildir.

Erasmus Öğrenim Hareketliliği kurumlar arası anlaşmalar kapsamında yapılabilmektedir. Hareket sadece anlaşmalı bölümler arasında olabilmektedir. Gidilmesine karar verilecek öğrenciyi belirlemek için yetkili kurumlar ilan vermektedirler. Erasmus Programı kapsamında gidecek olan öğrenci kontenjanları üniversiteden üniversiteye değişiklik göstermektedir.

Bir öğrenci Erasmus öğrenim hareketliliği faaliyetinden bütün yükseköğrenim hayatı boyunca yalnız 1 defa faydalanabilir fakat mali bir destek almadan yani hibesiz bir şekilde öğrenciler birden fazla olmak üzere erasmus öğrencisi olabilmektedirler ayrıca

staj hareketliliğinden faydalanmış olmak öğrenim hareketliliğine engel teşkil etmemektedir.

Yükseköğretim kurumları Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı tarafından belirlenen seçim ölçütlerine göre öğrencilerini seçerler. Öğrenim hareketinden faydalanabilmek için öğrencilerin Erasmus koordinatörleriyle irtibata seçim sürecine dahil olmaları gerekmektedir. Her kurum başvuru ve seçim tarihlerine kendi bünyesinde belirlemektedir. Öğrenim hareketliliği gerçekleştirilecek öğrencilerin belirlenmesi ise ilan, başvuru ve değerlendirme ve öğrenci seçiminden oluşan üç aşamalı bir süreçtir. Bu süreçler ilan, başvuru ve başvuruların değerlendirilmesi adları altında kategorize edilebilirler. Bütün Erasmus öğrenim hareketliliği anlaşmaları yükseköğretim kurumunun internet sayfasında; ilgili fakülte ilan panolarında ilan edilir ve kontenjan dahilinde bu anlaşmalar için başvuru çağrısı yapılır.

Programa başvuran bütün öğrencilerin başvuruları üniversite tarafından kayıt altına alınır ve başvurular tamamlandıktan sonra “uygunluk kontrolü” (eligibility check) formu hazırlanarak tüm başvurular bu kontrolden geçirilir. Uygulama Elkitabında belirtilen uygunluk şartlarının yer aldığı bu formda “uygun olmayan” gruba giren öğrencilere durumları sebepleriyle birlikte yazılı olarak bildirilir ve bu öğrenciler mülakat ve yabancı dil sınavına alınmazlar. Programa katılmaya karar veren öğrencinin üniversite eğitimi sürecinde örgün eğitim kademelerinin herhangi birinde en az ikinci sınıf öğrencisi olması ve tam zamanlı öğrenci olması gerekmektedir. Ayrıca katılmaya karar vermiş olan öğrencinin ,programa katılabilmesi için akademik not ortalamasının en az 2.0/4 ya da 70/100 olması gerekmektedir. Erasmus programına katılabilmek için öncelikli olarak aranacak şartlar, aşağıda belirtilenler şeklinde olmalıdır.

1- TC vatandaşları,

2- TC tarafından mülteci olarak tanınmış, vatansız veya sürekli ikamet almış olan bireyler,

3- Tam zamanlı Lisans/Yüksek Lisans/Doktora öğrencileri,

4- Üniversitesinde birinci yılı tamamlamış olan öğrenciler.

Belirtilen koşulların sağlanması durumunda öğrenciler Erasmus hibesinden yararlanabilir. Erasmus değişimleri için ev sahibi üniversite ile misafir olunan üniversite arasında imzalanmış geçerli bir “İkili Anlaşma”nın (Bilateral Agreement) olması ve her iki tarafın da Erasmus Üniversite Beyannamesi sahibi olması gerekir (<http://erasmus.marmara.edu.tr>).

Yükseköğretim kurumları Merkez'in belirlediği seçim kriterlerine göre öğrencilerini seçerler. Erasmus öğrenci seçimi, asgari şartları sağlayarak başvuruda bulunan öğrenciler arasından, Merkez tarafından ilan edilen değerlendirme ölçütleri ve ağırlıklı puanları dikkate alınarak puanların en yüksekten aşağıya doğru sıralanmasıyla gerçekleştirilir. 2007/2008 akademik yılı başvurularını değerlendirmede kullanılacak değerlendirme ölçütleri ve ağırlıklı puanlar şunlardır Ulusal Ajans'a göre; Akademik başarı düzeyi : %45,Dil seviyesi : %45,Mülakat : % 10 şeklindedir.

Burs kapsamında olmamakla birlikte ve öğrencilere değişimin sebep olacağı ilave harcamaları dengelemeyi amaçlamaktadır. Hibelerin %80'i öğrencinin yurt dışında bulunduğu dönemde ödenirken, %20'si yurtdışından programı başarı ile tamamlayarak döndükten sonra ödenmektedir. Erasmus hibelerinin faaliyet alanlarına göre dağılımı şöyledir; öğrenci değişimine % 83.1, Personel Hareketliliğine % 10 , Yoğun Programlar %0,7, Değişim Organizasyonu % 6 şeklinde gerçekleşmektedir. Erasmus öğrencilerine ödenmek üzere hesaplanan hibe tutarları 27 AB ülkesinin yaşam standardına göre belirlenmektedir. Buna göre toplamda dört grupta mevcuttur. Erasmus Hibelerinin Miktarları ise 2007-2008 Hayat Boyu Öğrenme Programı Erasmus El Kitabına göre ülkelere göre şu şekilde gerçekleşmektedir;

- 300 Euro hibe verilen ülkeler; Letonya, Litvanya, Polonya, Slovenya, Güney Kıbrıs Rum Kesimi, Estonya, Bulgaristan ve Romanya.
- 400 Euro hibe verilen ülkeler; Slovak Cumhuriyeti, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Portekiz, Yunanistan ve Malta.

- 500 Euro hibe verilen ülkeler; Hollanda, Lüksemburg, İtalya, İspanya, Belçika, Fransa,Almanya ve Avusturya.

- 600 Euro hibe verilen ülkeler; Finlandiya, Danimarka, İsveç, İrlanda, Birleşik Krallık

3.2.2. Öğrenci Hareketliliğini Etkileyen Faktörler

- Öğrenci hareketliliğini etkileyen başlıca faktörler ulusal raporlarda şöyle yer almıştır (Ulusal Raporlar):

- Giden öğrenciler için, vize almakta çekilen güçlükler.

- Giden öğrenciler için sağlanan finansal desteğin yetersiz kalması.

- Öğretim üyelerinin ECTS başvuruları hakkında yanlış veya eksik bilgiye sahip olması.

- Karşı kurumun açtığı derslerle ilgili bilgilerin güncellenmemesi.

- Avrupalı öğrencilerin Türkiye'deki yükseköğretimin kalitesinden haberdar olmayışı.

- Ulusal raporlarda, öğrenci hareketliliğini artırmak için şu önlemlerin alındığı belirtilmektedir (Ulusal Raporlar) Eurybase - Türkiye - (2007/08) (www.eurydice.org).

17. Milli Eğitim Şurasında ise öğrenci hareketliliği ve eğitimde hareketlilik ile ilgili şu öneriler sunulmuştur,

1.Yabancı dil öğretim yöntemlerinin daha etkin ve verimli hale gelmesi sağlanmalıdır. Ayrıca tüm kamu personelinin yabancı dil öğrenmesi için ülkemizin değişik bölgelerinde yabancı dil öğretim merkezleri açılmalıdır.

2. Yurt dışına gidenlerin geri dönmeleri konusunda teşvik edici tedbirler alınmalıdır.

3. Eğitim kurumlarındaki yabancı öğrenci kontenjanları artırılmalıdır ve bu konuda teşvik edici tedbirler alınmalıdır.

4. Kurum ve kuruluşlarda proje hazırlama ve yürütmeyi teşvik edici yasal ve yönetsel düzenlemeler yapılmalıdır.
5. Eğitimde hareketlilik konusunda uygulayıcı kurumlarla yurt dışı temsilcilikleri arasında daha iyi koordinasyon sağlanmalıdır.
6. Yeni gelişmeye başlayan inanç ve kültür turizmi çalışmaları bağlamında ulusal kültürümüzü tanıtmak amacıyla yetkin rehberler yetiştirilmelidir.
7. Öğrencilerin ve öğretmen/öğretim elemanlarının öğrenim gördükleri ve görev yaptıkları kurumlar arasında belirli dönemler içinde hareketliliği sağlanmalıdır. Öğretim üyeleri “hareketli öğretim” statüsüne kavuşturulmalıdır.
8. Uluslar arası hareketlilikte yararlanıcıların seçiminde fırsat eşitliği sağlanmalıdır.
9. İç hareketliliği kolaylaştırıcı ve teşvik edici düzenlemeler yapılmalıdır.
10. Sanal hareketlilikte teknoloji ve bilgi iletişimini sağlamak için ,tüm okulların kendilerine ait web sitesi (Türkçe ve diğer yabancı resmi dillerde) hazırlanmalıdır.
11. Türk Cumhuriyetlerinden üniversitelerimize ikili anlaşmalar yoluyla gelen öğrencilerin sayıları artırılmalıdır. Ayrıca, Türk Cumhuriyetlerinde Türkiye Türkçesiyle eğitim öğretim yapılan okul öncesi ,ilköğretim,ortaöğretim kurumları açılmalı;TÖMER tarafından yürütülen Türkiye Türkçesinin öğretilmesi daha kapsamlı hale getirilmelidir.
12. Eğitim,araştırma ,temsil ve kültürel amaçlı olarak yurt dışına çıkacak kişi ve grupların vize işlemleri kolaylaştırılmalıdır.
13. Stratejik planlamalarda eğitimde hareketliliğe yer verilmektedir.
14. Eğitim amaçlı olarak yurt dışına gönderilen öğrencilerimizin kültürel bağlarının korunmasına yönelik etkinlikler yurt dışındaki temsilciliklerimiz tarafından yaygınlaştırılmalıdır.

15. Yazılı ve görsel medya, hareketliliği özendirici yayınlar için teşvik edilmelidir.
16. Hareketlilik sadece AB ülkelerine değil; küreselleşme ve ülkemizin ilişkileri dikkate alınarak tüm ülkelere yönelik olmalıdır.
17. Türkiye dışında yaşayan çocukların, buldukları ülke okullarında Türk dili,kültür ve inançlarına yönelik eğitimleri etkin bir şekilde sürdürülmelidir.
18. Yurt dışından ülkemize gelecek öğrenciler için Türkçenin yabancı dil olarak eğitimi ,üniversitelerin hazırlık okullarında ve bu amaçla açılacak dil merkezlerinde yaygınlaştırarak sürdürülmeli ;üniversitelerde “Yabancı Dil Olarak Türkçe Eğitimi” bölümleri açılarak bu konuda donanımlı öğretmenler yetiştirilmelidir.
19. İlk ve orta öğretimde yer alan “sosyal etkinlik” çalışmaları ile öğretmen yetiştirme programlarında hayata geçirilecek olan “topluma hizmet uygulamaları” çerçevesinde yabancı dil öğretimi ,e-öğrenme ,kültürel etkileşim gibi projelere de yer verilmeli; böylelikle hareketlilik ve yaşam boyu öğrenmeye katkı sağlanmalıdır.
20. İç ve dış hareketliliği arttırmak için ilk ve orta öğretim kurumlarındaki kulüp çalışmaları bağlamında yükseköğretim kurumları ve öğrenci kültür merkezleri ile de iş birliği sağlanmalıdır.
21. Erasmus Programlarından yararlanan öğrenciler için AB Komisyonu tarafından sağlanan ödenekler,özellikle metropollerde yetersiz kaldığı için,ikili anlaşma yapılmış olan üniversitelerde Erasmus öğrencilerine yönelik kampüs içi yarı zamanlı çalışma ortamlarının oluşturulması girişimlerinde bulunulmalıdır.
22. Yükseköğretim alanındaki hareketliliğin ve iş birliğinin artırılması yönünde ortak yüksek lisans programlarının geliştirilmesi ve öğrencilerimizin Erasmus Mundus Programlarındaki burslardan yararlanabilmesi için girişimlerde bulunulmalıdır.

23. Türkiye’deki gençlik kamplarından yurt dışındaki Türk çocuklarının faydalanmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

24. Uluslar arası platformda Türkiye’nin doğru ve etkin tanıtımının sağlanması amacı ile dünya ülkelerinden 15-18 yaş grubu öğrencilerinin ‘değişim öğrencisi’ olarak ‘eğitim ortamlarında bulunmak’ üzere bir akademik yıl için Türkiye’ye gelişlerinin esaslarını belirleyecek “orta öğretim düzeyi öğrenci değişim” programları, “aile” olgusu ile bütünleştirilerek bir ana plan çerçevesinde ele alınmalı ve sistem oluşturulmalıdır şeklinde belirtir (17. Milli Eğitim Şurası,2007:66).

3.2.3. Yerleştirme (Staj) Hareketliliği

Bu faaliyet 2007-2013 yılları arasında Hayat Boyu Öğrenme Programı(LLP) birlikte Erasmus programı içinde sürdürülmektedir. Katılımcı ülkelerdeki ortak bir işletme veya organizasyon bünyesinde mesleki eğitim alma sürecine yerleştirme denilmektedir.Ulusal Ajansın belirttiği üzere 2008-2009 akademik yılında gerçekleşecek staj hareketliliği faaliyetleri 1 Haziran 2008-30 Eylül 2009 tarihleri arasında aşağıda belirtilen sürelerde gerçekleştirilebilir. Bu kapsamda en az 3, en fazla 12 ay olmak üzere staj hareketliliği gerçekleştirilebilir. Önlisans programları için bu süre en az 2 hafta olabilmektedir. Yerleştirme faaliyetinde ev sahibi olabilecek kurumlar Ulusal Ajans’ın belirttiği üzere şunlar olmalıdır;

- İşletmeler
- Eğitim Merkezleri
- Araştırma Merkezleri
- Diğer Kuruluşlar

Her öğrenci Erasmus Staj Hareketliliğinden hayatı boyunca bir kez yararlanabilmektedir. Erasmus Öğrenci Hareketliliğinden yararlanılmış olması bunu etkilemez yani öğrenci bu durumda staj hareketliliğinde yararlanabilmektedir. Başvuru koşullarında en az 2.sınıfta

olma koşulu aranmamaktadır. Staj Hareketliliği Hibesi İçin Ülke Kategorileri aşağıdaki gibidir;

1. Letonya, Litvanya, Polonya, Macaristan, Güney Kıbrıs Rum Kesimi, Estonya, Bulgaristan, Romanya ve Türkiye
2. Slovenya, Slovak Cumhuriyeti, Çek Cumhuriyeti, Yunanistan ,Portekiz ve Malta
3. Hollanda, Lüksemburg, İtalya, İspanya, Belçika,Almanya ve Avusturya ve Fransa
4. Finlandiya, Danimarka, İsveç, İrlanda, Birleşik Krallık (<http://www.ua.gov.tr/index>).

Bu ülke kategorilerine göre Erasmus El Kitabı' (2007-2008)nda belirttiği gibi,1. gruptaki ülkelere verilecek hibe süreye göre en az 99€ ve en fazla 488€ olabilmektedir. 2. grup ise en az 157€ ve en fazla 772€ olabilmektedir. 3. grup göre en az hibe süreye göre 175€ ve en fazla 864 olabilmektedir. Son grup olan 4. grup için ise en az hibe süreye göre 197€ ve en fazla 967€ olabilmektedir.

3.2.4.Karşılıklı Akademisyen Değişimi (Teaching Staff Mobility-TS)

Erasmus Karşılıklı Personel değişimi kapsamında EUB sahibi yükseköğretim kurumlarında çalışan öğretim elemanlarının 1 akademik yıl içerisinde en az 5 saat ders vermek şartı ile başka bir Avrupa ülkesinde yer alan EUB sahibi bir yükseköğretim kurumunda ders vermesine olanak sağlamaktadır. EUB sahibi yükseköğretim kurumlarında çalışan öğretim elemanları, yönetici kadro ve idari personel ile işletmelerde çalışan personelin EÜB sahibi yükseköğretim kurumlarında veya işletmelerde eğitim almasına yahut vermesine de imkan sağlamaktadır. En çok 6 hafta süre ile gerçekleştirilmektedir. Karşılıklı Akademisyen Değişimi Ders Verme Hareketliliği dışında Personel Eğitimi Hareketliliğini de kapsar.

3.2.4.1. Personel Eğitimi Hareketliliği

Personel Eğitimi Hareketliliğine katılabilmek için katılımcı kişilerin EÜB sahibi bir yükseköğretim kurumunda öğretim elemanı, yönetici, idari personel olunması ya da işletmede personel olunması gerekmektedir. Personel Eğitimi Hareketliliği faaliyet alanı üç hareketlilik türünü içerir:

1-Yükseköğretim kurumundan bir işletmeye giden personelin ve işletmeden bir yükseköğretim kurumuna giden personelin hareketliliği; Bu hareketlilik türünün amacı faydalanan kişilerin bilgi ve tecrübe aktarımı ile öğrenmelerine ve pratik beceriler edinmelerine imkan vermektir. Temel faaliyetler seminerler, atölye çalışmaları, kurslar ve konferanslar, pratik eğitim süreçleri, kısa görevlendirmeler vs. olabilir.

2-Bir yükseköğretim kurumundan başka bir yükseköğretim kurumuna giden yönetim kadrosu ve idari personelin hareketliliği; Bu hareketlilik türünün amacı faydalanan kişilerin farklı bir kurumun deneyim/iyi uygulamalarını öğrenmelerine ve mevcut işleri için gerekli becerileri geliştirmelerine imkan vermektir. Temel faaliyetler iş başı eğitim programı, çalışma ziyaretleri, kısa görevlendirmeler vs. olabilir.

3-Eğitim almak amacıyla başka bir yükseköğretim kurumuna giden öğretim elemanının hareketliliği (www.ua.gov.tr).

3.2.5. Karşılıklı Değişimin Organizasyonu (Organisation of Mobility- OM)

Hareketliliğin Organizasyonu Hibesi Erasmus programı ile öğrenci ve personel hareketliliği gerçekleştiren kurumlara verilen bir hibe türüdür. Hibenin amacı, kurumların Erasmus hareketliliğini organize edebilmeleri için maddi destek sağlamaktır. Hareketliliğin Organizasyonu Hibesi kurumların Erasmus hareketliliği için yurt dışına gönderdikleri toplam öğrenci ve personel sayısı ile işletmelerden davet ettikleri personel sayısının toplamı dikkate alınarak hesaplanmaktadır. Kurumlar aldıkları Hareketliliğin Organizasyonu hibesini, öğrenci ve personel hareketliliğini destekleme amacı güden her türlü faaliyette, Erasmus programına ilişkin kırtasiye, posta, telefon, donanım gibi

masraflarda, dil hazırlığı için düşünölen faaliyetlerde, akademik tanınma için gerekli olabilecek harcamalarda, bilgilendirme ve basımla ilgili giderlerde ve AKTS(ECTS)'nin uygulanması ile ilgili harcamalarda kullanılabilir.

3.2.6. Yoğun Programlar (Intensive Programmes –IP)

Yoğun Programlarda (IP) en az 3 program ölkesinden yüksek öğretim kurumları bir araya gelmektedir. En az 10 gün en fazla 6 hafta süren; Hayat boyu Öğrenme Programına katılan ölkelerin birinde gerçekleştirilebilecek kısa süreli yoğun bir eğitim programıdır. Program, ilgili akademik yılda 1 Eylül - 31 Ağustos tarihleri arasında gerçekleşebilir. Yoğun Programlar bir defalık bir faaliyet olabilir veya ilk başvuruda belirtilmek üzere birbirini takip eden 2 veya 3 yıl sürecek bir faaliyet olarak sunulabilir. Faaliyetin tekrar etmesi durumunda, ikinci ve varsa üçüncü yıllarda "yenileme" başvurusu yapılması gerekmektedir. IP'lerin amaçlarını aşağıdaki gibi sıralamamız mümkündür;

- Normalde hiç öğretilmeyecek olan veya sadece çok kısıtlı sayıda üniversitede öğretilen uzmanlık konularının verimli ve çok uluslu öğretimini teşvik etmek ,
- Öğrencilerin ve öğretim elemanlarının çok uluslu gruplarda bir arada çalışmalarına ve tek bir kurumda mevcut olmayan özel öğrenim ve öğretim koşullarından faydalanmalarına ve çalışılmakta olan konuda yeni perspektifler kazanmalarına imkan vermek,
- Öğretim kadrosu üyelerinin öğretim içeriği ve yeni müfredat yaklaşımları konusunda görüş alışverişı yapmalarına ve bir uluslararası sınıf ortamında öğretim yöntemlerini test etmelerine imkan vermek olabilir.

3.2.7. Erasmus Yoğun Dil Kursları (Erasmus Intensive Language Course- EILC)

Çok yaygın olmayan yani az kullanılan ve öğretilen dillerin konuşulduğu Erasmus programı ölkelerinde, gelen öğrencileri Erasmus dönemine hazırlayabilmek için kısa süreli yoğun dil kursları düzenlenmektedir. Bu kurslar sayesinde öğrenciler akademik

çalışmalarına veya stajlarına başlamadan önce gittikleri ülkenin yerel dilini ve kültürünü öğrenmektedirler. Ayrıca bu sayede günlük yaşantılarını yanlarında yerli biri olmadan da sürdürebilmektedirler.

Erasmus Yoğun Dil Kursu Veren Ülkeler; Belçika (Flemenk Topluluğu), Bulgaristan, Güney Kıbrıs Rum Kesimi, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Yunanistan, Macaristan, İzlanda, İtalya, Letonya, Litvanya, Malta, Hollanda, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, İsveç ve Türkiye'dir. Yoğun kurs süresi 3 – 6 hafta aralığında olmaktadır. En az 60 ders saati içerir. Kurslara yalnızca Erasmus Öğrenci Öğrenim veya Staj Hareketliliği için seçilmiş öğrenciler katılabilmektedir. Başlangıç veya orta düzeyde düzenlenen bu kurslara, öğrenim alanları gidilecek ülkenin dil ve edebiyatı olan öğrenciler katılamazlar. EYDK(Erasmus Yoğun Dil Kursu) için yurtdışında geçirilen süre öğrencinin toplam Erasmus Öğrenci Öğrenim ve Staj Hareketliliği süresine dahil edilir ve söz konusu süre için gidilen ülke için öngörülen standart aylık hibe ödenir.Erasmus Yoğun Dil Kursundan faydalanmak isteyen öğrenciler, gidecekleri ülkede yoğun dil kursunu düzenleyen kurumlar arasından tercih ettikleri kuruma olan başvurularını, kendi kurumlarının Erasmus koordinatörlüklerine yapabilmektedirler. Ülkemize de gelecek olan Erasmus öğrencilerine temel ve/veya orta düzeyde Türkçe öğretmek daha kolay bir Erasmus değişimi dönemi yaşatmak ve Türk dilini yaygınlaştırmak amacıyla Erasmus Yoğun Dil (Türkçe) Kursları düzenlenmektedir. Kurs düzenleyen kurumlara kurs organizasyonu için mali destek verilir.

3.2.8. Ortak Müfredat Geliştirme

Ortak Müfredat Geliştirme projeleri yalnızca akademisyenlerin katılım gösterebileceği bir alandır. Erasmus müfredatın ortaklaşa geliştirilmesi, uygulaması/yaygınlaştırılması alanında farklı katılımcı ülkelerden yükseköğretim kurumlarının katılımıyla gerçekleştirilebilecek iki temel faaliyet türünü destekler.

- Birinci, ikinci veya üçüncü aşamalar için (lisans, yüksek lisans veya doktora) ortak eğitim programları geliştirmesi için projeler,

- Ortak Avrupa modüllerinin geliştirilmesi için projeler (Uzmanlaşmış dil modülleri dahil) .

Hibelerin amacı farklı ülkelerden yükseköğretim kurumlarının uzmanlık ve güncel bilgilerinden faydalanarak yükseköğretimin kalitesi ve Avrupa boyutunu güçlendirmektir. İş dünyası ile işbirliğine özel önem verilir (<http://www.ua.gov.tr/index>).

3.2.9. Avrupa Kredi Transfer Sistemi-AKTS(European Credit Transfer System-ECTS)

Bir dersin hedeflenen öğrenme çıktılarını kazandırmak amacıyla planlanan öğrenim aktivitelerini başarıyla tamamlamak için gerekli zamanı temel alarak belirlenen İş Yüğü (Student workload) ne dayanan kredi sistemidir (YOK,Bologna Süreci,AKTS VE TANINMA sunu).

AKTS'ın(ECTS; European Credit Transfer System) açılımı Avrupa Kredi Transfer Sistemidir. Sokrates-Erasmus kapsamında olan (AKTS) bir akademik denklik sistemidir. Avrupa Kredi Transfer Sisteminin amacı, değişim programları ile farklı ülkelerde eğitim gören öğrencilerin, bu ülkede aldıkları derslerin sonuçlarının olabildiğince eşit bir şekilde tanınmasını sağlamaktır.AKTS sayesinde tüm Avrupa ülkelerinde kredi ve notlandırma konusunda ortak standardizasyona ulaşmak temel hedefdir. Her yarıyılıda alınması gereken zorunlu derslerin kredisi 30 AKTS kredisidir. Tüm dönem toplamı 60 kredi olması zorunludur. kredi miktarının belirlenmesinde temel alınacak ölçütün 'iş yükü' olduğudur. Bir dersin iş yükü şu etkenler aracılığıyla belirlenir; haftalık ders saati sayısı, seminerler, pratiğe yönelik çalışmalar, alan çalışmaları, araştırma projeleri, bitirme tezi, evde ya da kütüphanedeki bireysel çalışma (<http://www.deu.edu.tr>).Ders kredilerinin AKTS'a çevrilmesi önemlidir.Erasmus programı ile yurtdışına gitmiş öğrenci bir dönemde toplam 30 kredi almak zorundadır. Almadığı tespit edildiği takdirde, öğrenciye verilen hibenin tamamının yada bir kısmının geri ödenmesi istenebilir.

AKTS'ın notlandırma sistemi aşağıdaki şekil(1) gibidir;

AKTS Notu	Başarılı Öğrencilerin Tahmini Notu	Tanım
A	10	Mükemmel
B	25	Çok İyi
C	30	İyi
D	25	Orta
E	10	Geçer
FX	-	Başarısız
F	-	Başarısız

Şekil 1.

Başarısız öğrencilere FX veya F notu verilir. FX notu, başarısız olan ancak biraz daha çalışmayla “E” notu, nadiren de daha yüksek bir not alabilecek öğrencilere verilir (YOK, Bologna Süreci).

AKTS (ECTS) Sisteminin faydalarını şu şekilde sıralayabiliriz;

- İş yükü ve öğrenme çıktıları açısından karşılaştırılabilir öğrencilerin hareketliliği artar. Örneğin bu öğrenciler Erasmus değişim programına katılabilirler.

- Mezunların ulusal ve küresel iş pazarlarında tanınırlığı ve hareketliliği artar. Bu onların iş bulmasını kolaylaştırır, istihdam edilebilirliğine katkı sağlar.
- Ders programları ve ders içerikleri hakkında ayrıntılı bilgi vermektedir.
- Akademik tanınma konusunda, akademisyenlere yardımcı olmaktadır
- Ders programlarının yapısı, öğrencilerin ders yükü ve öğrenim sonundaki kazanımlarının yeniden gözden geçirilmesine yardımcı olmaktadır (YOK,Bologna Süreci Sunusu).

Bir öğretim programı çerçevesinde öğrencinin aldığı dersler, notlar ve AKTS kredileri; program içeriğine ve yükseköğretim sistemine ilişkin diğer bilgilerle birlikte mezun olduğunda öğrenciye verilen İngilizce Diploma Eki içinde ifade edilir. Böylece mezun, kendisini AKTS sistemi ile değerlendirilmiş diğer mezunlarla karşılaştıran bir tanınırlık belgesi elde etmiş olacağını belirtir (www.yok.gov.tr).

3.2.10. Akademik Uzmanlık Ağları

Akademik Uzmanlık Ağı projeleri, ileriye dönük, yüksek öğretimin temel alanlarında bilimsel, eğitimsel ve kurumsal konularda stratejik yansımalar üzerinde çalışılması amacıyla geliştirilmiştir.

Bir Akademik Uzmanlık Ağında Socrates-Erasmus programına katılan bütün ülkelerin en az bir kurumla temsil edilmesi gerekmektedir. Ağın temel amacı seçilen akademik disiplin veya çalışma alanının kalite düzeyini yükseltmektir ayrıca Avrupa boyutunu tanımlamak ve geliştirmektir. Bunun yanı sıra, yapısal olarak disiplinler arası - çok disiplinli olmayı gerektiren alanlarda veya üniversite yönetimi, kalite güvencesi gibi ortak ilgi alanlarında da TN projeleri geliştirilebilir. Uzmanlık ağları aracılığıyla kurulan bu işbirliklerinin, seçilen akademik alanda Avrupa yüksek öğretim kurumlarında uzun sürecek ve yaygın etkisi olan çıktılar ortaya koymasını beklenmektedir. TN Projeleri önerilen etkinliklere bağlı olarak en çok üç çalışma yılına kadar

desteklenebilmektedir. Avrupa Komisyonu tarafından bir TN projesine verilecek mali destek 150.000-350.000 Euro arasında olabilmekte, ancak destek miktarı projenin toplam maliyetinin %75'ini geçememektedir (<http://abprogramlari.trakya.edu.tr>).

3.3. Türkiye’de Erasmus Programı Uygulaması

2000 yılında ikincisi başlatılan AB Gençlik ve Eğitim programlarına Türkiye’nin ilk girişimleri 1990’lı yılların ortalarına kadar gitmektedir. 1995 yılının ortalarından sonra Türkiye eğitim ve gençlik programlarına katılıma yönelik taleplerini topluluğa iletmiştir. Tüm çabalara rağmen öneri engellemelere takılmıştır. Avrupa Parlamentosu’nun 17 Eylül 1998 tarihindeki oturumunda Türkiye’nin AB Gençlik ve Eğitim Programlarına katılımı çoğunlukla olumlu karşılanmıştır. Ancak son onay 1999 yılına kadar sarkmıştır. Avrupa Parlamentosu Genel Kurulu 25 Şubat 1999 tarihli oturumunda Türkiye ile ilgili karar hususunda olumlu oy kullanmıştır (Gümrükçü,2005:246). 2000 yılının mayıs ayından itibaren Türkiye ve AB Komisyonu arasında AB Eğitim ve Gençlik Programlarına katılım ile ilgili ikili görüşmeler başlamıştır. Türkiye’nin ilgili programlardan faydalanmasını sağlayacak faaliyetlerin koordinasyonu için Devlet Planlama Teşkilatı(DPT) bünyesinde Ulusal Ajans kuruluş çalışmaları başlatılmıştır.

2003-2004 yılında bölgelerin nüfusu, üniversitelerin yoğunluğu, üniversitelerin öğrenci sayısı dikkate alınarak 15 Türk üniversitesi pilot uygulamaya katılacak şekilde seçilmiştir. Değişim için seçilen üniversiteler, eşleştirildikleri üniversiteler ve anlaşmalı bölümler aşağıda verilmektedir.

- İstanbul Üniversitesi ; Tıp Fakültesi(İngilizce), İşletme, Alman Dili ve Eğitimi bölümleriyle Humbolt Üniversitesi (Almanya),
- İstanbul Teknik Üniversitesi; Bilgisayar ve İşletme Mühendisliği ayrıca Mimarlık bölümleriyle Münih Teknik Üniversitesi (Almanya),
- Marmara Üniversitesi; Siyaset Bilimi ve Uluslar arası İlişkiler, Kamu Yönetimi ve İşletme bölümleriyle Johannes Kepler Üniversitesi (Avusturya) ,

- Galatasaray Üniversitesi; İktisat, Hukuk ve Uluslararası İlişkiler bölümleriyle Sorbonne Üniversitesi (Fransa),
- Sabancı Üniversitesi; Toplumsal ve Siyasal Bilimleri, Kültürel Etütler, Mekatronik ve Bilgisayar Mühendisliği bölümleriyle Aarhus Üniversitesi (Danimarka),
- ODTÜ; Elektrik/Elektronik Mühendisliği, Uluslar arası İlişkiler, Mimarlık bölümleriyle Köln Üniversitesi (Almanya),
- Bilkent; Fizik, İşletme ve Uluslararası İlişkiler bölümleriyle Turku Üniversitesi (Finlandiya),
- Ankara Üniversitesi; Veterinerlik, Hukuk ve Kimya Mühendisliği bölümleriyle Bologna Üniversitesi (İtalya),
- Dokuz Eylül Üniversitesi; Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon YO, Tıp Fakültesi ve İşletme bölümleriyle Maastrich Üniversitesi (Hollanda),
- Ege Üniversitesi; Diş Hekimliği, İşletme ve Kimya bölümleriyle Porto Üniversitesi (Portekiz),
- Çukurova Üniversitesi; İktisat, Gıda ve Makine Mühendisliği bölümleriyle Linköping Üniversitesi (İsveç),
- Akdeniz Üniversitesi; Temel Tıp Bilimleri, Kamu Yönetimi ve Makine Mühendisliği bölümleriyle Hannover Üniversitesi ve Tıp Y.O. (Almanya),
- KTÜ; Kimya, Makine ve Jeoloji Mühendisliği bölümleriyle Gent Üniversitesi (Belçika),

- Gaziantep Üniversitesi; Makine, Gıda ve Endüstri Mühendisliği bölümleriyle Algarve Üniversitesi (Portekiz),
- Atatürk Üniversitesi; İngilizce Öğretmenliği, İngiliz Dili Edebiyatı ve İktisat bölümleriyle Selanik Aristotle Üniversitesi (Yunanistan) ile anlaşmalar yaparak pilot uygulama için seçilen üniversiteler olmuşlardır.

Pilot üniversiteler seçildikten sonra anlaşmalı ülkelere gitmek üzere 135 öğrenci kontenjanı ve anlaşmalı ülkelerden gelmek üzere de 45 öğrenci kontenjanı belirlenmiştir. Uygulamanın ilk başında sınırlı sayıda da olsa öğrenci değişim programı yaşanmıştır. Bahar döneminde uygulanan bazı değişikliklerle birlikte 15 Türk Üniversitesinden ,pilot uygulama yılı olan 2003-2004 akademik bahar döneminde 125 giden öğrenci ve 17 gelen öğrenci sayısına ulaşmıştır.

Erasmus programının pilot uygulama yılında gelen öğrenci sayısı oldukça düşüktür. Gelen öğrenci sayısının bu kadar az olmasının çeşitli nedenleri bulunmaktadır, Türkiye'nin Erasmus Programı'na ilk kez katılıyor olması ve Türkiye'deki üniversitelerin yeterince tanınmıyor olması da bu durumu etkileyebilecek etkenlerdendir(Ağrı,2006:163).

Pilot uygulamalar devam ederken seçilen üniversitelerle birlikte 82 yüksek öğrenim kurumumuzdan 72 tanesi Erasmus Üniversite Beyannamesi almak için 1 Kasım 2003 tarihinde Avrupa Komisyonu'na başvurmuştur. Ulusal Ajans'ın hazırlık önlemleri ve pilot uygulamalar dahil olmak üzere yaptığı çalışmalar için belirlenen bütçe 6 milyon Euro'dur. Bu bütçenin yaklaşık %80'lik kısmı AB katkısıdır ve geri kalanı Türkiye bütçesinden karşılanmıştır (Ağrı,2006:148).

Avrupa Birliği Socrates/Erasmus Eğitim Programı bu yıllarda her öğrencinin katılmak isteyeceği bir program gibi görünüyor. Fakat bazı noktalarda öğrenciler bir dönem ya da bir yılı yurt dışında geçirmek istemiyorlar. Dönem ve ders kayıplarının oluşabileceği, not ortalamasının düşmesi olasılığı öğrencileri tedirgin etmektedir

(www.gazete.itu.edu.tr). Ancak bu olumsuz durumlara rağmen Erasmus programına katılım gün geçtikçe artmaktadır.

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı'nca hazırlanan rapora(2008) göre, Türkiye 2007 yılında program ülkelerindeki bütçelerin büyüklüklerine göre yedinci sırada yer almıştır. Program ülkelerinden en büyük Almanya'dadır. Aynı rapora göre Türkiye'den Erasmus programına 2007 yılında toplam başvuru 16,144 olmuştur. Kabul edilen başvuru sayısı ise 9405 olmuştur.

3.4. Kültürel Açıdan Erasmus Programı

Kültür kavramı tanımlanması oldukça zor bir kavramdır. Sözcüğün pek çok farklı anlamları birçok alana yayılmaktadır. Kültür sözcüğünün kökeni Cultura'dan gelmektedir. Latince Colere,sürmek ,ekip biçmek karşılığında kullanılıyordu. Etnolog G. Klemm "kültür" sözcüğünü uygarlık ve kültürel evrim karşılığında kullandı. 19.yy.ın ikinci yarısında Fransızlar ve İngilizler uygarlık sözcüğünü kültüre tercih ediyorlardı.(Güvenç,1999:96).İlk defa Türk sosyologları kültüre "hars" kelimesi ile ifade etmişlerdir (Dodurgalı,1995:35).

Sapir'in görüşlerini özetleyen Bock'(2002) a göre ise kültür bir kişiliğe benzemektedir. Marx 'a göre ise kültür; doğanın yarattıklarına karşılık insanoğlunun yarattığı her şeydir. Güvenç'e göre ise kültür; toplum, insanoğlu, eğitim süreci ve kültürel muhteva gibi değişkenlerin ve bunların arasındaki karmaşık ilişkilerin bir işlevidir.

Kültürle ilgili birçok şekilde gruplayabilecek olsak da temelde dört gruba ayırabiliriz.

1-Bilim alanındaki kültür

2-Beşeri alandaki kültürü

3-Estetik alandaki kültür

4-Maddi (teknolojik) ve biyolojik alandaki kültür (Güvenç,1999:97).

Kültürle ilgili yapılan bu gruplamayı Güvenç şu şekilde açmıştır; bilimsel alandaki kültürden kasıt uygarlıklardır örneğin Türk kültürü gibi. Türk kültürü ile kasıt edilen şey tarihsel anlamdaki bir bütünsel kültürdür. Tarihsel süreç içerinden çekip alınmış bir zaman dilimi değildir. Ayrıca bu kültürel süreç evrimsel bir özellik de taşımaktadır. Buradan kasıt zamanla kültürün değişmesi ve farklı etkileşimlerle yeniden şekillenmesidir.

Bilimsel alandaki kültür eğitim ve öğretimsel anlamdaki kültürdür. Bilimsel alandaki kültürün niteliği öğretici olmasıdır. Bu sayede eğitim alanındaki söz konusu nitelikler bir alt gruba aktarılır, kültür bu sayede yayılır.

Estetik alandaki kültür eleştirici,yaratıcı, eğitici gibi özellikleri söz konusudur. Estetik alandaki kültür, modern sanat,resim sanatı ,müzik sanatı yada dönemsel sanatsal olarak tanımlanabilir.

Maddi (teknolojik) ve biyolojik alandaki kültür günlük yaşamı destekleyecek niteliklere sahiptir. Bu kültürü tarihsel dönemlerdeki bazı olgularla ya da eylemlerle tanımlamak mümkündür. Sanayi kültürü, avcı-toplayıcı kültür ve benzeri kültürlerle maddi ve biyolojik kültürü açıklamamız mümkündür.

Erasmus eğitim alanında bir değişim programı olması yanında taşıdığı özellikler açısından da aynı zamanda kültürel bir programdır. Farklı ülkelere pek çok öğrenci daha önce hiç gitmedikleri yada hiç tanımadıkları ülkelere eğitim hayatlarının kısa bir bölümünü geçirmek üzere gitmektedirler.

Erasmus programı ile yurtdışına gidecek olan öğrencilerin, programla gitmeye karar vermeleri aşamasında “farklı kültürleri tanıma” isteği programı seçmelerinde en önemli etkenlerden biridir. Söz konusu kültür olunca insanların yaşadıkları, içinde büyüdükleri, kalıbını aldıkları, özümledikleri bu olgunun “öteki” kısmını da keşfetme arzusu oldukça yükündür.

Erasmus programı ile yurtdışına giden öğrencinin ilk yaşadığı farklı kültür deneyimi, gittiği ülkenin kültürü ile gerçekleşmektedir. Öğrenci program süresince ikamet edeceği ülke olmasından dolayı bu kültüre oldukça yoğun bir şekilde maruz kalacaktır. Program kapsamınca birçok ülkede mevcut olan ve adı ülkeden ülkeye farklılık gösteren bir yardımcı öğrenci de bu süreci hızlandırmaya çalışmaktadır. Eğer erasmusla gidilen ülkenin bu anlamda iyi bir organizasyon ekibi varsa giden öğrenci o ülkenin kültürünü daha da iyi özümseyebilir çünkü öğrencinin hem uyum süreci daha kolay gerçekleşir hem de bunun etkisiyle kültürel alış-veriş hızlanır. Bu öğrenci dayanışması ile gidilen ülkenin kültürünün tüm alt başlıklarıyla yani yemek kültürü, davranış örüntüleri, bayramları ve benzeri süreçleriyle yabancı öğrenciye yaşatılması da söz konusu olabilir.

Giden öğrencinin farklı kültürlerle karşılaşması ve etkilenmesi ikinci olarak öğrencinin ikamet ettiği yer vasıtasıyla gerçekleşebilir. Öğrenci eğer yurtda kalıyorsa burada kendisi gibi diğer farklı ülkelerden gelmiş erasmus öğrencileriyle birebir iletişim içerisinde olacaktır. Bu iletişimin de doğal getirisi söz konusu kültürler arasında kültür alış-veriştir. Bu alış-veriş kültürler arası diyalog açısından oldukça büyük önem taşımaktadır. Kültürler arası bu alış-veriş her alana yayılmış durumdadır çünkü aynı yerde ortak bir yaşam söz konusudur. Buradaki en önemli nokta ise farklı kültürlerin farklı kültürleri tanıma sürecinin birebir gerçekleşmesidir. Bu süreçte dil büyük fonksiyona sahiptir çünkü dil kültürün aktarımında önemli yer teşkil etmektedir. Buradan yola çıkarak ,kültürün aktarımında farklı ülkelere gelmiş öğrencilerin birbirleriyle iletişim kurmak üzere kullandıkları ortak dile iyi hakim olmaları gerekmektedir. Eğer bu dile hakimiyet düşük seviyede ise kültürlerin paylaşımını olumsuz etkilemesi çok olasıdır.

Erasmus programının kültürler arası diyaloga etkisi oldukça olumludur. Daha önce birbirini tanımayan, birbirlerine uzak kültürden gelmiş olan öğrencilerin program sayesinde kaynaşmaları da söz konusudur.

3.5. Kültürlerarası Diyalog Kavramı

İnsanlar arası iletişimin en önemli noktası, insanlar arasında kurulan karşılıklı diyaloglardır. Gündelik hayatta kurulan diyalogları etkileyen temel etken bireyin kendi

varlığını devam ettirme ve geliştirmesi olarak basitleştirilebilir. Toplumların hayatta kalabilmeleri için toplumdaki diğer bireylerle diyalog kurması gerekmektedir.

Kültürlerin tanışması, karşılaşması geçmişten bugüne her zaman söz konusu olmuştur ve olmaktadır; ancak bu durum teknolojik, toplumsal ve siyasi alanlardaki değişme ve gelişmelerle birlikte yaşadığımız yüzyılda ivme kazanmıştır (www.efdergi.hacettepe.edu.tr).

Devletler ve uluslar da kendi varlıklarını olabilecek en iyi kalitede devam ettirebilmek ve geliştirebilmek için diğer dünya ulusları ile diyalog kurmak mecburiyetindedirler. 20. yüzyılın sonunda ortaya çıkan ve dünyanın bir medeniyetler çatışmasına sürüklendiği tezi herkesi tedirgin etmiştir. Bu dışsal sebeplerin yanı sıra ülkelerin değişen demografik yapıları da önemli etkenler arasındadır. Toplumların yapılarına yada ihtiyaçlarına bağlı oluştukları için kültürlerarasında “üstün yada aşağı” yada bu tarzda benzetmeler yapmak doğru değildir (een,1984:45). Ancak bahsi geçen “Medeniyetler atışması” kavramının beslendiği kaynak temelde aslında bu sebeplerden ortaya çıkmaktadır. Bu çatışmaların geçmiş yüzyıllardaki yaşanmış savaşlarla birebir aynı kefeye konulması da çok doğru bir yaklaşım olmayacaktır.

Artık saf ulus toplumlardan bahsetmek gittikçe zor hale gelmektedir. Örneğin Belçika'nın başkenti Brüksel'de yaklaşık 150 etnik grup birlikte yaşamakta ve göçmenlerin tamamı toplam kent nüfusunun %30'unu oluşurmaktadır. Ayrıca Paris'te yaşanan azınlık isyanları ve bu isyanların neticesi olarak azınlıkların dışlanması, olayları şiddete yönlendiren durumlardır. Esasen yaşanan tüm bu olumsuzluklar “kültürlerarası” diyalog” kavramının ne denli önem teşkil ettiğini bize göstermektedir. Bu sebepler Avrupa Komisyonu tarafından özümsenmiş olmalı ki 2008 yılını kültürlerarası diyalog yılı ilan edilmiştir (alıkoğlu,2006:23).

“Eğitimde Kültürlerarası Diyalog” alıştayında farklı kültürlerden çocukların birbirine anlayış gösterebilmeleri, birbirlerinin farklılıklarına hoşgörü ile bakabilmeleri ve birlikte aynı ortamlarda eğitim görüp, çalışabilmeleri için mutlaka müzik, spor, bilim gibi ortak çalışmalara katılmalarının sağlanması gerektiğinin altı çizildi Kısacası kültürlerarası

eğitim metodu olarak yaygın eğitim faaliyetlerinin kullanılması ağırlık kazandı.” (Çalıkoğlu,2006:24).

Kültürlerarası diyalog kavramı Türkiye’yi de yakından ilgilendirmektedir. Çünkü Türkiye gerek tarihi, gerekse kültürel varlıkları ile ele aldığımızda oldukça yoğun bir sentezle karşı karşıya kalmaktayız. Tarih sahnesinde birçok medeniyeti ağırlamış ülkemizin, bu misafirlikten edinimleri de en çok kültürel anlamda baskın çıkmaktadır. Diğer hiçbir ülkede belki de böylesine bir sentezle karşılaşmak mümkün değildir. Bir sürü farklı kültürden insanların bir arada yaşadığı ülkemizde farklılıkların bazen sorun teşkil ettiğini görebilmekteyiz.

3.5.1. Kültürlerarası Diyalog Açısından Erasmus Programı

Küreselleşme ile birlikte dünyadaki pek çok ülkede çok kültürlülük adından bahsettirir olmuştur. Söz konusu çok kültürlülüğün de olası getirisi kültür çeşitlenmeleridir. Farklı kültürel çeşitlilikler de Güvenç’in belirttiği üzere ‘kültürleşme’ süreçlerini ortaya koymaktadır. Kültürleşme, başka kültürlerle ilişki veya alış-veriş sonucu ortaya çıkan bir bakıma kültür değişmesidir. İki kültürden veya birçok kültürden birinin diğerlerine baskın çıkması, diğerlerini yutması asimilasyon adını alır. Kültürleşme aynı zamanda, kültürel sistemlerin birbirlerinden direkt etkilenmedikleri durumlarda başka kültürler vasıtasıyla da birbirlerinden etkilenebilirler.

Kültürler arası dinamikliğe işaret eden kültürler arası neredeyse yaşamın her alanında etkisini göstermektedir. Yabancı kültürlerin karşı karşıya geldiği kültürler arası durumları yaşayan, yabancı kültürle karşılaşanlar , özellikle yurtdışına belirli süreler için giden kişilerdir. Örneğin, Avrupa Birliği’nin eğitim programları ile Avrupa ülkelerine giden değişim öğrencileri ve öğretim elemanları (www.efdergi.hacettepe.edu.tr).

Avrupa Birliği’nin genişleme süreci, istihdam kanunlarının yeniden düzenlenmesi ve küreselleşme ile birlikte dünyadaki artan kültür çeşitliliklerinden Avrupa’da nasibini almıştır. Avrupa’da bahsi geçen süreçlerden etkilenmekle birlikte her geçen gün artan bir

kültürel çeşitliliğe sahip olmaktadır. Avrupa'nın sahip olduğu dillerin, dinlerin, etnik ve kültürel temeli olan grupların üzerine yenileri eklenmiştir. Bu sebeplerle kültürlerarası etkileşimler de olduğundan daha yoğun hale gelmiştir. Bu etkileşimlerin yoğunlaşması da kültürlerarası diyalogun önemine dikkat çekmektedir (Eğitim&Gençlik,2007:?). Avrupa Komisyonu'nun önerisiyle 2008 yılının "Avrupa Kültürlerarası Diyalog Yılı" olması kararlaştırılmıştır. Avrupa Yılı çerçevesinde yerel, ulusal ve Avrupa çapında yürütülecek etkinliklerin temel konusu kültür, eğitim, gençlik, spor ve vatandaşlık olacaktır (<http://avrupa.wordpress.com>). Ayrıca 2008 Avrupa Kültürlerarası Diyalog yılı, kültürel zenginliklerin ve sağladığı avantajların ön plana çıkarıldığı ve bu sahada sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu projelerin destekleneceği bir yıl olmuştur.

Kültürlerarası diyalog yılının temel konularının neredeyse yüzde yetmiş beşlik kısmını oluşturan eğitim, kültür ve gençlik, AB Gençlik ve Eğitim programlarının neredeyse temel ham maddelerini oluşturmaktadır. Bu bağlamda da programda yapılacak etkinlikler ve eylemler kültürlerarası diyalogları pekiştirecek niteliklere sahip olmalıdır. Bu niteliklerin taşınması eğitim programlarının kültürlerarası çatışmaları iyi yöne çevirebilecek ve niteliklerini değiştirebilecek unsur olabilir.

İşbirliğini teşvik etmeyi, öğrenci ve öğretim elemanlarına değişim olanağı sağlamayı, programa katılan ülkelerdeki çalışmaların ve alınan derecelerin akademik olarak tanınmasını, şeffaflığın gelişimine katkıda bulunmayı amaçlayan Erasmus programı ile akademik alandaki bu tip hareketliliğin yanı sıra, misafir olunan yabancı ülkenin dili ve kültürünü de tanıma olanağı söz konusudur (www.efdergi.hacettepe.edu.tr).

Erasmus programının temel amaçlarından biri de eğitsel ve kültürel etkileşimi sağlamaktır. Değişim programına katılmak isteyen öğrencileri tedirgin eden durumlarda söz konusudur ancak yeni bir dil öğrenmek, farklı kültürler ve insanlar tanımak için Erasmus Programını bir fırsat olarak gören öğrencilerin sayısı her geçen gün artmaktadır (www.gazete.itu.edu.tr). Erasmus programında öğrenciler hem birlikte sosyalleşip hem de kültürel alış verişleri en yoğun şekilde yaşamaktadırlar.

Erasmus programı kùltùrlerarası diyalog açısından büyük önem teşkil etmesinin yanı sıra, Erasmus programıyla Avrupa ùlkelerinden birine giden öğrenci kendisini yabancı bir günlük yaşam ve üniversite ortamında bulmaktadır. Öğrencinin bu ortamlarla baş edebilmesi, iletişim kurabilmesi yabancı dil yetisine ve kùltürler arası öğrenme isteğine, hazır bulunuşluğuna ve becerisine bağlıdır. Kùltürler arası durumların, potansiyel olarak yanlış anlaşılma, iletişimsizlik, ön yargı gibi sorunları içerdiği göz önüne alınırsa, değişim öğrencilerinin yabancı ùlkeye uyum amacıyla gayret etmelerinin ne denli gerekli ve önemli olduğu anlaşılabilir. Aksi takdirde yurtdışı eğitiminin sunduğu eşsiz kùltürler arası etkileşim olanağının farkına varmadan ùlkesine geri dönen öğrencilerden de söz etmek mümkün olacaktır (www.efdergi.hacettepe.edu.tr).

BÖLÜM 4: ARAŞTIRMANIN BULGULARI

4.1. Araştırmanın Bulguları ve Yorumları

4.1.1. Demografik Verilerin Dağılımı

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Kişilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılım

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
Kadın	51	51,5	51,5	51,5
Erkek	49	48,5	48,5	48,5
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan daha önce Erasmus öğrencisi olmuş grubun %51,5'i kadın ve %48,5'i erkektir. Erasmus programına katılım örneklem grubumuzca cinsiyetler arası bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Kişilerin Yaşlarına Göre Dağılım

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
18-21 yaş arası	13	13,4	13,4	13,4
22-25 yaş arası	58	57,7	57,7	71,1
26-29 yaş arası	25	24,7	24,7	95,9
30 ve üzeri	4	4,1	4,1	4,1
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan kişilerin %13,4'ü 18-21 yaş arası, % 57,7'si 22-25 yaş arası, %24,7'si 26-29 yaş grubu ve %4,1'i ise 30 ve üzeri yaş grubuna dahildir. Görüldüğü üzere araştırmaya katılan kişilerin yarısı 22-25 yaş grubuna dahildirler.

Erasmus değişim öğrencisi olmak için en az üniversite 2. sınıf öğrencisi olmak gerekmektedir. Bu bağlamda da 18-21 yaş aralığının oranının düşük çıkması olası bir sonuçtur.

4.1.2. Deneklerin Erasmus Programına İlişkin Durum ve Kanaatlerinin Dağılımı

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Öğrencilerinin Erasmus Programına Katıldıkları Akademik Dönemlerin Dağılımları

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
2005-2006	9	7,8	9,5	9,5
2006-2007	32	18,3	22,3	31,8
2007-2008	59	56,1	68,2	68,2
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %68,2'si 2007-2008 akademik eğitim döneminde ,%22,3'ü 2006-2007 akademik eğitim döneminde ve %9,5'i ise 2005-2006 akademik döneminde Erasmus programına katılmışlardır.

Araştırma grubumuzun büyük çoğunluğu 2007-2008 yılında Erasmus programına katılmışlardır. Erasmus programına Türkiye ilk dahil olduğu günden itibaren her geçen yıl değişim öğrencisi olarak yurtdışına gönderdiği öğrencilerin sayılarında artış olmuştur. Dolayısıyla da bu artışı göz önünde bulundurursak, ankete katılan öğrencilerin yoğunluğunun 2007-2008 yılında Erasmus değişim öğrencisi olmaları örneklemin evreni yansıttığına işaret edebilir.

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Kişilerin Okudukları Üniversitelere Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
Anadolu Üniversitesi	1	,7	2,0	2,0
Ankara Üniversitesi	6	2,0	6,0	8,0
Balıkesir Üniversitesi	18	5,9	18,0	26,0
Erciyes Üniversitesi	2	0,7	2,0	28,0
Gazi Üniversitesi	2	0,7	2,0	30,0
Gaziantep Üniversitesi	2	0,7	2,0	32,0
Gebze İleri teknoloji Enstitüsü	2	0,7	2,0	34,0
Marmara Üniversitesi	2	0,7	2,0	36,0
Karadeniz Teknik Üni.	2	0,7	2,0	38,0
Sakarya Üniversitesi	52	17,0	52,0	90,0
Süleyman Demirel Üni.	4	1,3	4,0	94,0
Uludağ Üniversitesi	2	0,7	2,0	96,0
Yıldız Teknik Üniversitesi	2	0,7	2,0	98,0
Afyon Kocatepe Üniversitesi	2	0,7	2,0	2,0
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan kişilerin %52'si Sakarya Üniversitesi'nde, %18'i Balıkesir Üniversitesi'nde, %6'sı Ankara Üniversitesi'nde, %4'ü Süleyman Demirel Üniversitesi'nde, %2'si Anadolu Üniversitesi'nde, %2'si Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde, %2'si Erciyes Üniversitesi'nde, %2'si Gazi Üniversitesi'nde, %2'si Gaziantep Üniversitesi'nde, %2'si Gebze İleri Teknoloji Üniversitesi'nde, %2'si Marmara

Üniversitesi'nde, %2'si Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde, %2'si Uludağ Üniversitesi'nde ve %2'si Yıldız Teknik Üniversitesi'nde Erasmus Programına dahil oldukları süreçte öğrenim görmüşlerdir.

Tablo 5: Araştırmaya Katılan Kişilerin Üniversitede Okudukları Programa Göre Dağılımları

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
Lisans	71	73,2	73,2	73,2
Yüksek Lisans	15	13,4	13,4	86,6
Doktora	14	13,4	13,4	13,4
Toplam	100	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan kişilerin Erasmus programı süresince %73,2'si Lisans, %13,4'ü Yüksek Lisans ve %13,4'ü Doktora programında öğrenim görmektedirler. Araştırma grubumuza baktığımızda çoğunluğun lisans programında eğitim gördüğünü görmekteyiz.

Tablo 6: Araştırmaya Katılan Kişilerin Okudukları Alanlara Göre Dağılımları

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
Fen bilimleri	5	5,2	5,2	5,2
Mühendislik	18	18,6	18,6	23,7
Eğitim Bilimleri	22	21,6	21,6	45,4
Besyo	4	4,1	4,1	49,5
İktisadi ve idari Bilimler	15	15,5	15,5	64,9
Sosyal Bilimler	29	29,9	29,9	94,8
Dil Bilimleri	5	5,2	5,2	5,2
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan kişilerin %29,9'u Sosyal Bilimlerinde, %21,6'sı Eğitim Bilimlerinde, %18,6'sı Mühendislik Programlarında, %5,2'si Fen Bilimlerinde, %5,2'si Dil Bilimlerinde ve %4,1'i Beden Eğitimi ve Spor Meslek Yüksekokulunda öğrenim görmektedirler. Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu sosyal bilimler alanlarında eğitim görmektedirler. İkinci sırada ise eğitim bilimleri yer almaktadır.

Araştırma grubumuzun büyük kısmının sosyal bilimler alanlarında okuyor olmalarını, gittikleri ülkelerde gözlem yapabilme avantajı olarak ele aldığımızda, Erasmus programı sürecini oldukça verimli bir süreç olarak değerlendirmek mümkün olabilir.

Tablo 7: Araştırmaya Katılan Kişilerin Erasmus Programı ile Gittikleri Ülkelerin Dağılımı

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
Almanya	10	10,3	10,3	10,3
Belçika	7	7,2	7,2	17,5
İtalya	4	4,1	4,1	21,6
Portekiz	14	14,4	14,4	36,1
Danimarka	4	4,1	4,1	40,2
Polonya	33	33,0	33,0	73,2
İspanya	9	9,3	9,3	27,5
Macaristan	1	1,0	1,0	3,
Avusturya	2	2,1	2,1	61
Finlandiya	2	2,1	2,1	6,1
Hollanda	2	2,1	2,1	6,1
İrlanda	2	2,1	2,1	6,1
Malta	3	3,1	3,1	9,1
Slovakya	2	2,1	2,1	6,1
Litvanya	3	3,1	3,1	9,1
Toplam	100	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden %33'ü Polonya'ya, %14,4'ü Portekiz'e, %10,3'ü Almanya'ya, %9,3 İspanya'ya, %7,2'si Belçika'ya, %4,1'i İtalya'ya, %4,1'i Danimarka'ya, %3,1'i Malta'ya, %3,1'i Litvanya'ya, %2,1'i Avusturya'ya, %2,1'i Finlandiya'ya, %2,1'i Hollanda'ya, %2,1'i İrlanda'ya, %2,1'i Slovakya'ya ve %1'i Macaristan'a Erasmus Programı ile değişim öğrencisi olarak gitmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun Polonya'da erasmus öğrencisi olduğu söylenebilir. İkinci sırada ise Portekiz gelmektedir. Bahsi geçen ülkelerdeki okulların karşılıklı anlaşmalarının diğerlerini göre daha fazla olması ve geçmişte bu ülkelere gitmiş olan öğrencilerin tavsiyeleri, öğrencilerin ülkeleri tercih etme olasılığını arttırmış olabilir.

Tablo 8: Araştırmaya Katılan Kişilerin Erasmus Programına Katılma Amaçları Dağılımı

	Sıklık	Yüzdelik	Geçerli Yüzdelik	Toplam Yüzdelik
Eğitim	26	26,1	26,1	26,1
Yeni İnsan ve Kültürler Tanıma	24	24,8	24,8	51,0
Eğlence	19	19,0	19,0	69,9
Yurtdışı Deneyimi	8	7,8	7,8	26,8
Seyahat	20	20,3	20,3	71,6
Dil Geliştirme	2	1,3	1,3	4,6
Diğer	1	,7	,7	3,4
Toplam	100	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin erasmus programına katılmaktaki amaçları; %26,1 Eğitim, %24,8 Kültür, %20,3 Seyahat, %19 Eğlence, %7,8 Yurtdışı Deneyimi, %1,3 Dil ve %0,7 Diğer (bölüm için faydalı olması) alanlardadır.

Sonuçlardan çıktığı üzere öğrencilerin çoğunluğu öncelikli olarak eğitim amaçlı olarak programa katılmışlardır. Daha sonra kültür ve seyahat amaçlıdır. Erasmus programı, AB Gençlik ve Eğitim programlarından yükseköğretim alanında faaliyet göstermesi de programın temel anlamda amacına yakın bir şekilde işlediğini işaret etmektedir.

Kültürün yüzdeler diliminin yoğunluk olarak ikinci sırada gelmesi de, araştırmaya katılan öğrencilerin Erasmus Programına katılımlarında “yeni insanlar ve yeni kültürler tanıma” amacının büyük önem taşıdığını söyleyebiliriz. Buradan sonuçla da programla yurtdışına gitmiş olan öğrencilerin, yeniliklere ve yeni insanları tanımaya açık oldukları sonucuna varabiliriz.

Birbirine yaklaşık yüzdelerle çıkan “seyahat” ve “eğlence” ibareleri de Erasmus öğrencilerinin Erasmus programına yaklaşımlarının başka bir boyutudur. Öğrencilerin belki de büyük çoğunluğunun kendi imkanlarıyla yurtdışına çıkması oldukça zordur fakat Erasmus programı ile yurtdışına çıkmak kolay hale gelmektedir. Çünkü hem öğrencilerin gidecekleri ülkeden vize almaları daha kolay hale gelir-ev sahibi ülkedeki üniversite misafir öğrenciye davet yollar- hem de ulusal ajans tarafından verilen hibe ile öğrencilere destek sağlanır.

Tablo 9:Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin Gittikleri Ülkelerde İkamet Sürelerine Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
4 ay	24	23,7	23,7	23,7
5-9 ay	58	57,7	57,7	81,4
10 ay ve üzeri	18	18,6	18,6	18,6
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan erasmus öğrencilerinin %57’si 5-9 ay arası, %23’ü 0-4 ay arası ve %18,6’sı 10 ay ve üzeri gittikleri ülkede ikamet etmişlerdir. Görüldüğü üzere programa katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu, 5–9 ay arası değişim öğrencisi olarak gittikleri ülkede ikamet etmişlerdir. Erasmus programının en az 3, en çok 12 ay olduğu düşünürse de çıkan sonuç ortalamalara oldukça yakındır.

Erasmus programına katılım süreleri ülkelere ve üniversitelere göre değişim göstermektedir. Ayrıca bu sürelerin değişiklik göstermesi anlaşılmalı okulların akademik dönemlerinin birbirleriyle çakışmasına da neden olabilmektedir.

Tablo 10: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin İkamet Ettikleri Ülkede Kaldıkları Yere Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdelik	Geçerli Yüzdelik	Toplam Yüzdelik
Ev	44	14,4	44,0	44,0
Yurt	56	18,3	56,0	56,0
Toplam	100	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinin %56'sı yurttta ve %44'ü ise gittikleri ülkede ikamet etmişlerdir. Sonuçlar birbirine yakın olsa da, Erasmus Programına katılan öğrenciler yoğunlukla yurttta kalmışlardır.

Tablo 11: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin Gittiği Ülkede Uyum Sağlama Durumları Dağılımları

	Sıklık	Yüzdelik	Geçerli Yüzdelik	Toplam Yüzdelik
Evet	32	10,5	32,0	32,0
Hayır	68	22,2	68,0	68,0
Toplam	100	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinin %68'i gittikleri ülkede uyum sorunu yaşamamışlardır. Geriye kalan %32'lik dilim ise uyum sorunu yaşamışlardır. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu, gittikleri ülkede uyumla ilgili herhangi bir sorun yaşamamışlardır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin verdikleri yanıtlara göre bir değerlendirme yapacak olursak, araştırma grubunun büyük çoğunluğunun gittikleri ülkede uyum sağlama konusunda zorlanmadıklarını söyleyebiliriz. Uyum sorunu yaşayanların boyutunu da azımsamamız mümkün değildir ama farklı bir ülkede uyum sorunu yaşamak zaten beklenen bir durumdur. Bu durumunun yaşanmaması ilginçtir.

Tablo 12: Gittikleri Ülkeye Uyum Sağlamakta Zorlanan Erasmus Öğrencilerinin , Uyum Sorunlarının Nedenlerine Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdelik	Geçerli Yüzdelik	Toplam Yüzdelik
Dil	26	6,5	25,6	25,6
Din	15	3,9	15,4	41,0
Kültür	25	6,5	25,6	41,1
Yerli halkın olumsuz yaklaşımı	8	2,0	7,7	12,7
Sevdiklerinden uzak olmak	23	5,9	23,1	38,0
Diğer	3	,7	2,6	2,6
Toplam	100	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinden, gittikleri ülkeye uyum sağlamakta zorluk çekenlerin %25,6'sı Dil konusunda ve yine aynı oranla %25,6'sı Kültür konusunda, %23,1'i Sevdiklerinden Uzak olduğu için, %15,4'ü Din hususunda, %7,7'si Gittikleri ülkedeki yerli halkın olumsuz yaklaşımından dolayı ve %2,6'sı ise diğer konularda(yemek,hava şartları) genel anlam itibari ile uyum sorunu yaşamışlardır.

Araştırma sonucundan da ortaya çıktığı üzere uyum sorunu yaşayan öğrencilerin, uyum sorunu yaşama nedenlerinden en ön plana çıkan konular farklı dil ve farklı kültürlerin beraberinde getirdiği temel uyum sorunlarıdır. Çünkü hayatları boyunca yaşadıkları kültür ve konuştukları dilden sonra farklı bir ülkenin kültürü dolayısıyla da farklı dilleriyle karşılaşmaları uyum sorunlarına neden olmuştur.

Öğrencilerin diğer bir uyum sorunu nedeni olan ve ikinci sırada yer alan 'sevdiklerinden uzak olma' aslında temelde ülkeyle alakalı bir konu değildir. Çünkü kişi sevdiklerinden uzakta olduğu için ülkenin şartlarına yahut sosyal yaşamına bakmaksızın uyum sağlamakta sıkıntı çekmektedir.

Tablo 13: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin Erasmus Programı ile Gittikleri Ülkede Geçimlerini Nasıl Sağladıklarına Dair Dağılımı

	Sıklık	Yüzdelik	Geçerli Yüzdelik	Toplam Yüzdelik
Hibe	22	7,2	22,0	22,0
Aile Desteği	8	2,6	8,0	14,6
Çeşitli Burs	2	,7	2,0	3,7
Çalışım	8	2,6	8,0	14,6
Hibe ve Türlü destekler	60	19,6	60,0	60,0
Toplam	100	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinin %60'ı hibe ve bunun yanında çeşitli destekler sağlayarak, %22'si yalnızca Hibe ile, %8'i ailelerinin destekleriyle ve yine aynı oranda %8'i çeşitli geçici işlerde çalışarak ve %2'si aldığı burslarla geçimini sağlamışlardır.

Araştırmadan da ortaya çıktığı üzere büyük çoğunluk geçimini Erasmus öğrencilerine verilen hibe ve bunun yanında çeşitli desteklerle (aile yardımı, burs v.b) geçimlerini sağlamışlardır. Buradan da verilen hibelerin tek başına yeterli olmadığı sonucuna varabiliriz. Ama bu tam manasıyla bir sorun teşkil etmemektedir çünkü Erasmus Programı bir burs programı olmamasının yanında, öğrencilere geçinebilecekleri hibeleri verme konusunda bir vaatte bulunmamaktadır da.

Bunların yanı sıra öğrencilerin verdikleri yanıtlardan yoğunluk olarak ikinci sırada yer alan 'yalnızca hibe ile geçindim' ibaresi de azımsanmamalıdır. Program böyle bir hedef belirlememiş olsa dahi yine de öğrencilerin bir kısmı ihtiyaçlarının tamamını verilen Erasmus Hibesi ile karşılayabilmışlerdir. Ancak bu durum Erasmus öğrencilerinin gittikleri ülkelerdeki yaşam standartları ile de alakalı olabilir. Ulusal ajans değişim öğrencilerine verilecek olan hibeleri, ilgili ülkelerin yaşam standartlarına göre belirlemektedir.

Tablo 14: Erasmus Öğrencilerinin Gittikleri Ülkelerde Kendilerine Yardımcı Kişilerin Bulunma Durumlarıyla İlgili Dağılım

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
Vardı ve Yardımcı Oldular	76	24,8	76,0	76,0
Hiç Kimse Yoktu	18	5,9	18,0	32,9
Vardı ama Yardımcı Olmadılar	6	2,0	6,0	11,0
Toplam	100	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinin %76'sı gittikleri ülkede kendilerine yardım edecek kişilerin olduğunu ve yardımda bulduklarını ifade etmişlerdir. %18'lik dilim ise kendilerine yardımcı olabilecek kimsenin bulunmadığını belirtmişlerdir. %6'lık bölüm ise kendilerine yardımcı olabilecek kişilerin olduğunu fakat onlardan herhangi bir yardım göremediklerini ifade etmişlerdir.

Değişim öğrencileri gittikleri ülkelerde ilk uyum sürecinde kendilerine yardımcı olacak kişilere ihtiyaç duymaktadırlar. Erasmus programında gelen yabancı öğrencinin uyumu, temel gereksinimlerini sağlayabilmesi ve gerekli ayrıntıları öğrenebilmesi için ev sahibi ülkeden bazı kişiler(mentör,tutor v.b adlarla ifade edilen) bu görevi üstlenmektedir. Bu anlamdaki yardımın sağlanabilmesi için yardımcı olacak grubun iyi koordine olması gerekmektedir.

Araştırma sonucunda da çıktığı üzere Erasmus öğrencilerinin büyük kısmı gittikleri ülkede uyum ve benzeri konularda, ev sahibi öğrenciler yada danışmanlar tarafından yardım görmüşlerdir. Söz konusu ev sahibi yardımcı olabilecek kişilerin olduğu ve bu kişilerce yardım göremeyen kişilerin yüzdeler dilimi oldukça azdır. Buradan da program kapsamınca yabancı öğrencilere uyum bağlamında destek sağlayan kişi ve kurumların işlerini iyi koordine ettikleri sonucuna varsayabiliriz.

Tablo 15: Erasmus Öğrencilerinin İkamet Ettikleri Ülkede Türk Öğrencilerin Bulunmasıyla İlgili Dağılım

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
Var	94	30,7	94,0	94,0
Yok	6	2,0	6,0	6,0
Toplam	100	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan Erasmus Öğrencilerinin %94'ünün ikamet ettiği yerde başka Türk öğrenciler de bulunmaktadır. %6'sının ise kaldığı yerden kendinden başka hiç Türk yoktur.

Tablo 16: Erasmus Öğrencilerinin Diğer Türk Öğrencilerin Uyum Sağlamadaki Etkisine Yönelik Düşünceleri Dağılımı

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
Hiç Olmadı	20	6,5	20,0	20,0
Biraz Oldu	44	14,4	44,0	64,0
Onlar Sayesinde Uyum Sağ.	22	7,2	22,0	40,2
Onlar Olmasaydı da Uyum Sağlardım	14	4,6	14,0	25,6
Toplam	100	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinin %44'ü uyum konusunda diğer Türklerin biraz faydasını görmüşlerdir. %22'si ise kaldığı yerdeki diğer Türkler sayesinde uyum sağlamıştır. %20'si ise kaldığı yerdeki diğer Türklerin uyum konusunda hiçbir faydalarını görememişlerdir. %14'ü de diğer Türklerin olmaması durumunda da uyum sağlayabileceklerini düşünmektedirler.

Bu bilgiler ışığında Erasmus programına katılan Türk öğrencilerin gittikleri ülkede uyum süreçlerinde büyük çoğunluğun diğer Türk öğrencilerden destek aldıkları ortadadır. Tablo

11’de de öğrencilerin büyük çoğunluğunun uyum konusunda sorun yaşamadıkları sonucu ile karşılaştırsak da öğrencilerin uyum süreci ile ilgili sorun yaşamamalarının temel nedenlerinden birinin kaldıkları yerde Türk öğrencilerin bulunmasıdır diyebiliriz. Bu durumun yanı sıra kaldıkları yerde kendinden başka hiç Türk olmayan kişilerden de uyum sorunu yaşayan yoktur. Yani hiçbiri uyumla ilgili bir sorun yaşamamıştır.

Tablo 17 : Erasmus Öğrencilerinin Kaldıkları Yerdeki Diğer Yabancıların Türklere Yaklaşımı ile İlgili Verdikleri Yanıtın Dağılımları

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
Olumsuzdu	10	3,3	10,0	10,0
Önyargılıydılar ama Bizi Tanıdıkça Değişti	36	11,8	36,0	46,0
Önyargıları Vardı ve Değişmediler	4	1,3	4,0	6,3
Genel olarak olumluydu	46	15,0	46,0	96,0
Diğer	4	1,3	4,0	6,3
Toplam	100	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinin %46’sı genel olarak yabancıların Türklere yaklaşımını olumlu bulmuştur. %36’sı önyargılı fakat Türk öğrencileri tanıdıkça değiştiklerini belirtmişlerdir. %10’u yabancıların Türklere yaklaşımını olumsuz bulmuşlardır. %4’ü yabancıların Türklere karşı önyargılarının söz konusu olduğunu ve bu önyargılarının da Türkleri tanıdıktan sonra değişmediğini belirtmişlerdir. %4’lük bir bölüm ise karşılaştıkları tavırlar ile ilgili şıklarda olmayan diğer ibaresini işaretlemişlerdir. Bu ibarenin açılımı ise, bakış açılarının ülkeden ülkeye değişiklik göstermesi ve Türklerin iyi davranmaları durumunda karşı tarafından da iyi davrandığı yönündedir. Ayrıca tüm ülkelere göre ortak bir bakış açısı belirtemeyeceklerini ifade etmişlerdir.

Erasmus programına katılan Türk öğrencilerin verdikleri cevaplara göre yabancıların genel itibari ile çoğunluğu Türklere karşı olumludur. Buda Türkiye’nin tanıtımı açısından büyük önem taşımaktadır. Daha önce Türkiye’ye gelmemiş ve önyargılı fikirleri olanlar bu sayede bu bakış açılarını değiştirmektedirler. Öğrenciler anketleri yanıtlarken karşılaştıkları

önyargılarla ilgili olarak Türkiye'nin yönetim sisteminin şeriat sanılması, Türkiye'nin Arap ülkelerine benzetilmesi, Türkiye'de herkesin çarşaf giydiğini düşünmeleri ya da Türkiye'ye geldiklerinde kendilerinin de bu şekilde kapanmaları gerektiği gibi önyargıları olduğunu belirtmişlerdir.

Türkiye'nin başka ülkeler tarafından önyargılı şekilde algılandığı çıkan sonuçlara göre ortadadır. Ancak program sayesinde bu olumsuz durum tersine dönmüştür. Türkiye her ne kadar kendini tanıtmaya çalışırsa çalışsın bazı önyargılar değiştirememektedir. Ancak Erasmus programı ile yurtdışına giden öğrenciler, gittikleri ülkede kendilerinin de diğer Avrupa ülkelerinden gelmiş olan öğrencilere, Türkiye'nin modern bir yüze sahip olduğunu göstermektedirler. Böylelikle de her biri ayrı kültüre ait insanların bulunduğu bir ortamda kültürel alışverişler bir fayda sağlayacak şekilde yaşanmaktadır. Bu anlamda Erasmus programının kültürlerarası diyalogu pekiştirdiği söylenebilir.

Tablo 18 : Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin Aldıkları Derslerden Başarı Oranlarının Dağılımı

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
Hepsinde Başarılı Oldum	74	24,2	74,0	74,0
Bir Kısmında Başarılı Oldum	22	7,2	22,0	96,0
Hepsinde Başarısız Oldum	4	1,3	4,0	4,0
Toplam	100	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinin %74'ü aldıkları derslerin hepsinde başarılı olmuşlardır. %22'si ise aldıkları derslerin bir kısmında başarılı olmuşlardır. %4'lük bir dilim ise aldıkları derslerin hiçbirinde başarılı olamamışlardır.

Görüldüğü üzere Erasmus öğrencileri gittikleri ülkede aldıkları derslerde başarılı olmuşlardır. Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinden %4'lük kısım ise aldığı derslerden hiçbirinde başarılı olamamıştır. Buna sebep olarak ise derslerin hiçbirine devam edilmediği belirtilmiştir. Aldıkları derslerin bir kısmında başarılı olan öğrenciler ise çoğunlukla misafir ülkenin diliyle alakalı sorunlar yaşamışlardır.

Tablo 19: Erasmus Öğrencilerinin, Erasmus Programının Katkılarına Yönelik Fikirlerinin Dağılımı

	Sıklık	Yüzdelik	Geçerli Yüzdelik	Toplam Yüzdelik
Dil	26	21,6	25,8	25,8
Kültürel	21	17,6	21,1	21,1
Yeni Arkadaşlıklar	12	10,5	12,5	12,5
Eğitim	8	6,5	7,8	25,3
Kişisel Gelişim	18	15,7	18,8	85,9
Yurtdışı Deneyimi	6	4,6	5,5	91,4
Diğer	9	7,2	8,6	8,6
Toplam	100	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinin %25,8'i dil gelişimine ve pratiğine katkısı olduğunu, %21,1'i yeni kültürler ve insanlar tanıma konusunda katkısı olduğunu, %18,8'i kişisel gelişimlerinin ve özgüvenlerinin artması hususunda %12,5'i yeni arkadaşlar ve dostluklar edinme konusunda, %8,6 diğer konularda (mesleki, özgürlük, kıyaslama yapabilme), %7,8'i eğitim ve farklı eğitim sistemleriyle ilgili bilgi edinme, gözlem yapabilme, %5,5'i ise yurtdışına çıkmak ve başka ülkelere gidebilme gibi katkılar sağladığını düşünmektedirler.

Araştırma sonuçlarına göre Erasmus öğrencileri çoğunlukla Erasmus programının katkılarının yabancı dillerinin gelişimi anlamında olduğunu belirtmektedirler. Eğitimin katkı oranının düşük görülmesi ilginçtir çünkü Tablo 8'de çıkan sonuca göre ağırlıklı olarak Erasmus öğrencilerinin programa katılma amaçları arasında çok tercih edilen şık eğitimidir. Burada 'eğitim' ibaresinin alt sıralarda yer almasını, öğrencilerin programdan kendilerine katkı sağlayacak kadar bir çıkarsama yapmadıklarını söyleyebiliriz. İkinci sırada yer alan "yeni kültürler ve insanlar tanımak" ibaresi de öğrenciler açısından programın kültürlerarası diyalog bağlamında katkılarını ortaya koymaktadır. Erasmus programının eğitim alanındaki katkısı oldukça düşüktür denilebilir. Öğrencilerin bu şekilde düşünmelerinin nedenleri ise, program kapsamında aldıkları derslerin Türkiye'deki derslerle uyumu konusunda yaşanan sorunlar, Türkiye'de almaları gereken dersleri

program kapsamında alamamaları, programda alınan derslere devam edilmemesi, ev sahibi ülkenin İngilizce değil de kendi dilinde ders vermesi, anlaşmalı bölümlerin aynı bölüm olmamaları örneğin İngilizce öğretmenliği bölümü ile İngiliz dili ve edebiyatı, şeklinde sıralanabilir.

Tablo 20: Erasmus Öğrencilerinin Türkiye'ye Döndüklerinde Yaşadıkları Uyum Sorunları Dağılımı

	Sıklık	Yüzdelik	Geçerli Yüzdelik	Toplam Yüzdelik
Biraz Yaşadım	46	46,0	46,0	46,0
Oldukça Yoğun Olarak Yaşadım	22	2,2	22,0	68,0
Yaşamadım	32	32,0	32,0	32,0
Toplam	100	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinin %46'sı Türkiye'ye döndüklerinde biraz uyum sorunu yaşamışlardır. %22'si ise oldukça yoğun bir şekilde uyum sorunu yaşamışlardır. %32'si ise Türkiye'ye döndüklerinde uyum sorunu yaşamamışlardır.

Araştırma grubunun diğer verdiği yanıtlara da bakacak olursak, gittikleri ülkeye uyum sorunu çoğunluk tarafından yaşanmazken, Türkiye'ye döndüklerinde büyük kısmı uyum sorunu yaşamıştır.

Tablo 11'de öğrencilerin çoğunluğu gittikleri ülkelerde uyum sorunu yaşamamışlardır ancak Tablo 20'de görüyoruz ki yine öğrencilerin büyük çoğunluğu Türkiye'ye döndüklerinde uyum sorunu yaşamışlardır. Bu oldukça ilginç bir bulgudur ve çıkan sonuçlar da bir bakıma birbiriyle çelişmektedir çünkü farklı bir ülkeye, kültüre alışmakta çoğunluk zorluk çekmezken döndüklerinde ait oldukları ülkeye ve kültüre uyumda zorluk çekmektedirler.

Tablo 21: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin Türkiye'ye Döndüklerinde Yaşadıkları Uyum Sorunlarının Nedenlerine Yönelik Dağılım

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
Eğitim sistemi	4	3,3	3,7	3,7
Arkadaşlarımdan ayrılmak	20	18,3	20,4	24,1
Özgür olamamak	10	8,9	9,9	34,0
Erasmus Hayatına Alışmak	13	12,2	13,6	47,5
Kalınılan Ülkeye Alışmak	13	12,2	13,6	61,1
Sosyal Yaşam Yetersizliği	8	7,2	8,0	69,1
Kültür Şoku	7	6,1	6,8	75,9
Dil	2	1,1	1,2	77,2
Kuralların Uygulanmaması Düzensizlik (TR'de)	19	17,2	19,1	96,3
Toplumsal Baskı ve Stres	3	2,8	3,1	99,4
Türkiye'deki Sorunlar	1	0,6	0,6	,6
Toplam	100	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin Türkiye'ye döndüklerinde yaşadıkları uyum sorunlarının nedenlerini, %20,4 oranında arkadaşlarımdan ayrılmak, %19,1 Türkiye'de kuralların uygulanmaması ve düzensizlik, %13,6 oranında Erasmus hayatına alışmak, %13,6 oranında Kaldıkları ülkeye alışmak, %9,9 Özgür olamamak, %8 Türkiye'deki sosyal yaşam yetersizliği, %6,8 Kültür şoku , %3,7 Eğitim Sistemine Alışamamak, %3,1 Toplumsal baskı ve stres ,% 1,2 oranında uzun süre yabancı dil kullanma ve bunun peşi sıra getirdiği sorunlar, %0,6 Toplumsal baskı ve stres olarak değerlendirmişlerdir.

Araştırma sonuçlarına baktığımızda Türkiye'ye döndüğünde uyum sorunu yaşayan öğrencilerin uyum sorunları temelde orada tanıyıp, kaynaştıkları arkadaşlarından ayrılmaktan kaynaklanmaktadır denilebilir. Bu olağan bir durumdur. Farklı bir ülkede ailesinden ve normal düzeninden uzak bir kişi başka insanlarla aynı ortamda yaşadığı

takdirde, tüm bu koşullar altında onlara alışması oldukça normaldir. İkinci olarak büyük yüzdeliğe sahip olan uyumsuzluk nedeni ise Türkiye’de kuralların uygulanmaması ve çeşitli düzensizliklerdir. Öğrenciler yaptıkları ek açıklamalarda aslında bunu dile getirmişlerdir, birçoğu Türkiye’deki trafik kurallarının uygulanmamasından şikayet ettiklerini belirtmişlerdir. Kuralların işlediği takdirde Türkiye’nin daha yaşanabilecek bir yer olduğunu belirtmişlerdir.

Alt sırada gelen dil konusu ise, yaşanan uyumsuzluğun beklenen bir sonucudur çünkü 3-12 ay arası değişen sürelerce, bir kişinin anadilini normal sıklıklarda kullanamaması buna etki etmiştir denilebilir. Yalnız ortaya çıkan bir çelişki var ki bu oldukça ilginçtir, gittikleri ülkede yoğun bir şekilde uyum sorunu yaşayan olmazken, öğrenciler döndüklerinde büyük çoğunlukla uyum sorunu yaşamışlardır.

Tablo 22: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin “Erasmus Programı Diğer Kültürlere Bakış Açımı Olumlu Yönde Değiştirdi.”Katılımlarına Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
Kısmen	18	17,5	17,5	17,5
Tamamen	79	79,4	79,4	96,9
Katılmıyorum	3	3,1	3,1	3,1
Toplam	100	100,0	100,0	100,0

“Erasmus Programı Diğer Kültürlere Bakış Açımı Olumlu Yönde Değiştirdi” ibaresine %79,4’ü tamamen katıldığını, %17,5’i kısmen katıldığını ve %3,1’i biraz katıldığını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinin çoğunluğu, Erasmus programının diğer kültürlere bakış açılarını olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Bu öğrencilerin çok düşük bir orana sahip olan kısmı ise programın böyle bir etkisi olmadığını belirtmişlerdir. Bunlara dayanarak Erasmus programına katılan öğrencilerin, program sayesinde diğer kültürle daha olumlu yaklaştığını söyleyebiliriz. Erasmus programının bu anlamdaki etkisinin büyük olduğunu söylemek öğrencilerin verdikleri yanıtlar çerçevesince mümkündür.

Tablo 23: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin “Erasmus Programı Sayesinde Farklı Kültürlerle Kaynaştım.” İbaresine Katılımlarına Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
Kısmen	23	22,7	22,7	22,7
Tamamen	73	73,2	73,2	95,9
Katılmıyorum	4	4,1	4,1	4,1
Toplam	100	100,0	100,0	100,0

“Erasmus Programı Sayesinde Farklı Kültürlerle Kaynaştım.” İbaresine %73,2’si tamamen katıldığını , %17,5’i kısmen katıldığını ve %4,1’i katılmadığını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinin büyük çoğunluğu Erasmus programı sayesinde farklı kültürlerle kaynaştıklarını belirtmişler. Bu öğrencilerin çok az bir kısmı ise buna katılmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin verdikleri yanıtlara göre program sayesinde Erasmus programına dahil öğrenciler farklı kültürlerle kaynaşmışlardır.

Tablo 24: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “Erasmus Programı Kültürlerarası Diyalogları Pekiştirmektedir.” İbaresine Katılımlarına Göre Dağılımları

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
Kısmen	25	24,7	24,7	24,7
Tamamen	73	73,2	73,2	97,9
Katılmıyorum	2	2,1	2,1	2,1
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinin **“Erasmus Programı Kültürlerarası Diyalogları Pekiştirmektedir.”** ibaresine katılımları %73,2 tamamen, %24,7 kısmen ve %2,1 katılmıyorum şeklindedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu Erasmus programının kültürlerarası diyalogda pekiştirici bir rol üstlendiğine katılmaktadırlar. Araştırmaya katılan Erasmus

öğrencilerinin oldukça düşük bir yüzdesi ise Erasmus programının kültürlerarası diyalogları pekiştirici bir vasıf taşıdığını düşünmemektedirler. Verilen yanıtların yüzdesinin yüksekliğine bakarak Erasmus programının kültürlerarası diyalogda etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 25: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin “Erasmus Programı Yabancılarla İletişimini Kuvvetlendirdi” İbaresine Katılımlarının Dağılımları

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
Kısmen	6	6,2	6,2	6,2
Tamamen	89	88,7	88,7	94,8
Katılmıyorum	5	5,2	5,2	5,2
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin “Erasmus Programı Yabancılarla İletişimini Kuvvetlendirdi” ibaresine %88,7 tamamen, %6,2 kısmen katılımları söz konusudur. %5,2’si bu ibareye katılmadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinin verdikleri yanıtlara göre büyük çoğunluk Erasmus programı sayesinde yabancılarla olan iletişimini güçlendirmiştir. Düşük bir yüzdeler ise Erasmus programından bu anlamda bir fayda sağlayamadıklarını belirtmişlerdir. Genel anlamda Erasmus programına katılan öğrencilere yabancılarla iletişim kolaylığı ve ortamı tanıdığını söyleyebiliriz.

Tablo 26: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin “Erasmus Programı Üniversite Eğitimini Olumlu Yönde Etkilemiştir” İbaresine Katılımlarının Dağılımları

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
Kısmen	53	52,6	52,6	52,6
Tamamen	24	23,7	23,7	76,3
Katılmıyorum	23	23,7	23,7	23,7
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinin “**Erasmus Programı Üniversite Eğitimimi Olumlu Yönde Etkilemiştir**” ibaresine, %52,6’sı kısmen katıldığını, %23,7’si tamamen katıldığını ve %23,7’si katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmaya göre öğrencilerin büyük çoğunluğu, Erasmus programının eğitimlerine olan olumlu katkıları hususunda biraz katıldıklarını ifade etmişlerdir. Konuya tamamen katılım gösteren ve katılmayan öğrencilerin yüzdeleri eşittir. Buradan da Erasmus programının, öğrencilerin eğitimlerine olumlu şekilde etki ettiğini ancak bir kısmının da Erasmus programından eğitim konusunda, olumlu şekilde etkilenememişlerdir.

Erasmus programı temelde yükseköğretim alanındaki değişim programıdır. Programa katılan öğrenciler kısa bir dönem de olsa farklı Avrupa ülkelerinde eğitim görmektedirler. Bu süreçten öğrencilerin eğitimlerinin olumlu etkilenebilecek yönleri; farklı eğitim sistemleri tanıma, yabancı dili geliştirme yada yeni bir yabancı dil öğrenme, ülkemizde var olmayan eğitim olanaklarıyla derslere katılım vb. Eğitim alanında olumsuz etkileşime neden olabilecek konular ise; derslerin tanınmasındaki sorunlar, öğrencilerin ülkesindeki derslerden geri kalması v.b türdendir. Derslerin tanınmaması gibi durumlarda okullarını uzatan ve zamanında bitiremeyen öğrenciler söz konusudur.

Tablo 27 : Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin “Erasmus Programı Beklentilerimi Karşılıdı.” İbaresine Katılımlarının Dağılımları

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam yüzdeler
Kısmen	18	17,5	17,5	17,5
Tamamen	68	67,5	69,1	86,6
Katılmıyorum	14	13,4	13,4	13,4
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinin “**Erasmus Programı Beklentilerimi Karşılıdı.**” İbaresine %69,1 oranında tamamen katıldıklarını, %17,5 oranında kısmen

katıldıklarını, %13,4'lük bir oranda ise katılmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu Erasmus programından beklentilerini karşılamışlardır.

Tablo 28: Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin “Erasmus Programı Kendime Olan Özgüvenimi Arttırdı.” İbaresine Katılımlarının Dağılımları

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
Kısmen	21	20,6	20,6	20,6
Tamamen	76	76,3	76,3	96,9
Katılmıyorum	3	3,1	3,1	3,1
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinin “Erasmus Programı Kendime Olan Özgüvenimi Arttırdı.” İbaresine %76,3 oranında tamamen katıldıklarını, %20,6 oranında kısmen katıldıklarını ve %3,1 oranında katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinin büyük kısmı, Erasmus programının özgüvenlerine katkısı olduğu ibaresine tamamen katılmışlardır. Düşük bir kısım ise böyle bir etkinin olmadığını yani bu ibareye katılmadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin verdikleri yanıtlar kapsamında Erasmus programının öğrencilerin özgüvenini arttırmaya yönelik bir etkisi olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 29: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin “ Erasmus Programı Türkiye'nin Tanıtımını Olumlu Yönde Etkilemiştir” İbaresine Katılımlarının Dağılımları

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
Kısmen	21	20,6	20,6	20,6
Tamamen	77	77,3	77,3	97,9
Katılmıyorum	2	2,1	2,1	2,1
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinin **“Erasmus Programı Türkiye’nin Tanıtımını Olumlu Yönde Etkilemiştir”** ibaresine katılımları ;%77,3’ü tamamen ve %20,6’sı kısmen katıldıklarını ifade etmişlerdir. %2,1’lik kısım ise Erasmus programının Türkiye’nin tanıtımını hususunda olumlu yönde bir etkisinin olmadığını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu Erasmus programının Türkiye’nin tanıtımında olumlu etkilerinin olduğu fikrine tamamen katılmaktadırlar. Araştırma grubunun oldukça düşük bir dilimi ise, Erasmus programının Türkiye’nin tanıtılmasında olumlu bir şekilde etkilemediğini belirtmiştir.

Genel anlamda ifade edecek olursak, Erasmus programı Türkiye’nin tanıtımını açısından olumlu bir anlam taşımaktadır diyebiliriz. Program sayesinde aynı ortamlarda bulunan farklı uyruklardan öğrenciler, birbirleriyle etkileşim alanları oluşturmuşlar ve bu alanda kurulan iletişim de farklı ülkelerden öğrencilerin birbirlerini tanımalarının kolaylaştırmıştır. Bu bağlamda da Türkiye, Erasmus programında gerek gönderdiği değişim öğrencileriyle gerek gelen misafir öğrencilerle modern yüzünü tanıtabilmektedir.

Tablo 30 :Araştırmaya Katılan Erasmus Öğrencilerinin Erasmus Programının Olumsuz Yönleri ne Yönelik Yanıtlarının Dağılımları

	Sıklık	Yüzdeler	Geçerli Yüzdeler	Toplam Yüzdeler
Hibenin Yetersiz Olması	23	9,2	23,3	23,3
Yetersiz Bilgilendirme	7	2,6	6,7	30,0
Ev Sahibi Ülkenin Yardım Etmemesi	4	1,3	3,3	33,3
Uyum Sorunlar	3	1,3	3,3	36,7
Derslerin Denkliğiyle İlgili sorunlar	13	5,2	13,3	50,0
Yok	25	9,8	25,0	75,0
Diğer	25	9,8	25,0	25,0
Toplam	100	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinin “Erasmus Programının Olumsuz” yönleri ile ilgili yönelttiğim soruya verdikleri yanıtların dağılımları ; %25 hiçbir olumsuz yön yok ve yine aynı oranla %25’lik bir dilim ile seçeneklerde yer almayan şıklardır. %23,3’ü öğrencilere verilen hibeyi az bulmaktadır. %13,3’ü derslerin denkliğiyle ilgili sorunları işaret etmektedirler. %6,7’si öğrencilerin yetersiz bilgilendirilmesini, %3,3’ü ev sahibi ülkenin yardımda bulunmamasını, %3,3’ü çeşitli uyum sorunlarını Erasmus programının olumsuz yönleri olarak görmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu Erasmus programının hiçbir olumsuz yanı olmadığını belirtmiştir. İlginç olan ise ,anket formunda “yok” ibaresinin bulunmamasına rağmen birçok kişi seçenekleri işaretlememiş ve hiçbir olumsuz yön bulamadıklarını dile getirmişlerdir. Bu soruya “yok” yanıtı verenlerle eş oranda olan “diğer” şıkkını işaretleyenlerin yaptıkları açıklamalara göre bir değerlendirme yapacak olursam eğer fazlaca kişisel sorunlardan bahsedilmiştir. Örneğin alkol tüketiminin artması, sadece Avrupa’nın iyi tarafının gösterilmesi, üniversite hocalarının ırkçı tavırları, arkadaşsızlık, Türkiye’ye döndüğünde adapte olamamak v.s. şeklindedir. Bu alanları kategorize etmek oldukça güçtü. Ama genel manasıyla dikkati çeken konu ise sorulan soruya verilen yanıtın niteliğiydi. Verilen birçok cevap, sorulan sorunun cevabı değildi. Ben programın olumsuz yönünden bahsetmelerini istedim ama “diğer” yanıtını verip açıklama yapan pek çok kişi aslında karşılaştığı kişisel ve genelleme yapılamayacak cevaplar vermişlerdir. Buradan da sonuçla öğrenciler Erasmus programı ile fazlaca olumsuz algıya sahip değildirler. Programın olumsuz yanının olmaması ve diğer olumsuzlukları belirten öğrenciler dışında en önemli yüzdeliğe sahip olumsuzluk ise öğrencilere verilen hibenin miktarının az olmasıdır. Öğrenciler kendilerine yetecek miktarda hibe verilmediğini düşünmektedirler. Aslında programın böyle bir amacı yoktur ama yine de öğrencilerin böyle bir beklentisi söz konusudur. Bu beklentilerin azaltılması için yeterli bilgilendirme yapılabilir.

SONUÇ

Araştırmaya katılan Erasmus Öğrenci Değişimi programına 2005-2006, 2006-2007 ve 2007-2008 yılları arasında dahil olmuş 50 öğrenciye anket uygulanmıştır. Araştırmaya katılan daha önce Erasmus öğrencisi olmuş grubun %51,5'i kadın ve %48,5'i erkektir. Öğrencilerin program kapsamında gittikleri ülkelere bakıldığında %33'ü Polonya'ya, %14,4'ü Portekiz'e, %10,3'ü Almanya'ya, %9,3 İspanya'ya, %7,2'si Belçika'ya, %4,1'i İtalya'ya, %4,1'i Danimarka'ya, %3,1'i Malta'ya, %3,1'i Litvanya'ya, %2,1'i Avusturya'ya, %2,1'i Finlandiya'ya, %2,1'i Hollanda'ya, %2,1'i İrlanda'ya, %2,1'i Slovakya'ya ve %1'i Macaristan'a Erasmus Programı ile değişim öğrencisi olarak gitmiş oldukları görülmektedir.

Araştırma grubunun yaş grubuna baktığımızda %13,4'ü 18-21 yaş arası, % 57,7'si 22-25 yaş arası, %24,7'si 26-29 yaş grubu ve %4,1'i ise 30 ve üzeri yaş grubuna dahildir. Görüldüğü üzere araştırmaya katılan kişilerin yarısı 22-25 yaş grubuna dahildirler. Yani araştırma grubunun büyük çoğunluğu 22-25 yaş arasındadır. Öğrencilerin çoğunluğu lisans programında Erasmus programına dahil olmuşlardır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu eğitim ve sosyal bilimler alanlarında okumaktadırlar. Bu anlamda eğitim alanında okuyan öğrencilerin, farklı eğitim sistemlerini de yakından tanıyabilmeleri ve kendilerini geliştirebilmeleri; sosyal bilimler alanlarında okuyanların ise gözlem ve insani ilişkileri güçlendirme açısından faydalı olduğunu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin programa katılmalarındaki en önemli neden 'eğitim'dir. Ancak öğrencilerin programın eğitimlerine olan katkıları sorulduğunda verilen yanıtlara göre bu anlamda tatmin edici bir sonuca varamamışlardır. Temel anlamda Erasmus programının yabancı dil üzerindeki etkisinden olumlu olarak etkilendiklerini belirtmişlerdir. Yeni kültürlerle ve insanlarla tanışmış olmayı da erasmus programının katkılarından saymaktadırlar.

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu, program sürecince yurttan kalmışlardır. Buda öğrencilerin gittikleri ülkeye uyum sağlamalarını ve farklı kültürlerle daha yakından tanıma olanakları oluşturabilmesi açısından olumlu olarak değerlendirilebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu gittiği ülkede uyum sorunu yaşamazken, araştırmaya katılan öğrencilerin büyük kısmı, program sonrasında Türkiye'ye döndüğünde uyum sorunu yaşamışlardır. Gittikleri ülkede temelde yaşanan uyum sorunları; yabancı bir ülkenin olası problemleri(kültür, dil farkı v.b.) ve sevdiklerinden uzak olmaktır. Türkiye'ye döndüğünde uyum sorunu yaşayan öğrencilerin büyük çoğunluğu ise Erasmus programında tanıştığı arkadaşlarından ayrıldığı için uyum sorunu yaşadıklarını söylemişlerdir. Diğer bir konu ise Türkiye'deki kuralların uygulanmasına dair aksaklıklardır. Öğrencilerin bu bağlamda verdikleri yanıtları oldukça ilginç bulunduğumu belirtmeliyim çünkü başka bir ülkeye uyumda zorlanmayan öğrenciler, ülkelerine döndüklerinde uyum sorunu yaşamışlardır. Genelde bahsi geçen konu, öğrencilerin gittikleri ülkelerin şartlarına alışmalarıdır. Buradan da sonuçla öğrencilerin yeniliklere uyum sağlayabilen niteliklere sahip olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrenciler Erasmus programının, farklı kültürlerle olan bakış açılarını olumlu etkilediğini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra Türkiye'ye dışarıdan bakmanın da çok farklı bir şey olduğunu belirtmişlerdir. Böylelikle Türkiye'nin sorunlarına yönelik farklı yorumlar getirdiklerini ifade etmişler ve Türkiye'deki sorunların kuralsızlıklardan kaynaklandığını belirtmişlerdir. Program sayesinde tanıştıkları yabancı arkadaşlarının genelde Türkiye ile ilgili olumlu fikirlerinin olduğunu belirtmişlerdir. Büyük çoğunluğu ise yabancı arkadaşlarının kendileri ile iletişim kurup, yakından tanımaları sonucu olumsuz fikirlerinin değiştiğini belirtmişlerdir. Buradan da hareketle Erasmus programının Türkiye'nin tanıtımı açısından önemli bir konumu var diyebiliriz. Ülkemiz hakkında yanlış bilinen yada önyargıları düşüncelere sahip olan bazı yabancıların, öğrencilerimizle aynı ortamda yaşayarak görmesi, onların olumsuz fikirlerini değiştirmeleri açısından önem taşımaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir kısmı 5-9 ay arası değişen sürelerle Erasmus programı kapsamında gittikleri ülkelerde kalmışlardır. Bu sürede Erasmus programı için ortalama bir süredir. Çünkü program 3-12 ay arasında değişen sürelerle öğrenci değişimini öngörmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir kısmı ev sahibi ülke tarafından ulaşım, iletişim, uyum,v.b süreçler konusunda yardım aldıklarını belirtmişlerdir. Bu yardımlar kişi ya da

gruplar tarafından olabilmektedir. Bu anlamda iyi organizasyona sahip ülkelerde misafir öğrencilerin sıkıntı çekeceği konular oldukça azalmaktadır. Çünkü misafir öğrenci gittiği ülkede sosyal yaşamını sürdürebilmek için ihtiyaç duyduklarını bulmaya çalışırken zaman kaybetmeyecektir. Buradan da hareketle Erasmus programında misafir öğrenciye yardım etme konusunda görevli kişilerin, ödevlerini yerlerine getirdiklerini denilebilir.

Araştırmanın sonuçlarına göre Erasmus programının birçok olumlu yanları vardır. Öğrenciler bu faydaların temelde yabancı dil gelişimi, kültürel süreçler ve eğitim alanlarındadır. Erasmus programının olumlu yanlarını araştırma sonuçlarına ve yapılan gözlemlere göre şöyle sıralanabilir;

- Erasmus programı bir dil programı değildir fakat farklı ülkelere giden öğrenciler iletişim konusunda ana dillerini kullanamazlar dolayısıyla iletişim için ortak bir dilin bilinmesi gerekir. Bu sayede ortak kullanılan iletişim dili güçlenir ve pratiklik kazanılır. Ayrıca Türkiye'ye gelen yabancı öğrencilere Türkçe kursları verilmektedir. Tömer'de yabancılara Türkçe öğretilmektedir.
- Kişisel edinimler, kazanımlar ve deneyimler açısından Erasmus programı önemli bir yere sahiptir. Program sayesinde farklı ülkelere kendi olanaklarıyla gidemeyecek olan öğrenciler bu deneyimi Erasmus sayesinde elde edebilirler. Erasmus hibesi bu anlamda öğrencilere tam bir destek sağlamasa da, öğrencinin yükünü hafifletmek adına bir ek yardım sağlar.
- Çok yaygın olmayan yani az kullanılan ve öğretilen dillerin konuşulduğu Erasmus programı ülkelerinde, gelen öğrencileri Erasmus dönemine hazırlayabilmek için kısa süreli yoğun dil kursları düzenlenmektedir. Bu yoğun kurslar sayesinde bu yaygın olmayan dillerin öğrenilmesini sağlar.
- Erasmus programı sayesinde değişim programına tabii olan kişiler farklı ülkelerdeki eğitim sistemleriyle tanışmaktadırlar. Buda eğitim alanındaki diğer sistemlerini de görmek adına oldukça olumlu bir etkidir.
- Erasmus değişim programına katılan akademisyenler, gittikleri ülkelerde ders vermektedirler. Bu da akademisyenlere bilimsel anlamda ve özel anlamda özgüven kazanmalarını sağlamaktadır.

- Programa katılan öğrenciler diğer kültürlerle kaynaşarak “ırkçılık” gibi çağdışı olgulardan uzakta kalarak, kültürel farklılıkların aslında insanların bir tercihi olmadığını, yaşadıkları toplumlardan öğrendiği bir süreç olduğunu yaşayarak öğrenebilme fırsatına sahip olmaktadır.
- Türkiye’nin Avrupa’daki olumsuz imajı açısından Erasmus programı önemli bir konuma sahiptir. Gerek Erasmusla giden, gerekse Türkiye’ye değişim programı öğrencileri ve akademisyenler bizzat Türkiye’nin modern yüzünün tanıtılmasında oldukça etkili rolleri olduğunu söylenebilmektedir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğu program süresince geçimini, verilen hibe ve çeşitli desteklerle sağlamıştır. Bu anlamda verilen hibenin gerçekten de ihtiyaçları karşılamak amacıyla olmadığını görebiliriz. Araştırmaya katılan öğrenciler verilen hibenin, Erasmus programının olumsuz yönlerinin en önemli kısmı olarak görmektedirler. Öğrenciler verilen hibenin genel anlamda oldukça yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler derslerin denkliğiyle ilgili konulardan da yakınmaktadır. Öğrenciler için fayda sağlaması düşünülen AKTS’ı, programın olumsuz özellikleri arasında görmektedirler. Çünkü derslerin denkliğiyle ilgili kaynaklanan bazı sorunlardan dolayı kimi öğrencilerin okulları uzamıştır. Bu olumsuzlukların yaşanmaması öğrencilerin program hakkında iyi bilgi edinmelerine ihtiyaçları vardır. Çünkü misafir ülkeye gitmeden orada alınacak dersler, misafir üniversitenin sayfasından görülebilir ve erasmus koordinatörleri vasıtasıyla ya da bölüm hocalarıyla konuşarak, denklik konusundaki olumsuzluklar ortadan kaldırılabilir. Hibenin eksik bulunması hususundaki sorunları ise çözmek yine bu şekilde gerçekleşebilir çünkü verilen hibe, öğrencilerin oradaki tüm ihtiyaçlarını karşılamak üzere verilmemektedir. Bunu göz önünde bulundurmayan ya da konu ile bilgilendirilmeyen öğrencilerin bir kısmı gittikleri ülkede parasal sorunlar yaşamaktadırlar. Erasmus programının yapılan araştırmaya göre sonuçlarını şöyle sıralayabiliriz;

- Öğrencileri gönderen kurumların belli konular üzerindeki yetersizliği, bu bağlamda da öğrencilerin iyi bilgilendirilmemesi
- Ders içeriklerinin uyuşmaması, gidilen ülkede bazen gelinen ülkeden daha farklı ve kalitede ders işlenmesi
- Derslerin denkliği ile ilgili konular

- Program dönüşünde yaşanan uyum sorunları
- Hibelerin öğrenciler tarafından yetersiz bulunması

Araştırma verilerine de dayanarak,programın şu an söz konusu değil ama ilerleyen yıllarda ortaya çıkması muhtemel bir “beyin göçü” sürecinin yaşanmasıdır olası bir olumsuzluktur. Çünkü Avrupa standartlarında kısa sürede olsa yaşayan öğrencilerin, geleceğe yönelik planlarına , ‘Avrupa’nın eklendiğini düşünülmektedir. Yani şartlar uygun hale geldiğinde bu süreci gözlemlenebilmesi olasıdır.

Erasmus programının olumsuz yanlarının olmadığını söyleyen öğrenci oranını da azımsanılması mümkün değildir. Bu yanıtın verilme oranının yüksekliğini, öğrencilerin program sonunda beklentilerini karşılamış olmaları ve program sayesinde yabancı dillerini geliştirmelerini, eğlenmelerine, yeni dostluklar edinmelerine, farklı kültürlerle kaynaşma ortamı olanağına, yurtdışı ve farklı yerleri görebilmelerine bağlanması mümkündür. Ayrıca tüm bunların sayesinde öğrenciler, Erasmus sürecinden kişisel gelişim anlamında bir adım öteye gittiklerini ve özgüvenlerinin geliştiğini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan Erasmus öğrencilerinin gittikleri ülkelerde genelde Türk öğrencilerde bulunmaktadır. Bu da uyum süreci hususunda katkılar sağlamıştır denilebilir. Zaten öğrencilerin verdikleri yanıtlar da bu yöndedir ancak çoğu öğrencinin de uyum konusunda diğer Türk öğrencilerin olmaması durumunda da uyumu kolayca yakalayabileceklerini ifade etmişlerdir. Bazı öğrencilerin ise ‘Türklerle orada takılmak iyi olmuyor’ ibarelerini de oldukça ilgi çekici bulunmuştur. Öğrencilerin buradan kasıt ettikleri nokta, bu durumun yabancı dil gelişimi konusunda olumsuz bir etki yarattığı görüşü şeklindedir.

Erasmus programının algılanışı öğrenciler tarafından oldukça olumludur. Programın olumsuz yönlerinin ise hem azlığı hem de yeterli bilgilendirme bazılarının çözülebilir nitelikte olması da programın faaliyet alanlarında yaşanabilecek sorunları daha da karmaşık hale getirmemektedir. Programa katılan öğrenciler gerek kendi kültürlerini tanıtmış gerekse farklı kültürleri bizzat yaşayarak öğrenmiştir.

Öneriler

Kültürlerarası diyaloglar bağlamında Türkiye'nin de Erasmus programı ile tanıtımı da öğrenciler tarafında gerçekleşmektedir. Kültürlerarası diyalogları yakından etkileyecek programın olumlu etkilerinin söz konusu olabilmesi için programın katılımcılar tarafından iyi kavranması gerekmektedir. Aksi takdirde beklentilerin karşılanmaması durumu söz konusudur.

Erasmus programı ile yurtdışına gidecek öğrenciler, programla ilgili olarak görev yürüten koordinatörlerle yakın irtibatta bulunmalıdırlar. Ayrıca gidecek olan diğer öğrencilerle yahut daha önce programa dahil olmuş öğrencilerle de irtibat halinde olmaları, programla ilgili olarak oluşabilecek olumsuzlukları ortadan kaldırmaktadır.

Erasmus programı ile yurtdışına giden öğrencilerimiz hem buldukları ülkeye hem de oradaki diğer erasmus öğrencilerine ülkemizin tanıtımını bizzat yapmaktadırlar. Yapılan bu tanıtımın yalnızca Türkiye'nin tatil yörelerini değil de, Türkiye'nin gerçek kültürünü doğru yansıtmak ve Türkiye ile ilgili önyargıları ortadan kaldırmak şeklinde olduğu söylenebilir. Aynı şekilde ülkemize gelen misafir öğrenciler de hem ülkemizi hem de kültürümüzü yakından tanımaktadırlar. Bu etkileşim süreçlerinin de planlandığı şekilde sonuçlanabilmesi için hem giden öğrencilerimizi iyi bilgilendirmek hem de gelecek misafir öğrencilerin Erasmus programını iyi geçirmeleri için çeşitli etkinlikler organize etmek, programın ülkemiz adına olumlu olarak sonuçlanmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- AĞRI, Gökçe I. (2006), *Küreselleşme Sürecinde Yüksek Öğretim Politikaları Ve Erasmus Projesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BARDAKÇI,Serpil İnan(2005), *AB Eğitim Programları-Erasmus ve Türk Yüksek Öğrenimi:Hollanda Örneği*,Basılmış Yüksek Lisans Tezi,Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BOCK, Philip (2001), *İnsan Davranışlarının Kültürel Temelleri*, Çev. N. Serpil Altunek, İmge Yay., Ankara.
- BÜLBÜL,Kudret (2007) ,*Yerel Kimliklerden Küresel Stratejilere Küreselleşme Kültür Medeniyet*, Orient Yayınları, Ankara.
- ÇALIKOĞLU, Melih Rüştü(2006), “2008 Kültürlerarası Diyalog Yılı”, *Eğitim&Gençlik Dergisi* ,sayı 3 ,Aralık.
- ÇEÇEN, Anıl (1984), *Kültür ve Politika*, Hil Yayınları, Ankara
- DODURGALI, Abdurrahman (1995), *Eğitim Sosyolojisi* ,MÜ İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Eğitimde Diyalog Haber Bülteni(2004), Avrupa Birliği Eğitim Ve Gençlik Programları Merkezi, Sayı:1
- EKİZ, Fikret (2007), ‘Türkiye’ de Erasmus Programının Değerlendirilmesi’, *Eğitim ve Gençlik Dergisi*, Aralık.
- ERDOĞAN,İrfan (2002), *Eğitimde Değişim Yönetimi*, Pegema Yayıncılık, Ankara
- FENDOĞLU, Tahsin H. (1998), “Medeniyetler Çatışmasının Kaynakları, Barış Ve Diyalogun İmkanları”, *Medeniyetler Arası Diyalog Uluslar arası Sempozyumu*, Diyarbakır Büyükşehir Yayınları, Diyarbakır

- FUKUYAMA, Francis (1999), *Büyük Çözülme İnsanın Doğası ve Toplumsal Düzenin Yeniden Oluşması*, Sabah Kitapçılık ,İstanbul.
- GÜMRÜKÇÜ, Harun (2005), *Küreselleşme, Türkiye ve Avrupa Yükseköğretim Alanı, Avrupa –Türkiye Araştırmaları Enstitüsü*, Ankara.
- GÜVENÇ, Bozkurt (1999), *İnsan ve Kültür*, Remzi Kitabevi ,Ankara.
- Hareketlilik Projeleri Başvuru Rehberi (2009).
- HARTOKA, Berna (2005), *Bologna Süreci Ulusal Tanıtım Konferansı*, 11 Aralık, Ankara.
- HUNTINGTON, Samuel P. (1995), *Medeniyetler Çatışması*, Vadi Yayınları
- İŞERİ, Alaettin (2005), *Avrupa Birliği Giriş Sürecinde Erasmus Programı Uygulamasına İlişkin Uzman Görüşleri*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- İYİ, Sevgi (2003), “Çağdaş Açılımlarıyla Kültür Kavramı ve İoanna Kuçuradi”, *Maltepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 1, İstanbul.
- KOÇER, Hasan Alı (1991), *Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi*(1773-1923), Milli Eğitim Basım Evi, Ankara.
- KONGAR, Emre (2005), *21. yy’ da Türkiye*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- LEMBET, Zeynep (2006), *Avrupa Birliği Eğitim ve Değişim Programlarının Yabancı Dil öğreniminde Kültürel Etkileşime Olan Katkısı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- MİSER, Rıfat (2002), “Küreselleşen Dünyada Yetişkin Eğitimi”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Sayı 35.

SORAN, H., B. Akkoyunlu ve Y. Kavak (2006), “Yaşam Boyu Öğrenme Becerileri Ve Eğitimcilerin Eğitimi Programı: Hacettepe Üniversitesi Örneği”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.

ŞAHİN, Abdullah (2006), “Beyin Ve Eğitim”, *Eğitim ve Gençlik Dergisi*, Sayı 1.

ŞİMŞEK, Hasan (1997), *Paradigmalar Savaşı Kaostaki Türkiye*, Sistem Yayıncılık, İstanbul.

TANYERİ, Ahmet Erhan (2006), *Avrupa Birliğinin Eğitim Politikası Ve Erasmus Programı*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .

TUZCU, Gökhan (2008), “AB Geçiş Sürecinde Türk Eğitimi’nin Planlanması”, *M.E.B Dergisi*, Sayı 155–156, Kasım.

Türkiye’nin Yükseköğrenim Stratejisi (2007), Şubat, Ankara.

VARIŞ, Fatma (1972), *Türkiye’de Lisansüstü Eğitim Pozitif Bilimlerin Temel ve Uygulamalı Alanlarında*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.

VATANDAŞ, Celalettin (2002), *Çok Kültürlülük*, Değişim Yayınları, İstanbul.

YAĞCI, Esed ,E. Ekinci, H. Kelecioğlu ve T. Ergene (2007), “Yurt Dışına Giden Hacettepe Üniversitesi Öğrencilerinin Memnuniyet Düzeyleri”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fak. Dergisi*

YILDIRIM, Neşide ve Kazım Yıldırım (1997), *Eğitim Sosyolojisi*, Trakya Eğitim Fakültesi Masaüstü Yay., Edirne.

YILDIZ, Recep (1999), *Eğitim ve Sosyal Değişme (Tr Örneği)*, Basılmış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YÖK, Bologna Süreci, Akts Ve Tanınma Sunu 2007

17. Milli Eğitim Şurası (2007), Ankara

2007-2008 Hayat Boyu Öğrenme Programı Erasmus El Kitabı, AB Eğitim Ve Gençlik Programları.

http://abprogramlari.trakya.edu.tr/jabprogrami/index.php?option=com_con

<http://avrupa.wordpress.com>

<http://bologna.yok.gov.tr/index.php?page=yazi&c=1&i>.

http://erasmus.marmara.edu.tr/dosya/dosyalar/Erasmusdergi_web.pdf.

http://ec.europa.eu/culture/portal/events/current/dialogue2008_en.htm.

http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2008_2009.pdf

http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2008_2009.pdf

<http://www.deu.edu.tr/DEUWeb/>

<http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr>

<http://www.eurydice.org>.

<http://www.gazete.itu.edu.tr>

http://www.grundtvig.sakarya.edu.tr/grundtvig_edir_1.htm.

http://www.kongar.org/makaleler/mak_kum.php

<http://www.uim.aku.edu.tr/lingua.htm>

EKLER

Ek 1-Anket Soruları

Bu çalışma Erasmus Programının kültürlerarası diyalog açısından etkisini incelemek ve Erasmus öğrenci değişimi programına katılmış öğrencilerini konu hakkındaki fikirlerini ortaya çıkarmak için yapılmaktadır.

1-Yaşınız 1) 18-21

2) 22-25

3) 26-29

4) 30 ve üzeri

2-Cinsiyetiniz Kadın ( ) Erkek ( )

3-Okuduğunuz Üniversite.....

4-Erasmus Programı ile gittiğiniz dönem

1)Önlisans 2)Lisans

3)Yüksek lisans 4)Doktora

5-Erasmus Programı ile Gittiğiniz Ülke

1)Almanya 4)Portekiz 7)Polonya

2)Belçika 5)Fransa 8)İspanya

3)İtalya 6)Danimarka 9)Macaristan 10)diğer(belirtiniz).....

6-Gittiğiniz ülkeyi seçmenizdeki neden..

1)Ucuz bir ülke olması

2)Eğitim standardının yüksekliği

3)Çeşitli tavsiyeler

4)Başka seçenek olmaması 6)Diğer(belirtiniz).....

7-Öğrenim Gördüğünüz Alan

- 1)Fen Bilimleri   2)Mühendislik   3)Sağlık Bil.   4)Eğitim   5)BESYO
- 6)İktisadi ve İdari Bilimler   7)Sosyal Bilimler   8)diğer(belirtin).....

- 8-Program süresi ne kadardı?**   1)0-4 ay   2) 5-9 ay
- 3) 10 ay ve üzeri

9-Erasmus programına katılmaktaki amacınız neydi? Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz.

- 1)eğitim 2)kültür 3)eğlence 4)yurtdışı deneyimi 5)seyahat 6)diğer belirtiniz

- 10-Gittiğiniz ülkede nerde ikamet ettiniz?**   1)ev   2)yurt
- 3)diğer(belirtiniz).....

- 11- İkamet ettiğiniz yerde sizden başka Türk var mıydı?** 1)evet 2)hayır

12 Bir önceki soruya yanıtınız evet ise ,diğer Türklerin uyum konusunda size yardımı oldu mu?

- 1)Hiç olmadı
- 2)Biraz oldu
- 2)Onların sayesinde uyum sağladım
- 3)Onlar olmasaydı da uyum sağladım

13 -Kaldığınız süre boyunca geçiminizi nasıl sağladınız?

- 1)Verilen hibe   2)Ailemin Desteği
- 3)Çeşitli burslar   4)Çalıştım   5)Hibe+ çeşitli destekler (aile ,burs,çalışmak v.b

14 -Gittiğiniz ülkede size yardımcı olacak kişiler var mıydı(ulaşım,iletişim vb konularda)

1)vardı

2)hiç kimse yoktu

3)yardımcı olacak kişi vardı ama yardım

etmediler

15 -Erasmus programının size katkıları hangi alanlardaydı?

1)Dil

2)Kültürel

3)Yeni dostluklar

4)Eğitim

5)Kişisel gelişim

6)Diğer(belirtiniz)....

16-Erasmus programında aldığınız derslerde zorlandınız mı?

1)hepsinde başarılı oldum

2)bir kısmında başarısız oldum

3)hiçbirinde başarılı olamadım

17-Gittiğiniz ülkede uyum sağlamakta zorlandınız mı?yanıtınız evet ise bir sonraki soruya yanıt veriniz..

1)evet 2)hayır

18-Yaşadığınız uyum sorununun nedenleri nelerdir? Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz)

1)Dil

2)Din

3)Kültür

4)Yerli halkın olumsuz yaklaşımı

5)Sevdiklerinden uzak olmak

6)Diğer(belirtiniz).....

19 Erasmus programındaki diğer yabancı öğrencilerin Türklere karşı tutumu nasıldı?

1)olumsuzdu

2)önyargılıydılar ama bizi tanıdıkça fikirleri değişti 3)önyargılıydılar ve fikirleri değişmedi

4)olumluydu

5)Türkiye'yi ve Türkleri seviyorlardı

6)Diğer(belirtiniz).....

20 Türkiye'ye döndüğünüzde uyum sorunu yaşadınız mı?Yaşadıysanız şıkların altına kısaca nedenini açıklayınız.

1)biraz yaşadım

2)oldukça yoğun bir şekilde yaşadım

3)yaşamadım

Açıklama:

21 Erasmus programının olumsuz yönleri nelerdir? Birden fazla şık seçebilirsiniz....

1)Hibenin yetersiz olması

2)Öğrencilerin yetersiz bilgilendirilmesi

3)Ev sahibi ülkenin yardımcı olmaması

4)Uyum sorunları

5)Derslerin denkleğindeki sorunlar

6)diğer(belirtiniz)

22 Sizce erasmus programı nedir,tanımlayınız...

	Biraz Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Katılmıyorum
23-Erasmus Programı Diğer Kültürlere Bakış Açımı Olumlu Yönde Değiştirdi.			
24-Erasmus Programı Sayesinde Farklı Kültürlerle Kaynaştım.			
25-Erasmus Programı Kültürlerarası Diyalogları Pekiştirmektedir.			
26-Erasmus Programı Yabancılarla İletişimimi Kuvvetlendirdi.			
27-Erasmus Programı Üniversite Eğitimimi Olumlu Yönde Etkilemiştir.			
28-Erasmus Programı Beklentilerimi Karşıladi.			
29-Erasmus Programı Kendime Olan Özgüvenimi Arttırdı.			
30-Erasmus Programı Türkiye'nin Tanıtımını Olumlu Yönde Etkilemiştir.			

ÖZGEÇMİŞ

1983 Geyve’de doğdu. İlköğrenimini Şanlıurfa’da, orta öğrenimi Sakarya’da tamamladı. Lisans eğitimini Ankara Üniversitesi Antropoloji bölümünde tamamladı. 2008’de Erasmus Öğrenci Değişim Programı ile University of Lodz’a (Polonya’ya) değişim öğrencisi olarak katıldı. Halen Hendek Yeşilyurt Lisesinde Felsefe Grubu öğretmenini olarak çalışmaktadır.